

GIEVRIE FEALADIMMIE●

DEL III: KORRESPONDANSEN

Etablering
av

**Midtnorsk Bergkunstmuseum
Lerfald**

Korrespondanse

f.o.m. 07.01.2002 t.o.m. 14.03.2005

Kronologisk oversikt
Komplett utgave inklusive tankefragmenter

AHA forlag
2005

FORORD

Det er gått ganske nøyaktig 10 år siden jeg var hos Jaahkenelkien Anna på Hattfjelldal. Jeg lovte meg selv på tro og ære at jeg ville følge denne vevre kvinnen på hennes vei mot økt spredning av det sørsamiske. At jeg i det hele tatt fikk audiens hos henne den gangen betrakter jeg som noe av det aller største som har hendt meg. Om Jaahkenelkien Anna hadde vært fornøyd med det materialet jeg nå publiserer vil jeg helst ikke uttale meg om. Jeg fikk ganske raskt forståelsen av at det eneste gangbare var å være ærlig, spille med helt åpne kort og være nøytral i min tilnærming til det sørsamiske. Det var Jaahkenelkien Anna som en tid etterpå ga min prosess i livet navnet Gievrie Fealadimmie. Hun mente dette kunne være et passende redskap for meg i min søken etter forna dagers sørsamiske båtelskende folk. Gievrie Fealadimmie● er delt inn i tre deler: Del I Byggingen, Del II Ekspedisjonen og Del III Korrespondansen.

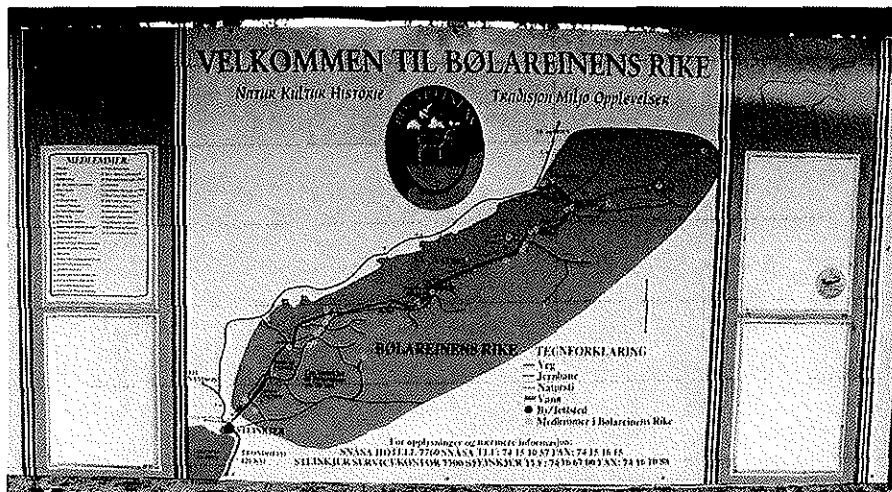
Tirsdag 18.07.2000 skulle bli et slags vendepunkt for meg: «Var det tilstrekkelig nok bare å snakke norsk i området Bølareinens Rike?» Denne problemstillingen ble ikke mindre aktuell etter gjennomført sykkelturné i 2001 (Del II Ekspedisjonen), året etter selve båtturen over til Tjåehkere. Jeg syklet forbi Bølareinen bare et par dager etter at fagfolkene ved NTNU hadde avdekket Bølamannen ved det samme helleristningsfeltet.

Bølamannen gjorde jo ikke situasjonen mindre kompleks, kan man trygt si. Det var Bølamannen som genererte den kraften som skulle informasjon fra ansvarlige parter i det var i skyggen av Bølamannen at bristepunktet. Men det mest informasjonstavla ved Koltjønna langs tidspunktet snakket en del med merket allerede da en viss frustrasjon inkludering i Bølareinens Rike. ett eneste ord ved en av de mest Bølareinens Rike!

til for å komme i gang med å innhente Bølareinens Rike. Man kan vel kanskje si at nysgjerrigheten min ble pirret til frustrerende kom til uttrykk på E6 nord for Snåsa. Jeg hadde på dette fagfolkene ved Saemien Sijte på Snåsa, og overfor en manglende sørsamisk faglig Saemiedigkie på Snåsa var ikke nevnt med trafikkerte rasteplassene i Norge – midt i

"Fruen fra havet" er en underkommunisert historisk person i Norge i dag. Den siste tiden av sitt liv levde Jaahkenelkien Anna på Tjøme. Jeg sa at neste gang hun var ute ved Verdens Ende kunne hun bare kikke rett mot sørvest – over Norskerenna. Der kom hennes forfedre ifra! Jeg tror ikke hun fulgte meg særlig langt på min tese om Nordsjøkontinentet. Den Hvite Mannen har tatt patent på fortiden og har således bestemt seg for hvorledes definere sannheten om samme.

I det foreliggende er det enkelte sidesprang vekk fra selve etableringen av Midtnorsk Bergkunstmuseum, Lørfald. Jeg har valgt å innlemme dette også fordi jeg mener det forefinnes minst to sett tilnærmingmåter i helt eksistensielle anliggender. Denne korrespondansen handler i det alt vesentligste om sørsamisk underkommunisering i området Bølareinen, samt i etableringsprosessen vedrørende Midtnorsk Bergkunstmuseum, Lørfald. Underveis i denne prosessen skulle det imidlertid vise seg at det sørsamiske var underkommunisert på flere andre områder også. Rettigheter til land og vann og reinsdyrkjøtt som Godt Norsk er bare to tabuerte forhold som bør tåle mer dagslys, slik jeg ser det...

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Oldsakssamlingen,
Frederiksgate 2,
0164 Oslo

Oslo 07.01.02

AD TILLATELSE TIL Å BENYTTE BILDE AV *FRUEN FRA HAVET*.

Jeg ønsker å fremstille Norges forhistorie på en mer nyansert måte. I min kommende bok *Gievrie Fealadimmie* vil jeg våge påstanden om at Den hvite mannen ikke har noen mor. Hypotesen om at Den hvite mannen i en tilnærmet darwinistisk utviklingsrekke har arbeidet seg opp til det han er i dag via steinaldermannens veidekultur, må i beste fall bero på en misforståelse.

Slik jeg ser det står vi her overfor en av Europas aller største voldtektssaker noensinne. Fruen det her er snakk om var jomfruelig uvitende om hva som skulle skje med hennes medsøstre noen tusen år senere. Hun var for naiv og godtroende til å skjønne at hennes egen høyt utviklede kultur skulle måtte bli radert og plyndret av Den hvite mannens imperialistiske grådighetskultur.

Steinaldermannen ble "tilbudt" et nytt liv med nye muligheter av Den hvite mannen. Pakten ble brutt og dessverre ble Steinaldermannen noen skjebnesvangre og bitre erfaringer rikere. Og noen illusjoner fattigere.

Innvandringen fra Nordsjøfastlandet er blitt underkjent frem til nå, men for å kunne danne et mest mulig troverdig bilde av *Fruen fra havet* må dette landområdet fullstendig rehabiliteres. En helt innlysende underkjenning av sådan innvandring har funnet sted og herved skapt unødvendig dissens om samenes herkomst. Mitt utgangspunkt er at *Fruen fra havet* er en sørsamisk mor, om så av høy rang eller status/betydning. Steinaldermannen er så, slik jeg ser det, *Fruen fra havets* ekte mann. Med andre ord: Den hvite mannen har aldri vært en steinaldermann slik vi er blitt opplært til å tro gjennom flere hundre år allerede. Diffuse antydninger om at det har eksistert "et slags veidefolk" før oss er herved avsannet.

Som nevnt ovenfor har jeg på en kortfattet og grei måte legitimert mitt behov for å måtte benytte bildet og tekst som følger vedlagt. For å kunne sette en slik viktig sak i et nødvendig og nytt perspektiv, vil det være av essensiell betydning for meg å bli møtt med åpenhet og godvilje fra deres side.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Kopi sendt til: Sámediggi, 9730 Kárášjohka.

Vedlegg: 1 stk. fargefoto med tekst fra Oldsakssamlingens egen hjemmeside.

En hytteeier holder på med arbeid i bukta foran brygge si. Plutselig ser han øvre delen av en hodeskalle som stikker opp fra bunnen på én meters dyp. En sak for politiet? Heldigvis ikke. Hodeskallen tilhørte hverken et mordoffer eller en forulykket. Den skulle vise seg stamme fra det eldste mennesket som hittil er funnet i Norge: **En kvinne som levde for nesten 9000 år siden!**

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Bølareinens rike,
Valøy,
7717 Steinkjer

Oslo 12.01.02

BØLAREINENS RIKE, DEN HVITE MANNENS ALTER EGO? ALDERS TIDS BRUK.

I de siste par årene har jeg med aller største interesse fulgt utviklingen og ekspansjonen i Bølareinens rike. Eksproprieringen ved Snåsavatnet er som tatt rett ut fra et skrekkens scenario, nesten på en måte slik at man må klype seg for å kunne få sortert det under visjon eller virkelighet. Tilnærmet uten blygsel, i ren imperialistisk stil, har kolonistene tatt seg til rette og er tilsynelatende ikke helt fornøyd enda. En videre utvidelse er i emning, særlig etter fjorårets "sensasjonelle" funn av en helleristningsperson i full størrelse, utstyrt med ski/truger og stav. For det passet vel best at det var en mann? *Bølakvinnen* lyder kanskje ikke fullt så klingende som *Bølamannen*, vil jeg tro. Særlig ikke hvis deres intensjon er å skaffe nødvendig kapital for ytterligere kommersialisering av Bølareinens rike?

Til dere som tydeligvis vet så ufattelig mye om helleristninger: hvordan kan dere ut fra funnet i fjor se at det er en mannsperson? Hvilke kriterier ligger i bunnen?

Er det *alders tids bruk* som gjør seg gjeldende i Bølareinens rike? I den forstand at de som "kjøper" seg en andel i deres forening, bare trenger å bli registrert for å kunne bli tatt med i betraktningen som rette kulturelle beskytter og bærer av en helt annen kultur i steinalderen. Hvilke grupperinger er den nært forestående emisjon rettet inn mot?

Står Saemien sijte på Snåsa på deres medlemsliste for Bølareinens rike? Har et tilstrekkelig antall eksperter tilknyttet denne sørsamiske kulturinstitusjonen fått komme med innspill som urbefolkningsgruppe? Slik jeg ser det ville det vært en mer interessant videreutvikling av Bølareinens rike hvis flest mulige fagpersoner fikk involvere seg i den videre prosess. Jo flere innspill man får på banen nå, desto sikrere bør man bli i en dypere forståelse av steinalderen senere.

Hvis dere har mer informasjon om den videre fremdrift samt mer utfyllende informasjon i form av brosjyrer, hefter m.m., vil jeg gjerne ha dette tilsendt. Jeg er også interessert i en bokliste som er relatert til funnene ved Snåsavatnet.

Jeg ønsker dere imidlertid lykke til videre i dette særdeles spennende prosjektet.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Kopi til:

Per Sverre Rannem, ordfører Steinkjer kommune
Kalle Sognes, NTNU
Eirik Solheim, fylkesarkeolog Nord-Trøndelag
Vitenskapsmuseet
Riksantikvaren
Saemien sijte
Sámediggi

BØLAREINENS RIKE

Valøy

7700 Steinkjer

Tlf./fax: 74 14 59 10 / 74 14 94 60

Mobil: 916 95 7 40

Bankgironr. 4410 0674685

Valøy, den 22. januar 2002

Rune Molnes
Pb 59 Manglerud
0612 Oslo

BØLAREINENS RIKE

Bølareinens Rike er kun en interesseorganisasjon for foreninger og bedrifter rundt Snåsavatnet. Vi bruker helleristningsfiguren av Bølareinen i vår logo, og vi har tatt på oss ansvaret for en del aktiviteter i området ved Bøla. Ut over det har ikke vi noe ansvar for ristningene.

Når det gjelder trafikken av turister i området, så har den oppstått uten lokalbefolkningens medvirkning. Hvorfor nettopp denne figuren av en reinssimle i full størrelse har fått slik stor oppmerksomhet og nysgjerrighet vet vi egentlig lite om. Vi vet at vitenskapsfolk så tidlig som i 1870 var i området og begynte å skrive / dokumentere om figuren og at opplysninger så har spredd seg over hele verden via vitenskapens "kanaler".

Like etter siste verdenskrig var både undertegnede og andre av lokalbefolkningen i området, vitne til at utlendinger besøkte Bølareinen. Spesielt mange italienske biler ble observert. Denne trafikken økte sakte, men sikkert, og på midten av 1980-tallet innså lokalbefolkningen at trafikken var så stor, "villparkeringen" så omfattende langs rv. 763, at noe måtte gjøres før det skjedde ulykker.

Lokalbefolkningen satte da i gang et omfattende arbeid, med først å anlegge en sti, også for rullestolbrukere, fra riksveien og ned til feltet, deretter opplysningstavler som fortalte både om ristningene og geologien / naturen omkring, landheving osv. Stien og informasjonstavlene sto ferdig i 1989, parkeringsplassen og kiosken Bøla-Bua stod ferdig i 1992.

I 1991 ble det lagt ut en gjestebok ved helleristningene og den er systematisk ført inn få data siden den gang. Vi regner med at i 2001 var det ca. 36 000 besøkende der. I de siste 10 år har det vært gjester fra mer enn 90 land der.

Det store besøkstallet har engasjert lokalbefolkningen, men til dags dato har ingen offentlige instanser tatt initiativ til noe som helst for å legge forholdene til rette for besøkende.

Når det gjelder hvilket kjønn denne menneskefiguren på ski har, så henviser jeg til Vitenskapsmuseet i Trondheim som har karakterisert figuren som en mannsperson på ski og med stav i full størrelse. Personen er ca. 160 cm lang og ca. 6 000 år gammel.

Fra tidligere, sannsynligvis fra ca. 1930-tallet, har lokalbefolkningen kjent til bjørnefiguren, og en figur som man tidligere antok var en ulv. Ristningen av denne siste figuren er veldig svak, men mye tyder på at det skal være en jerv. Det har også vært kjent blant lokalbefolkningen at det var mange streker på stien like ved jernbanebrua. Disse var oppå selve stien, men ingen hadde undersøkt dem før i begynnelsen av mai 2001. Da kostet undertegnede vekk en del sand o. l. som låg på berget og delvis skjulte strekene der. Og av de helfigurene som kom fram var det en stor fugl, muligens en gås, og en stilisert båt i miniformat. I tillegg var det mange uforståelige streker som muligens er av ca. 25 – 30 forskjellige figurer.

Feltet ble i juni inspisert av professor Kalle Sognnes fra Vitenskapsmuseet i Trondheim og furene / figurene godkjent som steinalder-ristninger. Men ettersom feltet låg midt på den ganske sterkt trafikkerte stien, ble det besluttet å undersøke berget omkring får å se om man kunne legge stien utenfor og dermed kanalisere trafikken utenom ristningene. Under den prosessen dukket figuren på ski opp. I 1997 "fant" noen studenter fra Vitenskapsselskapet en mini helfigur av en elg ca. 30 – 40 meter ovenfor Bølareinen.

Det er Nord-Trøndelag fylke som har det formelle ansvar for hva som foregår i området, og som skal foregå i selve helleristningsfeltet. Med Riksantikvaren som det øverste ansvarlige organ. Vi har ikke noe formelt ansvar med dette, men vi blir ofte tatt med på drøftinger osv. når det gjelder aktiviteten i området.

Når det gjelder det sør-samiske samfunn så har ikke de tatt noe som helst initiativ i området. De har heller ikke kommet med noe som helst som har med utvikling / tilrettelegging for området å gjøre, men vi har sør-samiske medlemmer som til en hver tid blir informert om hva vi er engasjert i som gjelder området.

Når det gjelder faglitteratur så henvises det til Vitenskapsmuseet i Trondheim og Nord-Trøndelag fylke.

For ~~Bølareinens~~ Rike,

Jens ~~Bjarne~~ Mohr^{sen}
leder

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

NRK,
Bjørnstjerne Bjørnsons plass 1,
0340 Oslo

Oslo 22.01.02

AD "FAKTA PÅ LØRDAG", LØRDAG 19.01.02. LØVER OG LAM.

Finnes det samer i traktene i og rundt Liene? Tvilen min vekkes opp hver gang et relatert program sendes i statskanalen. Denne gang gjaldt det om vi overhodet er tjent med å ha rovdyr i vår midte. Innslaget fra Afrika synes jeg var bra. En annerledes tenkemåte overfor dyrearter som beviselig, og til stadighet, er en mye større trussel mot menneskeheten enn våre ulver og bjørner. All sympati rettes også herved til sauebøndene som tør å stå oppreist med et alternativt husdyrhold i et konfliktområde. Det noen oppfatter som en begrensning og en direkte ulempe, nær sagt et hinder for utøvelse av sin næringsvei, tar andre opp i seg som en utfordring.

Jeg mener det må finnes minst en gruppe mennesker til som bør ha innsigelser mot, eller mening om, rovdyrbestanden i Liene samt forvaltningen av denne. Samene som jeg vet eksisterer i hele Trøndelag, ser jeg ikke snurten av i slike sammenhenger som dette. Hvorvidt de selv velger å forholde seg som en nøytral part i saken, eller rett og slett blir glemt av NRK, vet jeg absolutt ingenting om. Det er det jeg ønsker å finne mer ut av via denne henvendelsen.

Slik saken blir fremstilt, får man et entydig inntrykk av at det bare finnes sau-relaterte næringsinteresser i Liene. Gjennom en årrekke har jeg rettet spørsmål til et bredt utvalg av befolkningen både i Oslo og ellers i landet om de vet hva en same er og hvor de eventuelt hører hjemme. De fleste vet sånn noenlunde beskjed om samer som eget folk, men samene hører definitivt til i Finnmark! Jeg har sluttet å klandre folk for deres uvitenhet fordi jeg er av den oppfatning at den i hovedsak er påført av mediebedrifter, slike som NRK. Ved aldri å bringe sørsamer inn som part i forvaltningsspørsmål (les: som selvstendig part og høringsinstans sammen med parallelle næringsinteresser i sine egne hjemtrakter.) Problemet jeg sikter til er spesielt til stede i de tilfeller hvor et program vises for allmennheten. Hva som skjer bak lukkede dører i rettssaler, er en annen skål. Sikkert er det at sørsamene hadde fått en lettere vei å gå ved å bli forstått som gruppe i det norske samfunn, hvis folk hadde visst at de fantes. Etter min mening er et av alternativene å synliggjøre også sørsamer i slike programmer som sist lørdag.

Samer er i Norge definert som urbefolkning, men det er symptomatisk at man hele tiden søker seg lengst mulig vekk fra vår egen urbefolkningsgruppe for å finne substans i slike ømfintlige saker. Hadde ikke NRK hatt egne korrespondenter i Afrika, ville hele innslaget vært komplett absurd. Man kunne jo like gjerne reist til Drevsjø eller der... Sikkert er det vel at problematikken er ens flere steder i Sør-Norge? Hvorfor valgte NRK sørsamene bort sist lørdag?

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Kopi til: Saemien sijte
Sámediggi

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Riksantikvaren,
Pb 8196 Dep.,
0034 Oslo

Oslo 25.01.02

AD FORVALTNINGEN AV BØLAREINENS RIKE.

Riksantikvaren mottok for en kort stund siden kopi av mitt brev stilet til Bølareinens rike. Dette som et forsøk på å få til en bredere og mer nyansert debatt rundt dette helleristningsfeltet spesielt, men også angående steinalderkulturer i Norden på et mer generelt grunnlag.

Siden Riksantikvaren er det øverste ansvarlige organ som skal ivareta interessene i Bølareinens rike på vegne av alle oss andre, lurer jeg på hva kriteriene er for akkurat dette. At det er et umåte viktig ansvar, bør ingen tvile på.

Siden det nå sist sommer ble avdekket en ny ristning i Bølareinens rike, en mannsperson på ski og med stav i full størrelse, betinger det kanskje en innskjerping hva videre satsing angår. Hvilke konkrete planer har Riksantikvaren som øverste myndighet for dette svært så sensitive område ved Snåsa? Vil en videre utbygging skape den nødvendige åndelige balanse som skal til for å skape et mest mulig troverdig bilde av hva som en gang skjedde der for noen tusen år siden? Vil riksantikvaren ivareta det helhetsbilde som nødvendigvis tegner seg i Bølareinens rike? Menneskene som risset i fjellet den gang, hvor bodde de? Hvilke parter bringer Riksantikvaren inn som sakkyndige når beslutninger skal tas om slike helt essensielle spørsmål som formidling av Nordiske steinalderkulturers vidnesbyrd? Kanskje menneskene flere tusen år før oss oppriktig mente noe med det de gjorde – til og med få oss i dag til virkelig å forstå livsvilkårenes basis, på en måte som de helst ville. Tror Riksantikvaren menneskene før oss ville at deres aller helligste skulle formidles videre ut i verden slik at Norge som nasjon utad skulle fremstå som en troverdig arvtager som nasjon, mens man innad i fedrelandet skulle slite med å bli forlikt i tolkningsspørsmål?

Vet Riksantikvaren tilstrekkelig mye om det faktum at en forvaltning av helleristninger og ditto fornminner, også er en forvaltning av menneskeskjebner den dag i dag? En slags hårfin balansegang hvor smerten får lammende effekt. Man blir stilt på siden uten mulighet verken til å komme med innsigelser eller tre hjelpende til. Angsten og frykten for overmakten har kneblet sjelen fordi man tok for gitt at de andre skulle skjønne det man selv trodde på som sannheten om livet. Troen er imidlertid til stede fremdeles, men lukket inne, som fugesement mellom vanntette skott; som smøring til tanker som har kilt seg fast; som konserverende middel for selvoppholdelsesdriften og pleie av ens egenart i den hensikt å beskytte seg mot tilintetgjørelse og evig fortapelse.

Ser jeg en tåre i øyekroken på Bølamannen? – ikke fordi han står i fare for ikke å bli nok kjent verden over, snarere fordi hans egentlige budskap aldri nådde lenger frem enn til moderne menneskers lommebøker og fordi hans landsmenn i dag aldri har fått lov til å skjønne sammenhengen? Vet Riksantikvaren beskjed nok om hvilket tungt ansvar som hviler på dens skuldre når der blir delegert ansvar ut til distriktene, og hvor gjerne økonomiske hensyn blir retningsgivende for selve videreformidlingen av fordums storhet?

Med vennlig hilsen Rune Molnes

Kopi til: Sámediggi

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Bølareinens rike,
Valøy,
7700 Steinkjer

Oslo 25.01.02

AD BØLAREINENS RIKE. SØRSAMISK BOPLASS?

Takk for et informativt brev vedrørende Bølareinens rikes historiske utvikling. Slik det har sett ut veldig lenge, fremstår Bølareinens rike som et stort komplekst område hvor kanskje ikke selve ristningene er det viktigste. Snarere som en del av en forhistorisk storhetstid, hvor ristningene til nå bare har fortalt oss om selve symbolverdien av en mye større dimensjon.

Har Bølareinens rike som interesseorganisasjon hørt nyss om at det knytter seg en forhistorisk boplass til stedet ved Bølareinen? Lokaliseringen og byggemåte skal være av sørsamisk opprinnelse.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Vitenskapsmuseet,
NTNU,
7491 Trondheim

Oslo 25.01.02

AD FORVALTNINGEN AV BØLAREINENS RIKE.

Vitenskapsmuseet mottok for en kort stund siden kopi av mitt brev stilet til Bølareinens rike. Dette som et forsøk på å få til en bredere og mer nyansert debatt rundt dette helleristningsfeltet spesielt, men også angående steinalderkulturer i Norden på et mer generelt grunnlag.

Vitenskapsmuseet har karakterisert Bølamannen som en mannsperson. Hvorfor er ikke dette en kvinne? Hvilken egenkompetanse legger dere til grunn for å kunne ta en slik dyptgripende og viktig avgjørelse som dette i realiteten er, og hvor lærer de som skal ta slike avgjørelser leksen sin? Innehar Vitenskapsmuseet en tilstrekkelig grad av ydmykhet overfor et så sensitivt signal fra fordums kulturer, og hvem har i tilfellet sagt til dere at dere innehar akkurat denne egenskap? Føler Vitenskapsmuseets fagfolk seg kompetent nok til å karakterisere andre kulturers symbolbruk, for derigjennom å beskytte fordums menneskers integritet på en måte slik at det ikke, under noen omstendighet, kan virke blasfemisk og støtende – både for mennesker fra fortid og nåtid? Kan det tenkes at slik frembusen som dere legger an til i Bølareinens rike, kan virke sårende sett i forhold til et religiøst grunnsyn som noen fremdeles er en del av og tar for gitt? Føler Vitenskapsmuseets fagfolk seg sikre på at det de gjør gagnar den gemene hop av befolkningen i Norden, eller kan det tenkes at et mindretall av befolkningen føler seg støtt av det fagfolkene ved Vitenskapsmuseet har kommet frem til av konklusjoner?

Det ligger sikkert planer på bordene om ytterligere utvidelse av Bølareinens rike. Vil strategien/-e føre dere nærmere en mer nyansert tolkning av disse unike minnesmerker?, eller vil andres sanselighet kun bli brukt som verktøy til fremme for Vitenskapsmuseets egen ekshibisjonisme? Hvis det er slik som dere har bestemt, at dette virkelig er en mann, hvorfor har ikke da Den hvite mannen urfolksstatus?

Jeg har flere tusen spørsmål til som jeg også vil ha svar på, men det kan godt vente til jeg har fått svar på disse ovenfor nevnte.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Kopi til: Sámediggi

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Sijti jærnge,
8690 Hattfjelldal

Oslo 25.01.02

AD HELLERISTNINGER I NORGE OG NORDEN. BØLAREINENS RIKE...

I et forsøk på å få til en mer utvidet og mer nyansert debatt rundt helleristningers herkomst i Norge spesielt, og Norden mer generelt, har jeg skrevet til Bølareinens rike i sakens anledning. Kopi av dette brevet følger vedlagt.

Hvis dere ønsker å kommentere innholdet i ovenfor nevnte brev, synes jeg det er greit. Men aller helst ønsker jeg en tilbakemelding fra den samiske ekspertisen om deres egen holdning til helleristninger i Norge og Norden. Jeg har en følelse av at selve følelsen rundt dette temaet er tilnærmet tabubelagt i det offentlige rom. Det som er blitt sagt til nå er som oppe og vedtatt – uten ankemulighet. Det er imidlertid ikke vanskelig å få til en diskusjon rundt dette på tomannshånd. Har Sijti jærnge blitt tilgodesett med en uttalelse til tolkning av disse gamle menneskers kommunisering med oss? De hugget, risset og malte på fjell slik at kommende generasjoner skulle forstå – kanskje endog bli enda klokere med tiden. Har vi blitt det? Hvis ikke, hva kan årsaken/-e være?

Slik jeg har oppfattet situasjonen, er tiden overmoden for en grundig gjennomgåelse av alt som er blitt sagt om menneskene som etablerte seg i Norden etter siste istid, samt hva som er blitt gjort for å bringe den hele og fulle sannhet frem i dagen.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Saemien sijte,
7760 Snåsa

Oslo 25.01.02

AD HELLERISTNINGER I NORGE OG NORDEN. BØLAREINENS RIKE...

I et forsøk på å få til en utvidet og mer nyansert debatt rundt helleristningers herkomst i Norge spesielt, og Norden mer generelt, har jeg skrevet til Bølareinens rike i sakens anledning. Kopi av dette brevet ble sendt til dere for noen dager siden.

Hvis dere ønsker å kommentere innholdet i ovenfor nevnte brev, synes jeg det er greit. Men aller helst ønsker jeg en tilbakemelding fra den samiske ekspertisen om deres egen holdning til helleristninger i Norge og Norden. Jeg har en følelse av at selve følelsen rundt dette temaet er tilnærmet tabubelagt i det offentlige rom. Det som er blitt sagt til nå er som oppe og vedtatt – uten ankemulighet. Det er imidlertid ikke vanskelig å få til en diskusjon rundt dette på tomannshånd.

Har Saemien sijte blitt tilgodesett med en uttalelse til tolkning av disse gamle menneskers kommunisering med oss? De hugget, risset og malte på fjell slik at kommende generasjoner skulle forstå – kanskje endog bli enda klokere med tiden. Har vi blitt det? Hvis ikke, hva kan årsaken/-e være?

Slik jeg har oppfattet situasjonen, er tiden overmoden for en grundig gjennomgåelse av alt som er blitt sagt om menneskene som etablerte seg i Norden etter siste istid, samt hva som er blitt gjort for å bringe den hele og fulle sannhet frem i dagen.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Árran – julevsame guovdásj,
8270 Drag

Oslo 25.01.02

AD HELLERISTNINGER I NORGE OG NORDEN. BØLAREINENS RIKE...

I et forsøk på å få til en utvidet og mer nyansert debatt rundt helleristningers herkomst i Norge spesielt, og Norden mer generelt, har jeg skrevet til Bølareinens rike i sakens anledning. Kopi av dette brevet følger vedlagt.

Hvis dere ønsker å kommentere innholdet i ovenfor nevnte brev, synes jeg det er greit. Men aller helst ønsker jeg en tilbakemelding fra den samiske ekspertisen om deres egen holdning til helleristninger i Norge og Norden. Jeg har en følelse av at selve følelsen rundt dette temaet er tilnærmet tabubelagt i det offentlige rom. Det som er sagt til nå er som oppe og vedtatt – uten ankemulighet. Det er imidlertid ikke vanskelig å få til en diskusjon rundt dette på tomannshånd.

Har Árran blitt tilgodesett med en uttalelse til tolkning av disse gamle menneskers kommunisering med oss. De hugget, risset og malte på fjell slik at kommende generasjoner skulle forstå – kanskje endog bli enda klokere med tiden. Har vi blitt det? Hvis ikke, hva kan årsaken/-e være?

Slik jeg har oppfattet situasjonen, er tiden overmoden for en grundig gjennomgåelse av alt som er blitt sagt om menneskene som etablerte seg i Norden etter siste istid, samt hva som er blitt gjort for å bringe den hele og fulle sannhet frem i dagen.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Fylkeskonservatoren i Nord-Trøndelag,
Fylkets hus,
7735 Steinkjer

Oslo 27.01.02

AD FORVALTNINGEN AV BØLAREINENS RIKE.

Fylkesarkeolog Eirik Solheim mottok for en kort stund siden kopi av mitt brev stilet til Bølareinens rike. Dette som et forsøk på å få til en bredere og mer nyansert debatt rundt dette helleristningsfeltet spesielt, men også angående steinalderkulturer i Norden på et mer generelt grunnlag.

I mitt daglige arbeid er jeg veldig opptatt av å gi et så nyansert og realistisk bilde av Norges forhistorie som overhodet mulig. På min reise forbi Bølareinens rike i fjor sommer, fikk jeg en fin opplevelse sammen med den da nylig avdekkede Bølamannen. Dette stedet er uten tvil et særdeles viktig speilbilde av naturens folk i en svunnet tid. Kjenner vi oss igjen når vi betrakter disse gamle livets mestre?

Hvilke planer har Nord-Trøndelag fylke for Bølareinens rike i årene som kommer?
Hvilken plass vil det sørsamiske tid-rom få i den videre planlegging og satsning?

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Per Sverre Rannem,
Ordfører Steinkjer kommune,
Kongensgt. 39,
7713 Steinkjer

Oslo 27.01.02

AD FORVALTNINGEN AV BØLAREINENS RIKE.

For en kort stund siden mottok du kopi av mitt brev stilet til Bølareinens rike. Dette som et forsøk på å få til en bredere og mer nyansert debatt rundt dette helleristningsfeltet, men også angående steinalderkulturer i Norden på et mer generelt grunnlag.

Jeg føler meg sikker på at Bølareinens rike vil være et kjærkomment satsningsområde for Steinkjer kommune i årene som kommer. Særlig etter funnet av Bølamannen i fjor sommer. Hvilken plass i deres satsning i dette sensitive område vil det sørsamiske aspektet få? Vil det sørsamiske som kulturbærer få en like sentral plass inn i fremtiden?

Et fruktbart samarbeid kan det bli, med en utvidet horisont og forståelse på tvers av skillelinjer!

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Sámediggi,
N-9730 Kárášjohka

Oslo 27.01.02

AD FORVALTNINGEN AV STEINALDERKUNST I SÁPMI.

I den senere tid har dere mottatt kopier av en rekke brev vedrørende helleristningene i Bølareinens rike. Jeg har tatt et initiativ på egen regning for om mulig bringe flere parter inn på banen i den videre debatt om hvem som kan ha laget ristningene. Jeg er av den mest bestemte oppfatning at sørsamer i dag ikke er en reell part i tilfellet Bølareinens rike, og samer generelt føler jeg heller ikke er en reell part når man blant annet snakker om helleristninger ellers i Sápmi. Det skjedde flere ting i steinalderen, men et sted må man nødvendigvis begynne.

Hvilken holdning har Sámediggi til helleristningene i Bølareinens rike? Burde sørsamene vært en mer naturlig del av prosessen helt fra begynnelsen av? For å få et mer nyansert bilde av hele Bølareinens rike, er det da en forutsetning at sørsamene trekkes mer inn i den videre planlegging og fremdrift?

Hvilken holdning har Sámediggi til helleristninger mer generelt i Sápmi?

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Rune Molnes
Postboks 59 MANGLERUD
0612 OSLO

Saksbehandler
Kalle Sognes
Telefon 73 59 21 13
E-post kalle.sognes@vm.ntnu.no

Vår dato:
04.02.02

Vår ref.:
2002/42-2/712.4/kso

Deres dato:
25.01.02

Deres ref.:

FORVALTNINGEN AV BØLAREINENS RIKE

Vi har litt problemer med hvordan vi skal forholde oss til Deres brev. Det består stort sett av spørsmål, men disse spørsmålene danner en sammenhengende kjede av insinuasjoner med hensyn til vår kompetanse og rolle i forvaltningen av helleristningene ved Bøla. De serverer her en rekke påstander som ikke er i samsvar med virkeligheten og som samtidig røper en åpenbar mangel på grunnleggende kunnskap. Vi har prøvd å formulere et svar som vi håper vil virke opplysende, men uten at vi nødvendigvis svarer på alle Deres spørsmål.

Først, helleristningene er fredet som førhistoriske kulturminner i henhold til Kulturminneloven av 9. juni 1979. Paragrafene som angår fornminner går tilbake til den første kulturminneloven av 1905. Kort tid etter at denne loven var vedtatt, ble Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab, Museet (som Vitenskapsmuseet het fram til 1984) ved kongelig resolusjon pålagt ansvaret for fornminnevernet i trøndelagsfylkene. Vårt museum har således hatt et formelt ansvar for helleristningene ved Bøla i nesten hundre år. Dette ansvaret ble for kort tid siden overført til Riksantikvaren, mens ansvare for skjøtsel og vedlikehold for vel ti år siden ble overført til fylkeskommunen. Ved siden av å være en forvaltningsinstitusjon har vårt museum også vært en forskningsinstitusjon, og forskning omkring helleristninger/bergkunst har stått på vårt program siden 1870. Vår kompetanse til å forvalte og forske på dette feltet burde være udiskutabel. Imidlertid må vi huske på at så vel forvaltning som forskning alltid vil være nært knyttet opp mot de tema og problemstillinger som er framtreddende i samtiden. Dette gjaldt tidligere, det gjelder i dag og vil komme til å gjelde i all fremtid.

Tolkninger av helleristninger er generelt svært vanskelig. Det blir ekstra problematisk for ristninger som er så gamle som Bølaristningene antas å være. Som forskere har vi likevel både rett og plikt til å forsøk dette. Til hjelp i dette arbeidet har vi generell religionshistorisk kunnskap, men også antropologiske undersøkelser fra andre deler av verden der kunnskap om ristningenes betydning og tolkning ennå eksisterer. Dette har ført til en mer nyansert tolkning av denne gruppen av fornminner enn det tidligere generasjoner nådde fram til. Dette er for øvrig en naturlig utvikling innenfor all forskning – konklusjoner og tolkninger blir vurdert i lys av nye oppdagelser og de skapes nye konklusjoner og tolkninger. Vi vil neppe noen gang komme fram til en allmenngyldig tolkning av helleristningene ved Bøla, enn si i Norge som helhet. Dette betyr imidlertid ikke at denne kunnskapen uten videre kan overføres til og appliseres på steinalder i Norge. Vi kan selvsagt aldri garantere at 'et mindretall av befolkningen' kan føle seg støttet av våre tolkninger. Men om så er tilfelle, bør disse grupperingen gjø-

re oss oppmerksomme på dette. Her skal vi imidlertid ha for oss at det kan være mange slike mindre-tall – hvilket eller hvilke skal man ta hensyn til. Grensene mellom disse følger ikke nødvendigvis etniske grenser, dersom det er dette det hentydes til i brevet.

Når det gjelder forskning og forvaltning omkring våre eldste kulturminner, herunder helleristninger, finnes det ikke noen bedre kompetanse i Norge pr. i dag enn den som finnes ved Vitenskapsmuseet. Vi arbeider systematisk for til enhver tid å holde oss oppdatert med hensyn til aktuelle spørsmål, også når det gjelder etniske forhold. Vi arbeider således med et undervisningsopplegg omkring sørsamisk arkeologi. Dette regner vi med vil bli en realitet i løpet av få år – en forutsetning er imidlertid at vi gis tilstrekkelige økonomiske ressurser.

I vår forvaltning skal vi ta hensyn til hele befolkningen uavhengig av sosiale klasser og etnisk tilhørighet. Ikke minst er grunneiere og lokalsamfunnet viktig i denne forbindelse. Vi forstår ikke hva det hentydes til når det blir påstått at vår virksomhet kan virke blasfemisk og støtende og at vi driver en bestemt frembussen ved Bøla. Vi erkjenner at det er sider ved virksomheten i området vi ikke er spesielt glade for. På den annen side erkjenner vi lokalbefolkningens rett til å prøve å utnytte de ressurser som tross alt er til stede. Det eneste vi så langt, som forvaltningsmyndighet, har gått med på i området er en utbedring av stien fra riksveien ned til ristningene samt oppsettelse av et opplysningsskilt. Berettigelsen av veien står vi på. Dette er nemlig et av meget få steder i Midt-Norge det faktisk er mulig uten meget store investeringer å legge forholdene til rette får at handikappede kan få komme nær originale helleristninger. Når det gjelder skiltingen, har vi – og så vidt vi forstår også 'Bølareinens rike' – kommet til at det er ønskelig at denne skal være så liten som overhodet mulig nede ved ristningene. Det meste av informasjonen bør gis ved parkeringsplassen ved riksveien. Selve ristningsområdet bør være så urørt som mulig, men samtidig tilgjengelig for publikum. Hvorvidt dette siste er riktig, kan selvsagt diskuteres. Men med mindre en del av våre helleristninger faktisk er tilgjengelige, synes det klart at fenomenet som sådant vil miste interesse hos publikum og respekten for denne typer fornminner vil bli borte – med de konsekvenser dette kan komme til å få mht. bevaring osv.

Riksantikvaren har for tiden gående et stort prosjekt med sikte på å sikre og bevare en del av bergkunsten (helleristninger og bergmalerier). Som ledd i dette arbeidet skal det utarbeides skjøtelsplaner for utvalgte av felt. I disse planene skal inngå tiltak som anses å være nødvendige for at ristningene eller maleriene kan bli bevart. Også eventuelle tilretteleggingstiltak for publikum skal tas opp. Ansvaret for at planene blir utarbeidet og fulgt opp med tiltak ligger hos fylkeskommunen. Imidlertid lager Vitenskapsmuseet forslag til slike planer for trøndelagsfylkene. Arbeid er satt i gang også for Bøla, og en plan blir ventelig lagt fram i løpet av våren. I påvente av denne planen har vi de siste årene bevisst ikke gått inn i detaljdiskusjoner omkring den bruk 'Bølareinens rike' gjør av området. Denne bruken vil i stor grad bli berørt av planen, som vil bli sendt alle berørt parter til uttalelse, også Saemi-en Sijte på Snåsa.

Det siste avsnittet i Deres brev virker svært forvirrende. Vi er kjent med at 'Bølareinens rike' arbeider med ytterligere planer for bruken av området. Dette er imidlertid ikke vårt ansvar, så lenge det som måtte skje holdes godt unna helleristningene. Ved helleristningene og i området nærmest rundt disse vil det ikke skje annet enn skjøtsel av vegetasjonen og evt. skilting (jfr. ovenfor). I tillegg kan det bli aktuelt å anlegge en ny sti rundt feltet med skiløperen for å unngå slitasje på berget – flere figurer på dette feltet ligger midt i stien som fører under jernbanelinjen. Verken her eller andre steder fremmer vi på noen måte vår egen ekshibisjonisme. Det er en del av vårt arbeid – vår rolle i det norske samfunnet – å formidle kunnskap om fornminner og de tolkninger av disse som til enhver tid måtte råde. Når det gjelder de tolkninger vi i dag fremmer og de holdninger vi har til fenomenet helleristninger, anbefaler vi at De leser boken "Det levende berget" av Kalle Sognnes, utgitt av Tapir forlag i Trondheim i 1999. Dette kan forhåpentlig redusere deres liste med spørsmål noe.

Avslutningsvis vil vi presisere at vi aldri har hevdet at den nyoppdagede skiløperen er en mann. Som denne figuren framtrer i dag er det nøytral. Vi kan ikke se at den har penis (der penis eventuelt skulle ha vært, er det en bred sprekk i berget, som kok kan forlede folk til å tro at det dreier seg om en mann), som er den vanligste måten å betegne det maskuline på helleristningene. Heller ikke kan vi se at den har noen spesielle kvinnelige kjennetegn. Vennligst spar oss for denne og andre like ubegrunnede påstander. Vi er for øvrig ute av stand til å se at hvorvidt denne figuren er en mann eller ikke har noen som helst sammenheng med 'Den hvite mannen urfolkstatus'.

Begrepet urfolk brukes i dag folkerettslig om minoritetsgrupper innenfor et storsamfunn/nasjon/stat, og som følge av det er urfolkene gitt spesielle rettigheter. Dette behøver ikke bety at den eller de gruppene som er tilkjent slik statusen har bodd i det aktuelle område siden tidenes morgen. For eksempel vet man at ulike indianerstammer i løpet av de seinere hundreårene har vandret over store deler av det nordamerikanske kontinentet (jeg ser her bort fra den tvangsløkalisering til egne reservater som fant sted på mot slutten av 1800-tallet). Den dominerende befolkningen i et land (storsamfunnet) vil ikke bli tilkjent status som urbefolkning – i kraft av sin majoritet har de ikke bruk for det. Dette forhindrer likevel ikke at dens forfedre kan ha bodd i det aktuelle området fra det første gang ble bodd – og derfor også på sitt vis kan oppfattes som en 'urbefolkning' – om enn ikke i henhold til gjeldende konvensjoner.

Vennlig hilsen

Kalle Sognnes
professor

Steinkjer Kommune
Ordføreren

Steinkjer, den 05.02.2002

Rune Molnes
Postboks 59 Manglerud
0612 Oslo

Forvaltningen av Bølareinens Rike

Jeg viser til kopi av Deres brev av 12.01.02 og brev av 27.01.02. Steinkjer Kommune er opptatt av at de fornminner som finnes i kommunen blir forvaltet på best mulig måte. I den forbindelse arbeides det med planer om hvordan kommunen kan presentere det mangfold av fornminner vi har, fra tidlig steinalder (Veidemannsristninger) og fram til i dag.

Når det gjelder forvaltningen av våre fornminner, så er det Nord-Trøndelag fylkeskommune / Fylkesmannen i Nord-Trøndelag som har det formelle ansvar når det gjelder bevaringen av slike fornminner som vi bl.a. finner ved Bøla. Riksantikvaren er det øverste ansvarlige organ, slik jeg forstår det.

Hvorvidt det sørsamiske aspektet er et vesentlig innslag i helleristningene ved Bøla, overlater jeg til fagfolkene å avgjøre.

Når det gjelder den praktiske ordningen omkring visualiseringen av helleristningene ved Bøla, henviser jeg til brev fra interesseorganisasjonen "Bølareinens Rike" v/ Jens Bjarne Mohrsen, datert 22.01.2002.

Med vennlig hilsen

Per Sverre Ramm
ordfører

UNIVERSITETET I OSLO

UNIVERSITETETS KULTURHISTORISKE MUSEER

*Oldsaksamlingen, Vikingskipshuset, Myntkabinettet,
Etnografisk museum*

Postboks 6762 St. Olavs plass
N-0310 Oslo

Telefaks: 47 22 85 99 20
E-mail: foto-ukm@ukm.uio.no

Saksbehandler: Elisabeth J. Vogt
E-mail: e.j.vogt@ukm.uio.no

FOTOKONTRAKT

Kontrakt nr: 02/18

Låntaker/bestiller:

Institusjonens navn:

Ansvarlig person: Rune Molnes

Adresse: Pb. 59 Manglerud, 0612 Oslo

Telefon / telefaks:

e-mail:

får tillatelse til å bruke følgende fotografier av samlinger i Universitetets kulturhistoriske museers eie;

Negativ nr:	Museums nr / Motiv:	Sted:	Tidsperiode:	Fotograf:
24174/25	Hodeskalle "Fruen fra havet"	Søgne, Vest-Agder	Steinalder	Åse Kari Hammer

Fotografiene må ikke brukes i annen hensikt enn til det avtalte formål. Fotografiene skal brukes til:

Fotografiet skal brukes til boken "Gievrie Fealadimmie"

Produksjonsavgift og fotografiske tjenester fra museet, i forbindelse med utlån/bestilling av fotografier betales etter museets gjeldende satser. Bestilte fotografier som ikke benyttes, blir belastet med avtalt produksjonsavgift. Våre betalingsbetingelser er 30 dager fra fakturadato.

Produksjonsavgift:	1 stk fotografi à Nok 00,00	Nok 00,00
Bruksavgift:	1 fotografi à Nok 300,00 (50%)	<u>Nok 300,00</u>
		Nok 300,00

Brukstillatelsen trer først i kraft ved undertegning av denne kontrakt og gis på følgende vilkår:

- Følgende opplysninger må angis klart leselig ved gjengivelsen:
 - Opphavsretten til fotografiet/ene tilhører **Universitetets kulturhistoriske museer**. Ved publisering angis således: © **Universitetets kulturhistoriske museer, samt fotografens navn**.
 - Brukes et utsnitt av fotografiet må dette opplyses.
 - Gjenstandens art. Hvis gjenstanden bare er gjengitt som detalj må dette opplyses.
 - Funnsted eller geografisk region.
- Fotografiene tillates ikke overdratt, solgt eller på annen måte overlatt til andre uten tillatelse fra Universitetets kulturhistoriske museer.
- Gjentatt bruk av fotografier tillates ikke uten ny brukstillatelse fra Universitetets kulturhistoriske museer.
- Digital lagring av utlånte bilder er kun tiltatt i den utstrekning det er nødvendig for den aktuelle publiseringen. Annen digital lagring, manipulering, kopiering eller fremføring via Internett eller andre type distribuerende av utlånte bilder tillates ikke.

University Museum of Cultural Heritage

University of Oslo

Org.nr.: NO 971 035 854 MVA.

5. Det er utlåners ansvar å vise aktsomhet ved bruk av fotografier, slik at det ikke skjer til skade for eller krenker avbildede personer, jf. Åndsverksloven § 45c.
6. De utlånte fotografier, CDer etc skal returennes etter bruk til Universitetets kulturhistoriske museer.
7. **Ett eksemplar av det ferdige produkt må avleveres og sendes til:**

Universitetets kulturhistoriske museer
Dokumentasjonsseksjonen
Postboks 6762 St. Olavs plass
N-0130 Oslo, NORGE

Oslo 07 02 2002

For Universitetets kulturhistoriske museer

Susan Matland
Seksjonsleder
Dokumentasjonsseksjonen

Kontrakten oversendes i 2 – to – eksemplarer og 1 – ett – eksemplar skal snarest returneres i undertegnet stand til:
Universitetets kulturhistoriske museer / Dokumentasjonsseksjonen.

Vi aksepterer kontraktens innhold og undertegner herved:

Sted:.....Dato:.....

.....
(Underskrift og stempel)

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

NTNU,
Vitenskapsmuseet,
7491 TRONDHEIM

Deres ref.: 2002/42-2/712.4/kso

Oslo 08.02.02

FORVALTNINGEN AV BØLAREINENS RIKE.

Jeg takker for en fin utredning fra deg rundt problematikken jeg mener er reell i Bølareinens rike – som svar på mitt brev til deg. Jeg beklager at du har problemer med hvordan du skal forholde deg til mitt brev og dets innhold. Det hele bunner nok i min mangel på grunnleggende kunnskap. Jeg vil også skynde meg å tilføye, for å beskytte samers integritet, sørsamers- i særdeleshet, at jeg snakker og skriver for min egen regning. Det finnes knapt en eneste same som går god for noe av det jeg som person står for. Hvis jeg mot formodning har brakt samenenes gode renommé og uskyld i uføre, beklager jeg dette på det aller sterkeste. Jeg synes bare at det er feil å oppdikte flere urfolk i Norge enn de som allerede har sin rettmessige plass i vårt samfunn.

At du refererer til boken "Det levende berget" av Kalle Sognnes for å søke svar på mine egne spørsmål til deg, synes jeg er ganske drøyt. Hvis du kjenner til denne boken selv, kan du vel også svare selv. Jeg vil med det aller første låne denne boken og lover å gi deg en ærlig tilbakemelding senere om dennes innhold.

I og med at det finnes så mange ubesvarte spørsmål rundt Nordens steinalder, hadde jeg nesten regnet med applaus fra en så seriøs institusjon som NTNU. Det eneste jeg ønsker er å bidra i riktig retning for om mulig å komme nærmere inn i nerven på hva som skjedde for noen tusen år tilbake i tid. Det ville være en regelrett uhyrlighet fra min side å påstå at Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab, Museet har gjort en regelrett slett jobb siden 1870, og at arbeidet frem til i dag har vært en fullstendig skivebom. Snarere vil jeg mene at Norges første arkeologer var banebrytende dyktige i sin pasjon og skapte således presedens for sine etterkommere i faget. Alt ble grundig nedtegnet og klassifisert til fingerspissene overordentlig, og vil i all fremtid være primærkilder som man trygt kan forholde seg til – så også for meg. Jeg håper imidlertid at forvaltningen og forskningen i fremtiden blir knyttet opp mot andre temaer og problemstillinger enn det som gjaldt tidligere og som er fremtredende i samtiden. Ved siden av alt det grundige arbeidet som er lagt til grunn for å komme steinaldermenneskene i møte, hviler det fremdeles en slags tvil og mystikk rundt disse menneskenes herkomst, liv og virke. Kanskje det hele ikke er så vanskelig å forstå allikevel.

En utvidelse av konseptet Bølareinens rike vil nødvendigvis ikke gi flere svar på alle ubesvarte spørsmål som råder hvis man ikke våger å tenke i en videre forstand. Jeg føler meg ikke helt overbevist om at de som laget ristningene i sin tid siktet seg inn mot at deres liv og virke skulle føres videre i menneskeheten i overflatisk forstand. Hvor bodde disse menneskene egentlig? Kan man ut fra et boplassfunn avgjøre hvem som bodde der, sammenlignet med andre boplassfunn andre steder? Er det tilstrekkelig med en "generell

religionshistorisk kunnskap” for å ivareta steinaldermenneskenes integritet – religiøst sett? Tilegner dere dere slik kunnskap empatisk eller via kompilasjon? Hvilke antropologiske undersøkelser fra vårt eget land ligger til grunn for vurderingene dere har kommet frem til i Bølareinens rike? Blasfemi knytter jeg opp mot religion. Det burde ikke komme som noen stor overraskelse på deg hvis jeg antyder at mange nålevende mennesker føler seg støtt av måten slike fornminner blir forvaltet på i Norden. Jeg vil forsøke meg på en lignelse: Ville det tatt seg særlig bra ut med logoen til Coca Cola under krusifikset i kirken sammen med teksten: You can't beat the feeling! Legger man dagens utvikling til grunn, vil kanskje den nære fremtid nettopp bli slik. Sterke interesser som er blitt sterke nettopp på dobbelthet og skjulte motiver, tjener nødvendigvis ikke alltid det som var ment i begynnelsen. Da burde man heller la det være?

Mine ”insinuasjoner” springer ut fra andres. I flere hundre år har all forskning og viten rundt menneskets herkomst blitt diktert av Den hvite mannen alene. Teknokratiets fremvokster har nødvendigvis ikke fremskyndet løsninger på løpende bånd. Snarere tvert i mot vil jeg hevde. Avstanden frem mot mål øker proporsjonalt med graden av utdanning. I stedet for å grave seg ned i problematikken, sperrer man seg selv inne i en verden som en slett ikke hører hjemme i! Uten vitenskapelig tyngde, men mer som pedagogikk, har man postulert seg frem til at vi i dag liksom skal være et direkte resultat/konsekvens av en ubrutt linje fra isen smeltet frem til i dag. Den brave nordmannen kom til et jomfruelig land langt mot nord og begynte å bygge landet på veidemanns vis fra steinalderredskaper via bronse og jern frem til dagens plastikk. Alle fremstillinger av veidemannen blir gjort så ”nøytrale” som mulig – som en hvit mann, slik at misforståelser skal unngås. Slik jeg ser det har Den hvite mannen aldri laget så mye som et eneste steinalderredskap. Den hvite mannen er således kun et indirekte resultat av fordums storheter i steinalderen. Det å gjemme seg bak en lang akademisk utdanning for å skulle ha lov til å mene noe som helst om slike essensielle forhold, alene, mener jeg blir feil og minner meg mer om monopolistisk maktmisbruk og en slags patentert sannhet. Hvis man hadde vist en liten grad av ydmykhet overfor steinaldermenneskene, ville det kanskje vært klokere med Bølamennesket i stedet for Bølamannen? Eller hva med Bølapersonen? Det kan selvfølgelig hende at jeg har misforstått hvem som i utgangspunktet kalte denne nyoppdagede personen for Bølamannen. Sikkert er det i hvert fall at ”Bølamannen” verserer som betegnelse utad.

Det at urfolk er blitt tilkjent spesielle rettigheter i verden i dag, vil ikke si det samme som at livet for dem har blitt så veldig mye lettere å leve – spesielt ikke på det mentale plan. Et mer naturlig forhold til naturen krasjer midt i mot med næringsinteressene som tvinger seg frem over alt. Med hånden på hjertet kan man vel ikke si at situasjonen har blitt særlig enklere for verdens urfolk etter at deres rettigheter ble nedfelt – nettopp med sikte på å sikre deres rettigheter og ønske om ro slik at fremtidens generasjoner også kunne få ta del i det unike som nettopp urfolk representerer.

Den dominerende part i et land (storsamfunnet) lærer om det livet urfolk lever gjennom en studie ved universiteter. Selve det faktisk å leve et urfolkliv er liksom ikke godt nok for oss andre, og egner seg dårlig som referanse den dagen situasjonen tilspisser seg. For å få en mer komplett forståelse av hva urfolk egentlig mener, bør man kanskje leve som dem/sammen med dem i studietiden i stedet? Her i Norge? Har man i tilstrekkelig grad spurt urfolkene selv om hva de mener om sin egen situasjon i dag? Kanskje en grundig evaluering ville avhjelpe situasjonen noe – underforstått hvis Den hvite mannen klarte å ta til etterretning berettiget uforstand i tjenesten i saker hvor akkurat dette faller seg inn.

Avslutningsvis håper jeg vi står foran en revolusjon i forståelsen av steinaldermenneskenes seksuelliv og erotikkens betydning i denne så viktige periode av Norges forhistorie. Jeg håper

man til slutt klarer å avdekke kriteriene for det å skulle reprodusere seg, slik at det, om mulig kunne stimulere oss i dag og gi oss alle et sterkere selvilde. Hvis vi som voksne er forutinntatte i streben etter sannheten, vil det kanskje bli vanskelig for oss den dagen ny forskning og nye tolkninger legges til grunn som riktige konklusjoner. Et helt lass med ære står på spill i tiden som kommer. Måtte i det minste den oppvoksne generasjon bli fritatt for dogmatisk tankegods, og heller la de få innblikk i en friere overføring av hvordan verden har utviklet seg frem til i dag. Vi bør heller ikke fortrenge sannheten overfor barna, selv om det skulle vise seg at vi selv har tatt feil i dette og hint.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes
menneske

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Oldsaksamlingen,
Pb 6762 St. Olavsplass,
0310 Oslo

Oslo 14.02.02

FOTOKONTRAKT. GIEVRIE FEALADIMMIE.

Jeg takker for positiv tilbakemelding på min forespørsel vedrørende planlagt bruk av bildet av *fruen fra havet*.

Jeg vil etter beste evner følge de retningslinjer som dere skisserer, men punkt nr. 7 står noe uklart for meg: **Ett eksemplar av det ferdige produkt må avleveres og sendes til:...**

Mitt prosjekt Gievrie Fealadimmie har ikke skapt et rush av interessenter som er villige til å betale verken mine regninger eller omkostninger knyttet opp mot dette bokprosjekt. Kun en kontakt har vært villig til å avhjelpe da det stormet som verst.

Jeg har sett meg nødsaget å finansiere Gievrie Fealadimmie ved pant av flasker funnet i Oslo sentrum. Kostnadene knyttet opp mot produksjonen av ovenfor nevnte bok vil jeg i størst mulig utstrekning ta igjen på salg av hvert eneste eksemplar. Det blir i så fall de aller sureste pengene tjent for meg noen sinne.

Boken har en kalkulert pris på mellom 150,- og 200,- kroner. Fotokontrakten sendes separat i underskrevet stand, men jeg vil ha tilbakemelding fra dere om dere har til hensikt å betale for boken min når den blir ferdigskrevet.

Igjen, takk for hyggelig tilbakemelding fra dere!

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Rune Molnes
Pb 59 Manglerud
0612 Oslo

Dija siev/Deres ref

Mija siev/Vår ref
21950/001/C55/LBM

Bve/Dato
14.02.02

Ad helleristninger

Det er hyggelig at noen engasjerer seg i kultur og fortid. Den såkalte "Bølareinen" har jeg selv sett for mange år siden, og den var nok en medvirkende faktor til at jeg valgte å studere arkeologi. Du nevner i ditt brev til Bølareinens rike at det er funnet en ny ristning av en person i full størrelse. Det var ei interessant opplysning, jeg har faktisk ikke hørt om det før nå. Du forteller imidlertid ingen ting om hvem du er og hvorfor du engasjerer deg i problematikk omkring helleristninger. Du stiller jo mange spørsmål, og det kunne derfor være greit å vite litt om bakgrunnen for din interesse. Jeg har for øvrig heller ikke hørt om "Bølareinens rike", og vet følgelig ikke hva denne foreninga har som formål. Jeg skal likevel gi noen korte kommentarer til dine betraktninger.

Helleristninger – eller bergkunst, som er den termen vi anvender mest i dag – er ikke et enhetlig fenomen. Bergkunst har vært praktisert på forskjellige steder rundt om i verden, og til forskjellige tider. Det er derfor ingen sammenhengende verdensomspennende tradisjon. Selv innenfor det område som i nyere tid har blitt nasjonalstaten Norge, ser det ut til å ha vært flere forskjellige bergkunsttradisjoner. De eldste vi kjenner i Norden finnes i Nordland, og er slipt inn i datidens svaberg. Da disse ristningene går ut av bruk, synes det som det går lang tid før bergkunsten "oppfinnes" på nytt, og da på geografisk helt andre steder.

Helleristningene må ha hatt forskjellig funksjon og meningsinnhold, både i tid og rom. Særlig på helleristningslokaliteter med lang kontinuitet må vi anta at ristningene forandret meningsinnhold over tid. Jeg er enig i at bergkunsten dreier seg om kommunisering, men jeg tror ikke bergkunst ble laget for å kommunisere med mennesker flere tusen år senere. Først og fremst tror jeg det dreier seg om kommunikasjon internt i et samfunn og/eller mellom to eller flere nabosamfunn. For eksempel som en "traktat" om hvordan samfunnene skulle forholde seg til hverandre – m.a.o. som konfliktløser. Når de først var laget hadde de selvsagt betydning over tid, og ble følgelig en historisk referanse – eller en "hukommelse" om hvordan saker og ting skulle være. Imidlertid kan hukommelse og "saker og ting" være kortvarig, og bergkunstmotivene kan ha fått nytt innhold etter ei viss tid. Noen ganger ble det behov for å lage nye. Når det gjelder tolkninger av helleristninger kan jeg for øvrig henvise til for eksempel Anders Hesjedal 1990: "Helleristninger som tegn og tekst" (se også Knut Helskog 1988: "Helleristningene i Alta"; Bjørnar Olsen 1994: "Bosetning og samfunn i Finnmarks forhistorie"). Disse tre har vært blant de sentrale bidragsytere til tolkning av bergkunst, og er alle tilknyttet Universitetet i Tromsø. For øvrig er helleristninger bare en av mange kilder vi har for å tilegne oss kunnskap om steinalderens kultur og samfunn.

Jeg er nok ikke helt enig i at det du kaller følelsen rundt temaet helleristninger er tabubelagt i det offentlige rom. I fagkretser diskuteres og publiseres det hele tida artikler og bøker omkring bergkunst, samt arrangeres konferanser (for eksempel Arctic Rock Art Conference i Alta). For øvrig er det kanskje mye kunnskapsløshet hos både forvaltningsmyndigheter og folk flest. Angående Árran så står det oss selvsagt helt fritt å uttale oss om bergkunst, og vi trenger følgelig ikke å "tilgodesees" av "noen" for å gi en uttalelse i hvilken som helst sammenheng.

Når det gjelder etnisk tilknytning til bergkunsten, så er kunsten laget lenge før de seinere kjente etniske gruppene i Norden dannes (samer, kvener, svensker, finlendere, nordmenn,...). Når det gjelder nordkalotten så kan vi først rundt Kristi fødsel se at det har oppstått to distinkte kulturtradisjoner, med kulturelle trekk som kan knyttes til norrøne jordbrukssamfunn og samiske fangstsamfunn. Dette er imidlertid en prosess som startet 1000 år tidligere (jeg har forøvrig skrevet en artikkel om dette i Árrans tidsskrift Bårjås). Det er likevel legitimt å knytte noen av helleristningsfeltene til samisk forhistorie – en "protosamisk" periode, eller hva man vil kalle det. Dette er gjort bl.a. med helleristningene i Alta, og den nyoppdagede bergkunsten i Porsanger. Dette fordi det kan påvises en kulturell kontinuitet (til tross for kontinuerlige endringer) fra den tida bergkunsten ble produsert, og til seinere perioder med utvikling mot en samisk etnisitet i området. Tilsvarende vil de samfunn som produserte de såkalte jordbruksristningene for eksempel på østlandet (fra bronsealder) kunne regnes som forløpere til norrøne samfunn.

Når det gjelder den slipte bergkunsten i Nordland, er den så gammel (ca 10.000 år), og den befinner seg dessuten i en grensesone mellom senere samisk og norrøn kultur, at den ikke kan knyttes til verken samisk eller norrøn "før-forhistorie". Disse steinalderssamfunnene bør kanskje heller sees som det felles opphav som *både* samiske og norrøne samfunn utviklet seg ut fra.

Om vi har blitt klokere med tiden skal ikke jeg ta stilling til, men vi har i hvert fall blitt mer åpne for meningspluralisme. Dette innebærer videre at vi ikke lengre tror vi kan "bringe den hele og fulle sannhet fram i dagen". Samfunnet forandrer seg, nå som da, og "sannheten" forandrer seg samtidig. Historia skrives på nytt og på nytt. Det er ingen som kan gjøre krav på å eie en monopolistisk sannhet om fortida. Når du sier at tida er overmoden for en gjennomgåelse av alt som er blitt sagt om menneskene som kom etter siste istid, så mener jeg derfor at dette er noe som gjøres hele tida. Det er på en måte en evigvarende prosess.

Håper dette var til litt hjelp. Ellers når det gjelder helleristningene på Snåsa ligger forvaltningsansvaret hos Sametinget og fylkeskommunen. Lykke til videre!

Vennlig hilsen

Lars Børge H. Myklevold
Museumslektor

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Árran,
Julevsáme guovdásj,
N-8270 ÁJLUOKTA

Dija siev: 21950/001/C55/LBM

Oslo 18.02.02

AD HELLERISTNINGER. TILSVAR

Først litt om meg selv. I vitenskapelig sammenheng kan man trygt si at jeg har kommet ut fra det store intet. Jeg er praktisk anlagt og valgte i sin tid bygg og anleggslinjen ved videregående skole. Senere tok jeg svennebrev i forskalingsnekring. Det har alltid versert en viss rastløshet inne i meg, noe som førte meg ut i en 20 års periode som selvstendig næringsdrivende – dog i liten målestokk. Men stor nok målestokk til at jeg har opparbeidet meg en grad av egenskap til å kunne stå på egne ben. Mitt liv bærer også preg av utfordringer på løpende bånd. Drømmen er å bli sørsamisk arkeolog. Skal jeg lykkes med dette må jeg gjennom en teoretisk prosess – en for meg ny og ”fremmed” måte å utdanne meg på. En tilnærming i så måte er min stilling som skoleassistent på en ungdomsskole i Oslo. Jeg har puttet alt jeg har vært igjennom i livet i ryggsekken og ”pakker” dette ut i møtet med elever som ikke gidder skole i det hele tatt. Desto verre elevene er, desto bedre for meg. Man lærer jo litt teori av slikt også. Når sant skal sies har jeg bestandig hatt problemer med å ta til meg mye av den lærdommen som kom meg forbi. Med en slags følelse av at ikke hele sannheten ble oss elever til del, valgte jeg ofte fiskestanga i stedet for leksepugg.

Tiden *kommer* heldigvis til meg, og den viser meg at masse informasjon er blitt fortrenget til fordel for flesteparten av oss nålevende mennseker, men selvfølgelig også som en direkte ulempe for andre som da er i et mindretall – tallmessig sett. Jeg står fremdeles ved min påstand om at det hersker tabuisme rundt tolkninger av helleristninger og steinalderkulturene i Norden. I den forstand at alt på død og liv skal tolkes og skjønnes (les: offisielt, utad) av Den hvite mannen alene. Hva man som same mener om disse tingene, kommer aldri til uttrykk verken i massemedier som NRK, aviser og lignende, eller som pedagogikk ved landets skoler. Fremdeles hersker det samme trangsyn om denne særdeles viktige perioden av Norges historie som den gang jeg selv gikk på skolen! All den tid hele Nordens steinalder blir presentert så nøytralt som mulig (les: som en hvit mann), kommer man ikke nærmere en mer nyansert tolkning av livet de levde for tusenvis av år siden.

Det er påfallende lite den norske befolkning egentlig vet om samene som urbefolkning i vårt land. Samer er ensbetydende med nordsamer på Finnmarksvidda. At det eksisterer noe som heter sørsamer, er utenfor enhver rekkevidde for majoriteten av oss. Da kan du kanskje tenke deg hvordan våre kunnskaper er om lulesamer? Gjennom deg er jeg herved blitt beriket. Dette skal komme elever til gode allerede første dagen over vinterferien. Jeg vil forfølge dine henvisninger til litteratur rundt ristninger, men først vil jeg følge opp en pågående dialog med Kalle Sognnes ved NTNU i Trondheim. Kalle henviste meg til boken *Det levende berget* av Kalle Sognnes for, om mulig, slik han selv uttrykker det, få svar på alle de spørsmål jeg stiller til ham i sakenes anledning.

Jeg har likeledes undret meg grenseløs på det faktum at flere av fordums arkeologer har poengtert at vannet var "veiene" i steinalderen. Det blir liksom galt sett i forhold til dagens overfokusering på stokkebåter. Mitt bidrag i så måte legger jeg ved til deg. Kompendiet *Gievrie Fealadimmie* er noe som kom til meg som en gave, og har banet veien for flere spennende konstruksjoner og ekspedisjoner i tiden som kommer. Sist vil jeg understreke at det finnes knapt en eneste same som vil gå god for noe av det jeg forfekter, og mitt aller viktigste arbeid blir å beskytte samers integritet på en slik måte at de, om mulig, ikke kommer i mer miskreditt enn de er fra før (mitt eget utsagn). Jeg akter heller ikke å bruke samer som verktøy i min pågående prosess. Det jeg selv mener, må jeg selv alene stå for.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

NTNU,
Vitenskapsmuseet,
7491 TRONDHEIM

Deres ref.: 2002/42-2/712.4/kso

Oslo 20.02.02

DET LEVENDE BERGET.

Hva kan egentlig grunnen være til at flere generasjoner av arkeologer ikke har lagt merke til helleristninger i store deler av Norge, for derigjennom neglisjert betydningen av denne viktige kulturarven som vi er blitt til del. Det må ha skjedd noe helt fundamentalt galt underveis i og med at vi, som tilhører den hvite rase, kolonistene, har samvittighet til å assosiere oss med disse steinaldermenneskene. Umettelig mesker vi oss i den aller beste biten av Norges forhistorie uten å skjønne noe som helst av hvem som var her før oss. Kan det være noe med tilhørighet, eller snarere en drøm om noe som for oss er helt uoppnåelig, et mindreverdighetskompleks for en livsform som vi aldri vil være i nærheten av å oppnå – en drømmetilværelse vi har ”stjålet” helt bevisst for å kunne fremstå som mer praktfulle enn vi har fortjent. Bare for å dekke over våre verste synder. Burde ikke en form for kommunisering, som jo helleristningene nødvendigvis må være, ”henge i” – selv tusenvis av år senere? Tar vi tilstrekkelig høyde for det faktum at nøyaktig den samme typen mennesker kan ha laget bergkunsten gjennom hele ristningsperioden, i en tid hvor en annen gruppe mennesker *kan* ha trengt seg på i et fruktbart land? Og at forskjellen i bergkunsten over tid kun ble påvirket av et samfunn ”utenfor” i stor forandring. Risserne og deres likesinnede gjorde seg sine betraktninger av en utvikling som de etter hvert skjønte de ikke kunne styre utfallet av. Resultatet ble i tilfelle en blanding av totalt forskjellige menneskeraser.

Det ligger liksom ikke til Den hvite mannens kultur å skulle risse/hugge bilder i berg. Slike tradisjoner må ha vært innarbeidet over uminnelige tider, og skiftet form uten konsensus fra Den hvite mannen og uten at Den hvite mannen nødvendigvis direkte og fysisk bidro til akkurat dette. Snarere som en mer indirekte årsak og som følge av Den hvite mannens dominerende holdning, og at han selv var premissleverandøren i et Norge som skulle vokse til noe helt annet... Norges utvikling fra bronsealderen frem til i dag vet man nok om, men det er ikke sikkert denne utviklingen ble velsignet av jegeren og risseren. Animisme blir ikke nevnt med et eneste ord i boken *Det levende berget*. At det går an i dagens opplyste samfunn å skrive en slik bok uten å ta på alvor denne formen for religion, må stå for andres regning og minner i beste fall om unnfallenhet. Å unnlate å koble animisme til steinaldermenneskene synes jeg er både synd, skam og blasfemi. Man bør skjønne hvor galt dette blir fremstilt når man velger vekk betegnelsen animisme på steinaldermenneskene for deretter å sette seg selv inn i rollen som del av bronsealderens brave mennesker som i en direkte og logisk utviklingsrekke og konsekvens. Kriteriet er bare at man har den rette utdannelsen. Hvordan kan det egentlig ha seg at et fredlig folkeslag fra steinalderen helt plutselig skulle bli til noen av Europas mektigste krigerfolk? Det er rett og slett merkelig om helleristningene ”tilhører” Den hvite mannen all den tid Norge allerede da var i besittelse av en særdeles velutviklet stridshær – i grell kontrast til ristningenes vare og skjøre innhold. Hvilken fellesskapsfølelse er man egentlig ute etter, om ikke en man bare ønsket var der? Har man i det hele tatt tatt seg bryet å reflektere litt over slike tilfældigheter? Etter mine begreper

burde vi sett flere ristninger med halshogging, dreping, slavedrift og samleienytelser hvis Den hvite mannen har hatt så stor innvirkning som uttalt. Slik livsførsel er jo karateristiske trekk for ham siden tidenes morgen. Dette er essensen i vår fruktbarhetsmagi. Dessuten er det påfallende lite utraderinger og hærverk av bergkunsten opp gjennom historien. Krig, krangel og uenighet har fulgt oss som et spøkelse gjennom historien, og har ofte resultert i store ødeleggelser og plyndringer. Helleristningene har i noen grad fått være i fred.

Planla man et ristningsfelt i god tid før man begynte, eller var det heller slik at plassen ble valgt intuitivt – der og da, ut fra naturgitte årsaker som menneskene i steinalderen følte seg frem til ad sjelelige omveier? Sikkert er det vel at stedene må ha hatt stor betydning for at man i det hele tatt skulle nå frem med budskapet som forventet. Det ligger i tillegg en del arbeid nedgravet i selve ristningsarbeidet rent fysisk sett, skjønt de ble vel laget like raskt som om vi i dag skulle gjøre det samme med en borhammer.

Hvis man legger til grunn at ristningsplassene var møtesteder og ikke bare tilfeldig plasserte figurer laget av hvermandsen, er det kanskje nærliggende og naturlig å tenke seg at plassen hadde/har høy religiøs betydning. Det er her, på det animistiske planet, at det virkelig skorter på Den hvite mannens kunnskaper og empatiske ferdigheter. Det blir snakket varmt om at det under steinalderen rådet et nærmest enhetlig folk, og at det er vanskelig å skille redskapstyper vesentlig fra hverandre over relativt store områder. Kanskje ristningsfigurene i seg selv var med på å skape en slags balanse. Ristningene kan i første øyekast se enkle ut, men har en svært fremtredende form og har således stor gjennomslagskraft. Ingen ristning er krot. Det er bare vi som ikke strekker til i tolkningssammenhengen. Ristningene må betraktes som figurativt ”verktøy”, laget av personer med fullstendig kroppsbeherskelse.

Ristninger av dyr blir gjerne tolket som uttrykk for fangstmagi, *ikke* som symbolikk rettet mot dyras adferd og et forsøk på psykologisk tilnærming – for på den måten å skaffe mat.

Kontakten med en gudeverden utenfor det menneskelig plan, er også kraftig undertrykket i boken *Det levende berget*. Ristningene kan også like gjerne være symbolikk for at man har fått, eller skal få ”lov” til å felle dyr til mat. Sett fra en slik vinkel blir det vanskelig å tolke ristninger som et behov for å eie en natur som er fullkomment eiet fra før. Naturen er ikke bra nok som den opprinnelig er for Den hvite mannen. Han vil helst ha naturen som sin rettmessige juridiske eiendom, for så å lage den om etter sitt eget materialistiske behov.

Ristningene kan være laget av lik hensikt, men av ulikt utgangspunkt for de som laget dem. Fremstilling og formidling – ikke minst egennytten, må ha hatt mye å si. Kanskje mange av ristningene kan spores tilbake til de enkeltes boplass – rundt aernie og alt det hellige som fulgte med i hjemmesituasjonen i gammeligende hus. Krotet, som vi velger å kalle det, er kanskje noe så enkelt som retningslinjer for hvordan man skulle te seg for fortsatt å være idealmennesket. Idealmennesket fører som sagt kun det beste videre til sine etterkommere.

For skikkelig å underminere alle andre forslag til dechiffrering av bergkunsten i Nordisk steinalder, velger man i *Det levende berget* å mene at bildene rundt Trondheimsfjorden er der fordi dette i dag er Norges beste jordbruksområder. Nåejties-ålma levnes ingen sjanse. Runebommen blir knapt nevnt som referanse, kun brukt som mulig forklaring i enkelte sammenhenger. Da som tromme. Runebommens symbolikk er et ikke-tema i *Det levende berget*. Det er synd, fordi jeg personlig mener at det er stor grad av kongruens her. Det man ikke finner på berget, finner man liksom gjennom symbolikken på runebommene og vice versa. Man kan nesten få inntrykk av at korpsmusikk og defilering gjorde seg gjeldende allerede i bronsealderen. Det er nesten så jeg kommer i reneste 17.-maistemning i dette kapittelet! Selv om flere av motivene er blåseinstrumenter, behøver ikke det si det samme som at det er en parade som har gått for seg for flere tusen år siden. Selv om det er avbildet instrumenter på disse feltene, vil ikke det si det samme som at blåseren har risset selv. Det kan like gjerne være en sammenheng med fremstilling av et fremmedelement som en annen kultur har kommet drassende med. Personene som avbildet kan like gjerne være guder som

mennesker. Solens betydning ilegges også påfallende liten plass i boken. Astronomisk sett garderer man seg med å si at den enkle ringen med et punkt i midten er identisk med det astrologiske symbolet for solen. Burde det ikke vært omvendt? Er det slik å forstå at soltilbedelsen ikke har vært fremtredende bare fordi solsymbolene ikke er synlige for oss i dag? Avbildede dyr stemmer heller ikke overens med matseddelen, så årsakene kan være uransakelige!

Det kan jo tenkes at den arkeologiske utvikling har vært i en slik rivende utvikling at man ikke har klart å henge med i svingene. Eller man har rett og slett ikke hatt verken tid eller penger nok. Noe av det mest interessante i boken synes jeg var om båter. Det utredes om båter fra bronsealderen med sydde bordganger. Sydde båter i Norden er definert som samiske. I dette tilfellet snakker man kanskje om sørsamiske båtbyggertradisjoner, da? Jeg tviler på om det nytter med klassisk klassifisering av rissede båter, hvis de i utgangspunktet ikke er ment som direkte arbeidstegninger. Linjer inne i båtene kan kanskje spores tilbake på selve konstruksjonen av skrogene samt på materialet de brukte. De laget helt sikkert båter flere tusen år før trærne ble så store at stokkene kunne brukes og uthules. Mulighetene er mange! Hvis man ønsker å finne ut mer om steinalderens båtbyggertradisjoner, er det bare å bygge i vei. Man vil snart bli møtt med en mur av høylytt taushet. Vi er dessverre ikke mer enn kommet oss oppi uthulte stokkebåter nærmest på stø kurs mot vår egen tid. For meg høres det unektelig rart ut om de reiste fra Nordsjøfastlandet i stokkebåter. For dere høres det like rart ut om de reiste derfra i sydde skinnbåter. Avstanden fra Nordsjøfastlandet til trøndelagsfylkene er ikke særlig lang, spesielt ikke hvis man måler avstanden inn til Sør-Vestlandet. Avstanden fra skinnbåt til enkelte av båttristningene er heller ikke særlig lang. Avstanden blir målt på tvers av menneskesyn – da blir den lang...

For meg er det definitivt ikke vanskelig å komme med innsigelser mot *Det levende berget*. Men faren er stor for at de hvite arkene etter hvert blir fylt opp med tilsvarende tekst og innhold – ment å skulle fremme Den hvite mannens forherligelse av seg selv og sin storhet. Hadde vi fått avdekket alle ristningene som steinaldermenneskene laget, satt dem i et mer nyansert perspektiv totalt sett, ville kanskje innstillingen vår vært en annen. Bergsymboler som telepatiske budbringere generert av Næjtie-ålmas personlige runeomme med dens gjennombrytende kraft, fikk budbringeren mellom gudeverdenen og menneskene ut i det store tid-rom. Hva Næjtiene fikk med seg tilbake fra sine reiser, får vi ikke vite. Mest fordi vi ikke ilegges denne formen for kunnskap noen som helst verdi. Man kan jo bare spekulere over hva som er gått tapt for oss, om si for hele menneskeheten, når vi fratar urfolk deres grunnleggende verdier og troen på hva de synes er riktig. Jeg mener det er mye verre å undertrykke Næjtiens samlende posisjon i samfunnet enn det faktum at Den hvite mannen påførte de sin egen religion, kristendommen.

Grupperingen av ristninger fører oss nærmere en tilstand av robotlignende steinaldermennesker. Det er nesten som vi gir de serienummer og produksjonsnummer og Made in(Norway?)-stempel.

Hvis områdene med bergbilder var fordums katedraler, skjønner vi med én gang den store klasseforskjellen. De trengte sansene sine beredt i et sjelelig univers. Vi må stimuleres via en mengde kostbare, materielle uvesentligheter...

Det levende berget døde i *Det levende berget*. Lenge leve det levende berget!

Med vennlig hilsen Rune Molnes

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Folketinget,
Christiansborg,
DK- 1240 KØBENHAVN K,
DANMARK

Oslo 21.02.02

DEN DANSKE KULDE.

Er det kaldt å være dansk i Danmark for tiden? Danskene må ut av sin midte for å finne varme og mennesker som kan hilse? Som jeg har skjønt står Danmark overfor store utfordringer i tiden som kommer, og jeg lurar på om dansker rett og slett er tjent med så mye kulde som de kan få. Det danske imperiet ønskes kraftig utvidet ved innlemmelse av selveste Nordpolen. Reiste man fra Danmark til Nordpolen for å finne varme? Grenselinjene er nok mye klarere under vann og is der nord enn hva vanlig dødelige som meg er klar over. Jeg kom til å tenke på disse tingene da en dansk politiker forleden innførte hilseplikt for sine sognebarn. Årsaken var så enkel som at svenske søstre og brødre hilste pent på hverandre og skapte via dette et bedre og varmere miljø for sine medmennesker. Det skulle vel ikke være nødvendig for danskene å tvinge sine borgere til å hilse pent på hverandre? Det stemmer dårlig med det deilige inntrykket vi har av danskene gjennom dyre reklamekampanjer som kommer veltende over oss til tider.

Kanskje det har seg slik at store deler av Europa, inklusive Danmark, er tjent med kalde dansker. For hvis det går slik som danskene selv ønsker, vil Danmark stå som rettmessig eier av hele Nordpolen om noen år - med havbunn, is og alle herligheter tilknyttet. Den ovenfor nevnte politiker skal ha uttalt noe slikt som: -Når man hilser, brytes isen! Dette er grobunnen for mitt skrekksenario. Hva om isen på Nordpolen smelter! Hvilke konsekvenser kan det da ikke få – ikke bare for danskene selv? Snarere også for et land som Nederland, som allerede ligger under havnivået. Vil Danmark som land og rettmessig eier garantere for at isen ikke smelter? Eller finnes det andre motiver i imperiebyggingen som bør være skjult for allmuen? Norge er også et av landene som er med i kampen om eiendomsretten til Nordpolen, men her i landet er det tross alt mer kupert og relativt godt om plass uansett issmelting eller ikke. Konsekvensene for Norge, hvis Norge som nasjon vinner dragkampen som er i gang, er derfor relativt beskjedne.

Med fare å ta seg vann over hodet kan det imidlertid tenkes at dere i Danmark har tatt full høyde for issmelting med påfølgende vannstigning i deres vurderinger i forhandlingene som pågår. Kan dere underrette meg? Jeg liker å være føre var!

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

25 FEB. 2002

Rune Molnes
Pb 159 Manglerud

0612 Oslo

FORVALTNING AV BØLAREINENS RIKE

Vi viser til Deres brev datert 25. januar 2002 samt kopi av brev til *Bølareinens rike* datert 12. januar 2002. Siden spørsmålet gjelder bergkunst, kommer svaret på Deres brev fra *Sikring av bergkunst - Bergkunstprosjektet* - som er Riksantikvarens 10-årige (1996-2005) prosjekt for sikring av bergkunst. Mer informasjon om prosjektet finnes på Internett under adressen <http://www.ra.no/tema/arkeologi/bergkunst/>

Brevet inneholder flere problemstillinger, og Riksantikvaren vil her forsøke å svare på spørsmålene som angår forvaltning, planer og kulturhistorisk kontekst.

Forvaltning

Forvaltningsmyndigheten for automatisk fredete kulturminner, herunder bergkunst, ble i 1991 delegert til den regionale kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen og Sametinget). Vi anbefaler derfor at eventuelle spørsmål til forvaltningen av helleristningene ved Snåsavatnet rettes til disse.

Planer for området

Nord-Trøndelag fylkeskommune har som forvaltningsmyndighet ansvaret for skjøtsel og pleie av helleristningene. Dette gjøres i samarbeid Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) Vitenskapsmuseet. NTNU er nå i gang med å utarbeide skjøtelsesplan for området. Denne forventes ferdig til påske 2002. Steinkjer kommune vil avvente ferdigstilling av skjøtelsesplanen før de starter arbeidet med reguleringsplan.

Kulturhistorisk kontekst

Helleristningenes - og også andre kulturminners - kontekst vil være gjenstand for en kontinuerlig faglig debatt. Denne diskusjonen avsluttes ikke selv om forvaltningsmyndigheten er fastlagt. Vi er her inne på et område som det er vanskelig for Riksantikvaren å ha noen bestemt mening om, ut over det at vi følger med i debatten og forsøker å være åpen for nye innspill. Dette fordi Riksantikvaren/Bergkunstprosjektet først og fremst arbeider med fysisk og forvaltningsmessig sikring av lokalitetene. Vi engasjerer oss derfor i hovedsak

mest i arbeidet med dokumentasjon av bilder og tilstand, konservering, skjøtsel og tilrettelegging for publikum.

Vennlig hilsen

Harald Ibenholt (e.f.)
seksjonssjef

Inger-Marie Olsrud

Gjenpart: Sametinget, Miljø- og kulturvernavdelinga, 7760 Snåsa

Administrations- og Serviceafdelingen
Brugercentret

Rune Molnes
Pb 59 Manglerud,

0612 Oslo
Norge

27. februar 2002
J. nr. 681-KAS/MB/kas

Folketinget har modtaget Deres brev af 21. februar 2001. Brevet er dags dato fremlagt i Folketingsmedlemmernes læsesal, så de har mulighed for at gøre sig bekendt hermed.

Med venlig hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Mette Brask".

Mette Brask
Brugercentret

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

Sametinget,
Miljø- og kulturvernavingdelinga,
7760 SNÅSA

Oslo 03.03.02

FORVALTNING AV BØLAREINENS RIKE.

Etter henvendelse til Riksantikvaren om forvaltningen av Bølareinens rike, fikk jeg opplyst at dette ansvar ble i 1991 delegert til Sametinget ved Miljø- og kulturvernavingdelinga på Snåsa sammen med kulturminneforvaltningen i fylkeskommunen.

Hvilken rolle har Sametinget spilt og hvilken rolle spiller Sametinget i den helt nye situasjonen som har oppstått i Bølareinens rike ved ristningsfunnet av en person i full størrelse i fjor sommer?

Jeg har en vag følelse av at ikke alt er sagt enda vedrørende tolkningen av dette særdeles viktige området i Midt-Norge. Hvilke synspunkt har dere i Miljø- og kulturvernavingdelinga om ristningene i Bølareinens rike og har dere fått likeverdig behandling i deres syn på funnene som er gjort – hvis dere har et annet syn, da?

Av forskjellige grunner har jeg engasjert meg i denne saken. Den viktigste er den at det meste er usagt, og at det lille som er sagt offentlig, er sagt av en ikke-samisk befolkning. Jeg kan røpe overfor dere at jeg ikke føler meg beroliget over det som har kommet for dagen etter at jeg startet korrespondansen med involverte parter.

Håper å høre fra dere snart!

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

SAEMIEDIGKIE SAMETINGET

Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtse
Miljø- og kulturvernavdelingen

N-7760 Snåasa/Snasa
Telefovn (47) 74 13 80 64
Telefakse (47) 74 13 80 70
samediggi@samediggi.no
www.samediggi.no
NO 974 760 347

Molnes Rune
Postboks 59
Manglerud
0612 Oslo

DIJREDAEJJA/SAKSBEHANDLER	DIJ.BUERKIEST./DERES REF.	MIJ.BUERKIEST./VÅR REF.	BIJEJIE/DATO
Andreas Stangberg, 74 15 16 77 andreas.stangberg@samediggi.no	Rune Molnes	02 / 537 - 2	01.03.2002

Ad forvaltningen av bergkunst i Sápmi

Vi viser til deres brev av 27.01.2002 og 03.03.2002.

1. Saemiedigkie/Sametingets målsetning og politikk

Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtse/Miljø- og kulturvernavdelingen er en av Saemiedigkie/Sametingets syv avdelinger og er politisk underlagt Saemiedigkie/Sametinget. Miljøverndepartementet ved Riksantikvaren er imidlertid øverste faglige myndighet.

Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtse/Miljø- og kulturvernavdelingen har som sin hovedmålsetning:

”å verne samiske kulturminner og kulturmiljøer på en måte som bidrar til å styrke og videreføre samisk kultur og identitet.”

Alle samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk fredet, jfr. KLM's § 4, 2. ledd. Det innebærer at de er gitt nasjonal verdi gjennom kulturminneloven. Videre sies det i Samisk kulturminneplan for 1998-2001 at: ”Samiske kulturminner er et viktig dokumentasjonsmateriale for samisk historie og forhistorie. Kulturminnene kan vise til en samisk forståelse av landskap og natur, og også landskapet og naturens betydning for økonomiske, sosiale og religiøse forhold.”.

2. Bergkunst og helleristninger generelt i Sápmi

Saemiedigkie/Sametinget mener at selv om de tidligste forhistoriske kulturspor i Sápmi ikke kan defineres som samiske, kan de ikke utelukkes fra den samiske forhistorien. Eksempelvis bergkunst og helleristninger danner historiske forutsetninger for den samiske forhistorien og de inngår ofte i samiske kulturlandskap. De kan også være utgangspunkt for lokale samiske tradisjoner og de kan gi inspirasjon til dagens samiske kulturutøvelse, slik helleristninger er det for samisk kunst og håndverk.

3. Ristningene ved Bøla

Den første helleristningen ble oppdaga i 1890-årene og er et reinsdyr i naturlig størrelse. Den s.k. Bølareinen er en av Norges mest kjente helleristninger. Andre motiver av helleristninger i dette området er en bjørn, deler av ytterligere reinsdyr og en liten elgfigur. Sist sommer ble det funnet motiv av både en skiløper samt figurer som ligner fugler og båter. Helleristningene ble funnet på sørsiden av Snåsavatnet og har fått navn etter Bølaelva som renner like forbi. De kan være omlag 6000-6500 år gamle, om det forutsettes at de ble laget i den periode da Snåsavatnet var en del av Trondheimsfjorden.

Vi vet imidlertid at samene i uminnelige tider har vært et folk som har levd av jakt, fangst, sanking og fiske. I det samiske livet har rein, elg og bjørn alle spilt viktige roller på både det verdslige og åndelige planet. Det viser ikke minst de hellige ritualene som fant sted i forbindelse med begravelsen av en drept bjørn. Samene er også det folk i Skandinavia som har benyttet reinen både i forbindelse med fangstbasert reindrift og i senere tiders nomadiske tamreindrift. Forekomsten av rein, elg og bjørn på dette helleristningsstedet kan man derfor se som interessante i denne sammenhengen.

Det nye funnet av en skiløper er også av en stor betydning. Samene er i mange eldre kilder ofte koblet til ski og skigåing. Innen det samiske området i Skandinavia er det funnet ca 200 eldre ski i myrer og sankemarker. Skiene ble lagt i myrer for å unngå uttørking. De fleste skiene er av en og samme type, og et 20-tall av disse har blitt ¹⁴C-datert til en periode mellom ca 1265 f.Kr. til 1700 e.Kr. Denne type ski har overlevd til inn på 1900-tallet i det sørsamiske området. Mange av skiene som er funnet har også en typisk samisk ornamentikk. I slutten av 1800-tallet var det også vanlig at polarforskere og andre eventyrere benyttet seg av samisk ekspertise i forbindelse med skigåing i polare miljøer, jf. eksempelvis Fridtjof Nansen og svensken A.E. Nordenskiöld.

Det finnes også visse likhetstrekk mellom helleristninger, ornamentikken på eldre ski og ornamentikken som finnes på samiske runebommer.

Ved informasjonen og skiltingen av Bølarein er det ikke tatt hensyn til noen av de punktene som det er blitt redegjort for her. Saemiedigkie/Sametinget ser det derfor som viktig at det samiske perspektivet synliggjøres gjennom ristningene ved Bøla, i langt høyere grad enn det er gjort til dags dato.

4. Konklusjon

De ovennevnte funnene er ikke knyttet etnisk tilhørighet til. Men utefra at det finnes en sammenheng fra fangstsamfunn frem til samisk kultur i dag, er det ingen tvil om at Saemiedigkie/Sametinget også må ha en sentral rolle i forvaltningen av bergkunst og helleristninger.

Med vennlig hilsen

Nanni Mari Westorfjeld
Førstekonsulent

Andreas Stångberg

Kopi: - Riksantikvaren, Pb 8196 Dep, 0034 Oslo
- Vitenskapsmuseet, NTNU, Institutt for arkeologi og kulturhistorie, 7491 Trondheim
- Nord-Trøndelag fylkeskommune, RUA, 7725 Steinkjer

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Riksantikvaren,
Pb 8196 Dep,
0034 OSLO

Deres ref.: 2002/203-1 imo B-382

Oslo 03.03.02

FORVALTNING AV BØLAREINENS RIKE.

Da jeg skrev til dere i denne så viktige sak, var det under forutsetning av at dere skulle svare på mine spørsmål. Etter det jeg har fått oppgitt står dere som øverste myndighet i blant annet helleristningsaker i Norge. Likeledes forvalter Riksantikvaren hva som skal sies og menes utad i slike saker? All den tid dere er, er dere også utdannede personer som har lagt absolutt alle forutsetninger til grunn i deres vurderinger om hvem som i utgangspunktet laget ristningene i sin tid. Jeg føler det som relativt utidig at man skyver saker fra seg ved å henvise til andre kilder. Hvis Riksantikvaren kjenner disse kildene, kan vel Riksantikvaren også svare på vegne av seg selv – som øverste organ? For øvrig er jeg veldig takknemlig for enhver link i sakenes anledning!

Jeg mener selv at jeg henvender meg på et helt konkret og ærlig grunnlag – kjemisk fritt for å kunne bli misforstått. Hvis det dukker opp ting som ligger utenfor min begrensede forstand, gir jeg klar tilbakemelding på at jeg ikke har peiling. Det samme forventer jeg av andre, spesielt av offentlige institusjoner. Jeg har over ti tusen spørsmål til dere i sakens(-enes) anledning, men nøyer meg i første rekke med å få svar på mine tidligere stilte spørsmål, samt:

- Korrekt adresse til kulturminneforvaltningen i den aktuelle fylkeskommunen med personhenvisning
- Har Riksantikvaren tatt høyde for at helleristningene kan være et symbol på religionsutøvelse?
- Mener Riksantikvaren at det kan være overensstemmelse med helleristningsfigurene og figurene på nåejtienes runebommer? Runebommene ble som kjent brent av folk som visste bedre, men det finnes nok av dokumentasjon tilbake allikevel.

Jeg gleder meg til et dykk i Riksantikvarens hjemmesider. Håper å høre fra dere snart!

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Den Norske Turistforening,
Pb 7 Sentrum,
0101 OSLO

Oslo 03.03.02

SAMER I NATUREN SOM NATURLIG SAMARBEIDSPARTNER?

Som alle vet har samene vært en helt naturlig del av den norske naturen i mange tusen år allerede. Som ledd i kartleggingen av akkurat dette faktum søker jeg for tiden opplysninger i relaterte institusjoner for om mulig å komme nærmere et mer nyansert historisk forløp. DNT har vært en aktiv og aktet pådriver i den norske naturens tjeneste i over 133 år. I hvilken grad har den samiske levemåte og natursyn påvirket DNTs naturforståelse opp gjennom alle disse årene? Har DNT søkt den sørsamiske befolkning om råd for å få et mer helhetlig bilde av naturen og naturforhold i de områder dette måtte være aktuelt? I en tid hvor den norske naturen blir en mer og mer viktig "artikkel" for Norge som eksotisk reisemål, ikke bare for nordmenn, snarere for mennesker fra nasjoner som ikke er like privilegerte som oss selv, lurer jeg på hvilken strategi DNT fører for å fremme det samiske perspektiv overfor nordmenn og utlendinger. Forståelsen av naturen og dens spissfindigheter er uransakelig og vi fortjener all den viten den kan fravristes. I så måte er vel det samiske grunnsyn et nødvendig supplement?

Håper å høre fra dere snart!

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Statoil ASA,
4035 STAVANGER

Oslo 04.03.02

AD UTVINNING AV OLJE OG GASS PÅ NORDSJØFASTLANDET.

På eget initiativ har jeg startet en prosess som har som fremste målsetning å skulle fremstille Norges forhistorie på en mer nyansert måte. Innvandringen til Norge fra Nordsjøfastlandet har vært betydelig etter siste istid og utnyttelsen av et jomfruelig spiskammers, som Norge den gang trygt kan sies å ha vært, har foregått enten ved fast bosetning i Norge og/eller på Nordsjøfastlandet. De som hadde fast bopel på Nordsjøfastlandet hadde rikelig anledning til å frekventere Norge for å pleie sine behov for øket livskvalitet.

Det er blitt funnet gjenstander i forbindelse med olje- og gassboring i Nordsjøen som relaterer seg til bosetning på Nordsjøfastlandet. Hvilken holdning har Statoil som ansvarlig konsern til å utrede nærmere de funn som er gjort samt legge premissene for videre søk – for om mulig å komme til bunns i tidligere bosetninger også?

Med håp og ønske om at erkjennelsen av vårt egentlige opphav skal bety like mye som penger på bok, ber jeg herved om en redegjørelse fra dere i sakens anledning.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Kopi til: Statoil Norge AS, Oslo

UNIVERSITETET I OSLO

Rune Molnes
Pb 59 Manglerud
0612 Oslo

UNIVERSITETETS KULTURHISTORISKE MUSEER

*Oldsaksamlingen., Vikingskipshuset, Myntkabinettet,
Etnografisk museum*

Dokumentasjonsseksjonen
Postboks 6762 St. Olavsplass
N-0130 Oslo

Deres ref:

Vår ref:

Saksbehandler: Elisabeth J. Vogt

Telefon: (47) 22 85 99 35/36/37

Telefaks: (47) 22 85 99 20

foto-ukm@ukm.uio.no

Oslo: 04.03.2002

Angående boken "Gievrie Feladimmie"

Det kom ikke helt tydelig fram i forespørselen at prosjektet ditt var privatfinansiert, vanligvis er et forlag eller annen publiseringsinstitusjon innvolvert. Du skal selvsagt slippe å betale bruksavgift for å trykke bildet av "fruen fra havet" i boken din. Jeg har gitt beskjed til vår regnskapsavdeling, og de vil annullere din faktura. Punkt 7 i kontrakten gjelder fortsatt, slik at du sender oss en bok når den er ferdig. Før du underskriver kontrakten og returnerer den til oss, kan du endre summen til Nok 00,00.

Angående finansiering av prosjektet ditt vil jeg oppfordre deg til å kontakte Samisk Råd. Jeg kjenner ikke til din faglige bakgrunn, men jeg vet at i forskningsmiljøet i Tromsø er dine tanker, i en litt mere modifisert utgave, ganske akseptable for tiden.

Med vennlig hilsen

Elisabeth J. Vogt

SAKSBEHANDLER
Inger-Marie Olsrud
DERES REF.

VÅR REF.
2002/203-4 imo
Ark. B-382

INNVALGSTELEFON
22 94 04 54
DERES DATO
03.03.02
VÅR DATO

TELEFAKS
22 94 04 05

03 MARS 2002

Rune Molnes
Pb 59 Manglerud
0612 Oslo

SIKRING AV BERGKUNST - BERGKUNSTPROSJEKTET BØLAREINENS RIKE

Vi viser til Deres brev datert 3. mars 2002 der De tar opp diverse spørsmål vedrørende forvaltning av helleristningene ved Snåsa-vatnet.

Deres brev tar spesifikt opp tre spørsmål som her besvares i samme orden:

1. Korrekt adresse til kulturminneforvaltningen

Nord-Trøndelag fylkeskommune
Regional utviklingsavdeling, Fylkets hus, Seilmakergt. 2, 7735 Steinkjer
Telefon: 74 11 10 00 Telefaks: 74 11 10 51
E-post: postmottak@ntfk.no

Sametinget, miljø- og kulturvern avdelinga, Snåsa
7760 Snåsa
Telefon: 74 15 16 77 Telefaks: 74 15 16 06 E-post:
samediggi@samediggi.no

Riksantikvaren har dessverre ikke oversikt over hvem som er saksbehandler.

2. Helleristninger som symbol på religionsutøvelse

Riksantikvaren mener å ha gitt svar på Deres spørsmål så langt det er mulig innenfor vårt ansvarsområde. Vi minner om at Riksantikvaren er et statlig direktorat for kulturminneforvaltning, og vi har derfor ikke anledning til å diskutere for eksempel meningsinnhold i helleristninger. Imidlertid er Riksantikvaren gjennom sine forvaltningsprosjekter med på å stimulere blant annet en diskusjon omkring helleristningenes meningsinnhold. Et eksempel på dette kan ses på nettadressen <http://www.bergkonst.org/no/hall/index.htm>. "Hellen" er interaktiv, og man kan gjennom å klikke på figurene lese mer om ulike teorier om figurenes innhold. Eksemplet tar utgangspunkt i bronsealderistninger, men lignende diskusjoner føres om all bergkunst.

Dronningens gate 13

Postboks 8196 Dep, 0034 Oslo

e-post: riksantikvaren@ra.no Telefon: 22 94 04 00 Telefaks: 22 94 04 04

3. Sammenheng mellom helleristninger og runebommer

Dette er et svært interessant tema, og det har vært tatt opp i bøker og artikler både i Norge og i andre land. Riksantikvaren kan her bare oppfordre til å oppsøke et bibliotek eller søke direkte gjennom BIBSYS' hjemmesider <http://www.bibsys.no/>

Vennlig hilsen

Harald Ibenholt (e.f.)
seksjonssjef

Inger-Marie Olsrud

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Riksantikvaren,
Pb 8196 Dep,
0034 OSLO

Deres ref.: 2002/203-4 imo B-382

Oslo 09.03.02

AD SIKRING AV BERGKUNST. BØLAREINENS RIKE.

Underets tid er ikke forbi! Jeg lurte heller på om det er underets tid som kommer. Jeg skriver til dere for å takke dere for å ha svart på min henvendelse til dere for kort tid siden. Dere aner ikke hva det betyr for meg. Eller – det gjør dere helt sikkert.

Jeg synes oppriktig at dere har tatt og vist ansvar. Det vil jeg alltid takke dere for!

Jeg anmeldte boken *Det levende berget* av Kalle Sognnes. Dette følger som vedlegg.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Vedlegg: Brev til NTNU pr 20.02.02

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Folketinget,
Christiansborg,
DK-1240 KØBENHAVN,
DANMARK

Deres ref.: J.nr.681-KAS/MB/kas

Oslo 09.03.02

AD KALDE DANSKER.

Tenk, jeg er blitt frosset ut av min egen datamaskin! Brevet jeg sendte til dere er forsvunnet. Det er mye lettere for meg å be dere sende meg kopi av mitt brev enn å fundere på hvor det kan ha tatt veien. Håper dere tross alt kan vise meg litt storsinn slik at brevet kan komme inn i folden igjen.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Nord-Trøndelag fylkeskommune,
Regional og utviklingsavdeling,
Fylkets hus,
Seilmakergt. 2,
7735 STEINKJER

Oslo 10.03.02

FORVALTNING AV BØLAREINENS RIKE

Etter henvendelse til Riksantikvaren om forvaltningen av Bølareinens rike, fikk jeg opplyst at dette ansvaret ble i 1991 delegert til Nord-Trøndelag fylkeskommune sammen med Sametinget på Snåsa.

Hvilken rolle har Nord-Trøndelag fylkeskommune spilt og hvilken rolle spiller dere i den helt nye situasjonen som har oppstått i Bølareinens rike ved ristningsfunnet av en person i full størrelse i fjor sommer?

Jeg har en vag følelse av at ikke alt er sagt enda vedrørende tolkningen av dette særdeles viktige området i Midt-Norge. Hvilke synspunkt har dere i Nord-Trøndelag fylkeskommune om ristningene i Bølareinens rike rent tolkningsmessig sett?

Hvilke planer blir lagt i forbindelse med spredning av informasjon til allmuen i både inn- og utland i årene som kommer? Kan man forvente en mest mulig differensiert tolkning som etterkommer absolutt alle involverte parter interesser i området?

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Worldwatch Institute Norden,
Nedre Langgate 32,
3126 TØNSBERG

Oslo 11.03.02

HAR VI EGENINTERESSE AV MILJØVERN?

Burde det vært slik at den som utøvet genuin miljøverntenkning fikk bonus i millionklassen? Er det kun et slikt språk vi skjønner, ettersom vi ikke lenger har respekt for naturen som vi er en naturlig del av? Eller har vi kanskje aldri hatt et slikt grunnsyn?

Jeg synes hele miljødebatten bærer preg av uforstand. Den hvite mannens initiativ i så måte synes jeg i bunn og grunn er fundert på et natursyn som går ut på å kontrollere i stedet for å være en del av. Hvilken kontakt har Worldwatch med urbefolkningsgrupper over hele verden generelt sett, i Norden en samisk kontakt, for å komme videre i sin egen prosess og for å få et bredere fundert grunnsyn når de utarbeider sine årlige rapporter om klodens "helsetilstand"? Jeg er av den mest bestemte oppfatning at dere ville ha godt av en innføring i samisk grunnleggende tenkemåte i det å skulle forvalte Moder jord. At Aldo Leopold har betydd mye for dere i Worldwatch Institute, er uomtvistelig. Men hadde Aldo Leopold selv kontakt med urbefolkningsgrupper før han avla sin eksamen? I så fall burde dere følge hans eksempel og sette dere inn i samenes måte å forvalte naturen på, vel og merke slik samene forvaltet naturen før Den hvite mannen gjorde sitt inntog. Det er fremdeles samer i levende live som kan guide dere gjennom et nytt og spennende for oss uoppdaget univers. En sann berikelse med andre ord!

Som dere sikkert vet fra før finnes det flere grupper samisk befolkning i Sápmi, så dere burde ikke bli arbeidsledig med det første.

På meg kan det virke som dere har resignert i det siste. En slags maktesløshet brer seg etter hvert som tiden kommer. Et signal om å stikke fingeren i jorda?

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

BØLAREINENS RIKE

Valøy

7700 Steinkjer

Tlf./fax: 74 14 59 10 / 74 14 94 60

Mobil: 916 95 7 40

Bankgironr. 4410 0674685

Valøy, den 12. mars 2002

Rune Molnes
Pb 59 Manglerud
0612 Oslo

BØLAREINENS RIKE – SØRSAMISK BOPLASS

Det er riktig at selve ristningsfeltet med Bølareinen ikke er foreningens viktigste oppgave, men vi er med og ivaretar vedlikehold av området, ajourføring av info-tavler etc.

Når det gjelder forhistorisk boplass i området ved helleristningsfeltet (feltet består av ca. 30 figurer, hvor sommerens avdekking av "Bølamannen" er den mest oppsiktsvekkende) så er det til nå ikke avdekket noen. Vi arbeider imidlertid med saken, og har sett ut områder som skal undersøkes nærmere.

Når det gjelder den sør-samiske delen så er det ingen funn i området som tyder på samisk bosetning her før etter folkevandringstiden, dvs. ca. år 400 – 600 e. Kr. Men dette vil sikkert Saemien Sijte på Snåsa kunne gi deg mer korrekte opplysninger om.

Eller er vi opptatt av din interesse for Bølareinen og det som foregår i området. Vi vet ingenting om deg. Ville det ikke være en idé å fortelle oss hva du driver med og hvorfor denne interessen for dette?

Bølareinens Rike.

Jens Bjørne Mohrsen
leder

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Bølareinens rike,
Valøy,
7700 STEINKJER

Oslo 14.03.02

BØLAREINENS RIKE. SØRSAMISK BOPLASS. PERSONLIG REDEGJØRELSE.

Jeg takker for deres brev av 12.03.02 og har tatt til etterretning at det ikke er registrert sørsamisk bosetning i Bølareinens rike før folkevandringstiden, ca. år 400-600 e. Kr. Jeg registrerer også med tilfredshet at enkelte områder skal undersøkes nærmere, for om mulig å finne flere svar på om det virkelig kan finnes eldre boplasser enn som ovenfor nevnt. Jeg vet også at Saemien sijte vet. Slik jeg ser det er det rart om et så viktig område som dette ikke også skulle innbefatte en eller flere boplasser i tillegg. Det tok nødvendigvis lang tid å bygge opp slike ristninger samtidig som man ikke gjorde det uten at det hadde stor betydning både for de som utførte arbeidet og for deres samtidige. Plasseringen ble sikkert valgt med omhu og med en intuitiv nærhet til naturen – kanskje endog i forhold til et mye større område enn før antatt. Alternativt ser jeg for meg en pendlersituasjon hvor datidens mennesker bodde tilnærmelsesvis på et helt annet sted av landet. Dette siste, at de bodde langt unna, ser jeg på som urealistisk, fordi en viss nærhet til slike steder, også bomessig sett, i hvert fall for noen, måtte nødvendigvis være viktig for å ivareta interessene de måtte ha på den tiden - så som religiøse.

Hvem jeg er som person, føler jeg er helt uinteressant i denne sammenhengen. Jeg bare stiller spørsmål som hvilken som helst annen borger i Norge burde gjøre. Men siden dette har utviklet seg i en retning som fremmer nytenking, vil jeg i korte vendinger legitimere meg med den jeg er. Rent faglig sett kan man trygt si at jeg har kommet rett inn fra det store intet. Min pasjon, ikke som fagperson, ligger i Sápmis steinalder. Jeg har hele livet hatt stor forkjærlighet for disse naturmenneskene, uten helt å ha kunnet redegjøre for noe mer før nå i de siste årene. At Bølareinens rike kom inn i mitt liv på denne måten, var på grunn av profileringen av konseptet langs riksveien og det faktum at det sørsamiske ikke var/er nevnt med ett eneste ord. Dette området er særdeles viktig historisk sett, og det hviler et meget stort ansvar på de personene som skal ivareta stedets integritet. I den sammenhengen føler jeg det er helt feil at dette ansvaret skal ligge i hendene på en interesseorganisasjon for foreninger og bedrifter rundt Snåsavannet. Det det i realiteten er snakk om her, er faktisk en synliggjøring for en hel verden av Norges unike forhistorie – uten en synliggjøring av det sørsamiske tidrom som inkluderende – endog mer enn som likeverdig part i saken rent historisk sett. Jeg er for øvrig utdannet forskalingssnekker og har for det meste arbeidet alene som selvstendig næringsdrivende. For tiden arbeider jeg i Skoleetaten i Oslo kommune som assistent i ungdomskolen. Jeg liker best ungdommer som synes skolen er noe dritt og som ikke gidder gå på skolen i det hele tatt. Jo "verre" de er, desto bedre for meg. Dog under forutsetning av at det finnes et aller minste håp om å kunne hente dem inn samt at anledningen for meg byr seg. Nøkkelen ligger i å tenke alternativt.

Ellers har jeg hatt gleden av å ha vært på vannet med et par egenproduserte steinalderbåter. Skinnbåter jeg mener kan ha vært aktuelle flere tusen år før stokkebåtens herkomst, rent konstruksjonsmessig sett. I tillegg til dette har jeg konstruert en steinalderlávvu som med hell kan ha skapt ly for 2-3 personer og som med letthet kan ha blitt flyttet over relativt store avstander etter behov. Jeg nevner i samme slengen at jeg har involvert meg betraktelig i å synliggjøre narkomanes og uteliggeres kunstneriske evner i Oslo. Et særdeles tungt, men dog så fascinerende arbeid. Hva fremtiden ellers vil bringe til meg, tar jeg imot med et åpent sinn og åpne armer.

Min kjærlighet til det sørsamiske folk er kanskje det som skaper det meste av energien for meg i denne saken. Jeg må understreke at jeg ikke har spurt sørsamene selv om det initiativet jeg har tatt i sakens anledning. Om dette initiativ gir sørsamene til syvende og sist eller om sørsamer generelt synes dette er greit, er jeg ikke sikker på, men det er jo som sagt kjærligheten som ligger til grunn for at jeg involverer meg så sterkt som jeg gjør. Dessuten er jeg slett ikke alene om å mene noe om Bølareinens rike, selv om det kanskje kan høres, føles og se slik ut.

Det ble mye om meg selv i dette brevet. Jeg hadde ikke skrevet dette hvis ikke forespørselen fra dere hadde kommet. Om dere har blitt noe klokere etter dette brevet kan jeg umulig vite. Det dere imidlertid **må** vite, er at jeg har valgt å bry meg resten av mitt liv. Til glede eller forargelse – alt etter som.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Kopi til: Saemiedigkie, Snåsa
 Riksantikvaren
 Nord-Trøndelag fylkeskommune, RUA

Som ønsket fremsendes kopi af dit
brev til Folketinget af 21/2-02.

Ifølge aftale
Tilbagesendes med tak
Ring venligst
Til orientering
Til godkendelse

Udtalelse udbedes
Til underskrift
Ønskes retur
Til videre foranstaltning

Med venlig hilsen

Folketinget

Christiansborg
DK-1240 København K

Tlf. (+45) 33 37 55 00
Fax (+45) 33 32 85 36

Telex
21 509 flktng dk

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Worldwatch Institute Norden,
Nedre Langgate 32,
3126 TØNSBERG

Oslo 11.03.02

HAR VI EGENINTERESSE AV MILJØVERN?

Burde det vært slik at den som utøvet genuin miljøverntenkning fikk bonus i millionklassen? Er det kun et slikt språk vi skjønner, ettersom vi ikke lenger har respekt for naturen som vi er en naturlig del av? Eller har vi kanskje aldri hatt et slikt grunnsyn?

Jeg synes hele miljødebatten bærer preg av uforstand. Den hvite mannens initiativ i så måte synes jeg i bunn og grunn er fundert på et natursyn som går ut på å kontrollere i stedet for å være en del av. Hvilken kontakt har Worldwatch med urbefolkningsgrupper over hele verden generelt sett, i Norden en samisk kontakt, for å komme videre i sin egen prosess og for å få et bredere fundert grunnsyn når de utarbeider sine årlige rapporter om klodens "helsetilstand"?

Jeg er av den mest bestemte oppfatning at dere ville ha godt av en innføring i samisk grunnleggende tenkemåte i det å skulle forvalte Moder jord. At Aldo Leopold har betydd mye for dere i Worldwatch Institute, er uomtvistelig. Men hadde Aldo Leopold selv kontakt med urbefolkningsgrupper før han avla sin eksamen? I så fall burde dere følge hans eksempel og sette dere inn i samenes måte å forvalte naturen på, vel og merke slik samene forvaltet naturen før Den hvite mannen gjorde sitt inntog. Det er fremdeles samer i levende live som kan guide dere gjennom et nytt og spennende for oss uoppdaget univers. En sann berikelse med andre ord!

Som dere sikkert vet fra før finnes det flere grupper samisk befolkning i Sápmi, så dere burde ikke bli arbeidsledig med det første.

På meg kan det virke som dere har resignert i det siste. En slags maktesløshet brer seg etter hvert som tiden kommer. Et signal om å stikke fingeren i jorda?

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Se vedlegg.

~ ~ ~

1 1 1
~ ~ ~ ~ ~

State of the World

Jordens tilstand

Lester R. Brown

Alan Thein Durning

Christopher Flavin

Hilary F. French

Jody L. Jacobson

Nicholas Lenssen

Marcia D. Lowe

Sandra Postel

Michael Renner

Peter Weber

John E. Young

**Verdens mest leste miljørapport
fra Worldwatch Institute**

Aschehoug

Kapittel 5

Støtte til urbefolkninger

Alan Thein Durning

I 1992 satt gamle Tulalang Maway, en lumad-folket på Filippinene, en mann med en pris på hodet for motstanden mot lokal energiutvikling – foten av den skydekkede vulkanen Apo og kom med en enkel bønn. «De kristne brødre gleder seg over livet på slettene,» sa den 86 år gamle høvdingen og viste med hånden mot landsbyen Kidapawan og jordbrukslandet bortenfor, land stammen hans forlot siden overga til immigranter fra andre steder. Maway snudde seg mot vest – ett av lumad-folkets hellige steder som han har sverget å forsvare «til siste blodstråpe» – og avsluttet langsomt: «Vi ber dem bare om å la oss beholde vårt hjemsted.»¹

Høvding Maways ord kunne vært uttrykk for nesten enhver stammefilippiner som for den saks skyld enhver innfødt amerikaner, australsk urinnbygger, afrikansk pygmé eller medlem av én av de tusenvis av andre distinkte urbefolkingskulturer. Alle har eldgamle røtter til jorden, vannet og dyrelivet i sine hjemmelige områder, og alle er truet av påvirkning fra verden utenfor. De er blitt

desimert av vold og epidemier. Kulturene deres er blitt uthult av misjonærer og utbyttet av utspekulerte entreprenører. Naturalhusholdningen deres blir ødelagt i jakten på nasjonal utvikling, og områdene deres blir invadert av kommersielle ressursjegere og oversvømmet av jordløse bønder.

Høvding Maways innstendige bønn er i bunn og grunn selve oppfordringen fra urbefolkninger overalt: bønner om at landområdene deres må bli spart for ytterligere ødeleggelse, og at de får sine nedarvede rettigheter tilbake. Det er en bønn som verdens dominerende kulturer lenge har overhørt fordi de har trodd at det var en nødvendighet, om enn sørgelig, pris for fremskrittet at de innfødte folkene og deres foreldede livsformer forsvant. Det synet, som det aldri har vært mulig å forsvare moralsk, er nå påviselig uholdbart.

Urbefolkningene er de eneste vokterne av de enorme, stort sett uberørte områder i fjerntliggende deler av alle kontinenter. Disse territoriene, som samlet utgjør et areale større enn Australia, har viktige økologiske funksjoner: de regulerer hy-

Rune Molnes
Postboks 59 Manglerud
0612 OSLO

Saksbehandler
Kalle Sognes
Telefon 73 59 21 13
E-post kalle.sognes@vm.ntnu.no

Vår dato:
20.03.02

Vår ref.:

Deres dato:

Deres ref.:

DEN HVITE MANNES ALTER EGO VED BØLA

Jeg beklager at jeg ikke har hatt anledning til å svare på dine brev før nå. Utenlandsreiser og stort arbeidspress får ta en stor del av ansvaret for det. Men, ærlig talt, den form dine brev har, innbyr ikke til utveksling av tanker og meninger. Vi står åpenbart så langt fra hverandre at videre korrespondanse vil oppleves om meningsløs. Dette brevet blir derfor det siste som kommer fra meg.

Som jeg skrev i mitt første brev, har jeg svært vanskelig for å forstå hvor du vil hen og hva som er formålet med ditt første brev. Du har gitt det en demagogisk form av opphopning av spørsmål som du tilsynelatende ikke er interessert i få svar på. Dette inntrykket får jeg også av ditt andre brev, som er holdt i samme stil og tone og som totalt ignorerer mine kommentarer. Det blir ikke bedre at innholdet i flere av spørsmålene er direkte selvmotsigende.

Jeg ser mange av dine formuleringer som uttrykk for manglende kunnskaper om så vel arkeologi som forskning omkring den eldste bergkunsten. Jeg henviste derfor til en bok jeg selv har skrevet. Det er selvsagt ikke den eneste bok om emnet, men den gir uttrykk for min måte å se fenomenet på, samtidig som den er den eneste av sitt slag som behandler den midt-norske bergkunsten spesielt. Jeg har her brukt over 100 sider på å forsøke på beskrive og antyde mulige tolkninger. Å forsøke å formulere ut de samme tankene i en kort brevversjon lar seg ikke gjøre.

Du anklager vitenskapen (i dette tilfelle arkeologien) for å være dogmatisk. Jeg er grunnleggende uenig i dette. Ser man på hva som skjer spesielt innenfor bergkunsthistorien, så er denne preget av alt annet enn dogmatikk. En rekke nye innfallsvinkler tas opp og nye tolkningsforslag fremmes basert på materiale fra hele verden. Det pågår en kontinuerlig debatt både i Norge og internasjonalt. For meg står din antivitenskapelighet som langt mer dogmatisk enn vitenskapen. Du mener åpenbart selv at du kjenner sannheten, noe jeg sterk vil bestride. Det som har vært gjort av undersøkelser a på global så vel som lokal basis demonstrerer at bergkunsten har en mangefasettert bakgrunn. Det finnes ikke en sannhet om hva dette er for noe. Vi vil aldri kunne nå til bunns i dette problemkomplekset. Du antyder at vi av den grunn burde la være. Dette kan jeg ikke være enig i. Vitenskapens vesen er å søke kunnskap og forklaringer også på felt der vi vet at det er små sjanser for å lykkes.

Nettopp gjennom systematisk forskning gjennom mer enn 150 år, har vi skaffet oss kunnskap som selv steinaldermenneskene ikke hadde. At denne kunnskapen er relevant, vises ved at det har vært mulig for oss å forutlokalisere og påvise hittil ukjente felt.

Du skriver i ditt siste brev at du ikke uttaler deg på vegne av det samiske folket. Jeg hadde en mistanke om dette. For meg representerer akkurat dette noe av et paradoks. Du ytrer hele tiden en sterk skepsis overfor den store hvite mann, hans ego og behandling av verdens urbefolkninger. Men i denne saken opptrer du selv i en tilsvarende – bedrevitende og paternalistisk rolle.

Når du hevder at den hvite mann ikke har noe med steinaldermenneskene i Trøndelag å gjøre, så kan du umulig vite det. I den grad der er mulig, kan både den etnisk norske og samiske befolkningen føres rundt 2000 år tilbake. Lengre tilbake blir det straks vanskeligere, men fra omkring 3000 f.kr. er det en todeling i det arkeologiske kildematerialet. Om det er riktig å tolke dette i forhold til dagens etniske forhold er imidlertid et vanskelig spørsmål – av det slaget som vi neppe noen gang vil få svar på i den forstand at vi vil lære sannheten å kjenne. Å tolke dette materiale ut fra et etnisk perspektiv er imidlertid slik jeg ser det avgjort interessant, og jeg har selv så vidt det er brakt denne spørsmålet tilbake inn i debatten. Å blankt avvise 'den hvite mann' som etterkommere av steinaldermenneskene, er like uakseptabelt som å avvise det du kaller urfolket mulige tilknytning til disse menneskene. Som jeg ser det, kan vi i det vi i dag kaller Norge ha hatt flere etniske grupper helt fra isen smeltet bort og landet ble tilgjengelig for bosetning. Vår todeling behøver på den annen side ikke å ha hatt noen relevans for menneskene som den gang levde her. R det så nødvendig å projisere vår tenkemåte og våre konflikter tilbake i tidenes morgen? Kan vi ikke komme til å gjøre oss selv og våre etterkommere en bjørnetjeneste?

Jeg har med en viss interesse lest din vurdering av min bok *Det levende berget*. Denne har den fordel at det faktisk er mulig å komme deg og dine standpunkter nærmere inn på livet, fordi du her ikke dekker deg bak serier av spørsmål. Våre motsetninger blir klarere og vi nærmer oss noe som kan ligne på en dialog. Du hevder at det ikke ligger til den hvite manns kultur å risse/hugge bilder i berg? Hvordan kan du vite de? Bare for å ha det sagt: jeg mesker meg ikke i den aller beste biten av Norges forhistorie uten å skjønne noe som helst av hvem som var her før oss". Vi ha ikke stjålet noe bevisst for å kunne fremstå som mer praktfulle enn vi har forjent. Vi utforsker og skriver 'vår' forhistorie fordi det dreier seg om det landområdet der vi lever og har våre røtter, uavhengige av hvor gamle disse røttene måtte være.

Jeg tar dine poenger der du kritiserer meg for ikke å ha nevnt animisme eller samenes rune bommer. Animismen har jeg prøvd å få litt greie på, men har foreløpig ikke kommet noe videre inn i materien. Runebommenes symbolikk har vært diskutert i Alta og i Finland, men også for ristninger i Båhuslen. Jeg har foreløpig ikke gjort det for det midt-norske materialet ettersom det avviker en god del fra det som finnes i Finland og i Alta. En slik bok avspeiler nødvendigvis øyeblikket den skrives i. Den representerer (forhåpentlig) forskningens situasjon i øyeblikket. Hadde den vært skrevet 10 år tidligere, ville den blitt annerledes og skulle jeg skrive en ny bok om 10 år, vil den åpenbart også komme til å bli ganske forskjellig fra den som kom i 1999.

I din vurdering velger du å bruke enda et demagogisk knep; du argumenterer mot påstander jeg ikke har fremsatt. Når jeg hevder at en del ristninger har sin bakgrunn i at Trøndelag er et viktig jordbruksområde, så står jeg inne for det. Det må ha gått deg hus forbi at bergkunsten i denne landsdelen er svært variert og må ha blitt laget gjennom flere tusen år. En gruppe av ristningen har en åpenbar tilknytning til jordbruksbygder og markerer et særskandinavisk 'felleskap', mens en annen gruppe synes å være knyttet til fangst.

Du går også spesielt inn på spørsmålet om båtenes konstruksjon og hevder at sydde båter i Norden er definert som samiske. Dette er riktig nok for nyere tid, men trenger ikke å ha vært slik i eldre tid. Det eldste eksemplet på en sydd båt finnes faktisk i Danmark, langt utenfor det som er akseptert som samisk område. Vi står her faktisk overfor endringer i båtbyggingsteknologien – først i århundrene nærmeste etter kristi fødsel ser det ut til at skandinaviske båtbyggere tok i bruk klinknagler – eller søm, som disse faktisk heter på Vestlandet. Det er for deg utenkelig at menneskene reiste fra Nordsjøfastlandet i stokkebåter; det er det faktisk også for meg. Jeg har ingen problemer med å se for meg at den første kolonisasjon foregikk ved hjelp av skinnbåter, men en del av disse må faktisk ha vært ganske romslige. Når det gjelder bronsealderens båter er jeg mer tvilende til bruken av skinn som båthud; det har sikkert forekommet, men bildene på ristningene viser svært store likheter med en båt som faktisk er funnet, og som er datert til ca. 300 f.Kr., på en tid da det ennå må ha blitt laget båtristninger på bergflater i Trøndelag.

Med udogmatisk hilsen

Kalle Sognnes

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Fylkesarkivet i Oppland,
Fakkelgården,
2624 LILLEHAMMER

Oslo 11.04.02

DEN OLYMPISKE MESTER FRA RØDØY? TID FOR ETTERTANKE OG REFLEKSJON.

Tro hva han tenker i dag, personen fra Rødøy som gikk på sine ski for flere tusen år siden, om å bli et forbilde for dagens olympiere. Jeg har fundert mye på dette med hans motiver for å gå på ski. Var det for å konkurrere? Trengte han en gullmedalje for å øke grad av motivasjon og selvtillit for å utstå nok et løp? En helt uvanlig skiteknikk må de imidlertid ha hatt på den tiden rødøymannen boltret seg. I litteraturen står det jo at samene brukte 2-3 meter lange ski i sin tid, så proporsjonene stemmer jo godt. Har dere i IOOC noen som helst slags formening om hvem denne mannen kunne være siden dere valgte nettopp denne figurative godbiten? Hva var kriteriene deres i deres valg den gangen? Hvilken nærhet mener dere at dere har til slike ristninger, siden dere uhemmet grep inn i denne personens slumrende tilværelse de siste tusenvis av årene? Tror dere oppriktig at IOOC' kommersielle begjær uten videre kan assosieres med rødøymannens virke på denne jord? La dere religiøse prinsipper til grunn da dere fattet vedtak om å ta utgangspunkt i ristningen fra Rødøy i deres piktogramserie under OL på Lillehammer i 1994?

Hvis man er i det minste i tvil om fordums menneskers intensjon for livsutfoldelse, bør man kanskje vise litt mer ydmykhet overfor sensitive ristninger fra forna dager, og ikke varemerkebeskytte andre folks verdensbilder til det ugjenkjennelige. I all deres iver, spurte dere rødøymannen først om han ville være med i vinterolympiaden på Lillehammer? Det kan jo alltid hende at denne personen ikke var særlig interessert i slikt oppstyr, snarere å bli forstått for helt andre grunnleggende ting. Å bli tvunget med på noe mot sin vilje kan få konsekvenser, men dere har vel allerede "sikret" dere med mønsterbeskyttelse via Patentstyret. Alt dette vet jeg litt mer om når dere sender meg deres redegjørelse i sakens anledning.

Lillehammer og Norge er rede for nye utfordringer og et nytt OL. Har dere tenkt å videreføre "suksessen" med piktogrammene fra forrige OL, eller skal rødøymannen få hvile i fred? Han selv har nok bivånet det hele og ser sikkert frem til mindre eller retttere sagt ikke noe oppstyr denne gangen.

For å kunne få den hele og fulle oversikt, søker jeg kontakt med olympisk mester i design, Petter Moshus. Er det mulig å formidle hans postadresse til meg?

På forhånd tusen takk!

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Kopi til: Riksantikvaren

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Fylkesarkivet i Oppland,
Fakkelgården,
2624 LILLEHAMMER

Hei.
Så vidt jeg vet bor
Petter Moshus i Oslo.
Adresse har jeg ikke, men
den finnes i katalogen og
på opplysningen
Oslo 11.04.02
Med vennlig hilsen R. Molnes

DEN OLYMPISKE MESTER FRA RØDØY? TID FOR ETTERTANKE OG REFLEKSJON.

Tro hva han tenker i dag, personen fra Rødøy som gikk på sine ski for flere tusen år siden, om å bli et forbilde for dagens olympiere. Jeg har fundert mye på dette med hans motiver for å gå på ski. Var det for å konkurrere? Trengte han en gullmedalje for å øke grad av motivasjon og selvtillit for å utstå nok et løp? En helt uvanlig skiteknikk må de imidlertid ha hatt på den tiden rødøymannen boltret seg. I litteraturen står det jo at samene brukte 2-3 meter lange ski i sin tid, så proporsjonene stemmer jo godt. Har dere i IOOC noen som helst slags formening om hvem denne mannen kunne være siden dere valgte nettopp denne figurative godbiten? Hva var kriteriene deres i deres valg den gangen? Hvilken nærhet mener dere at dere har til slike ristninger, siden dere uhemmet grep inn i denne personens slumrende tilværelse de siste tusenvis av årene? Tror dere oppriktig at IOOC' kommersielle begjær uten videre kan assosieres med rødøymannens virke på denne jord? La dere religiøse prinsipper til grunn da dere fattet vedtak om å ta utgangspunkt i ristningen fra Rødøy i deres piktogramserie under OL på Lillehammer i 1994?

Hvis man er i det minste i tvil om fordums menneskers intensjon for livsutfoldelse, bør man kanskje vise litt mer ydmykhet overfor sensitive ristninger fra forna dager, og ikke varemerkebeskytte andre folks verdensbilder til det ugjenkjennelige. I all deres iver, spurte dere rødøymannen først om han ville være med i vinterolympiaden på Lillehammer? Det kan jo alltdis hende at denne personen ikke var særlig interessert i slikt oppstyr, snarere å bli forstått for helt andre grunnleggende ting. Å bli tvunget med på noe mot sin vilje kan få konsekvenser, men dere har vel allerede "sikret" dere med mønsterbeskyttelse via Patentstyret. Alt dette vet jeg litt mer om når dere sender meg deres redegjørelse i sakens anledning.

Lillehammer og Norge er rede for nye utfordringer og et nytt OL. Har dere tenkt å videreføre "suksessen" med piktogrammene fra forrige OL, eller skal rødøymannen få hvile i fred? Han selv har nok bivånet det hele og ser sikkert frem til mindre eller retttere sagt ikke noe oppstyr denne gangen.

For å kunne få den hele og fulle oversikt, søker jeg kontakt med olympisk mester i design, Petter Moshus. Er det mulig å formidle hans postadresse til meg?

På forhånd tusen takk!

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Kopi til: Riksantikvaren

Rune Mølnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Fylkesarkivet i Oppland,
Fakkeltgården,
2624 LILLEHAMMER

Oslo 23.04.02

**DEN OLYMPISKE MESTER FRA RØDØY? TID FOR ETTERTANKE OG
REFLEKSJON. PURRING.**

Jeg skrev et brev til dere pr 11.04.02. Dette brevet ble skrevet fordi det skulle besvares i sin helhet, ikke bare stykkevis og delt, og knapt nok det. Brevet mitt inneholder en rekke problemstillinger som jeg ber dere gjøre rede for etter evne. Hvis dere mot formodning ikke er forpliktet til å besvare mitt brev, ber jeg dere herved om å gi meg tilbakemelding om hvem som eventuelt kan...

Jeg takker herved for tilbakemeldingen deres om at Petter Moshus antakeligvis bor i Oslo, men dette var som sagt ikke det eneste spørsmålet i ovenfor nevnte brev. For sikkerhets skyld oversendes herved ny kopi slik at dere har et grunnlag for å lage en ny besvarelse til meg.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Rune Mølnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Fylkesarkivet i Oppland,
Fakkeltgården,
2624 LILLEHAMMER

Oslo 23.04.02

**DEN OLYMPISKE MESTER FRA RØDØY? TID FOR ETTERTANKE OG
REFLEKSJON. PURRING.**

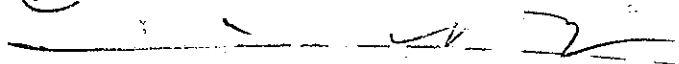
Jeg skrev et brev til dere pr 11.04.02. Dette brevet ble skrevet fordi det skulle besvares i sin helhet, ikke bare stykkevis og delt, og knapt nok det. Brevet mitt inneholder en rekke problemstillinger som jeg ber dere gjøre rede for etter evne. Hvis dere mot formodning ikke er forpliktet til å besvare mitt brev, ber jeg dere herved om å gi meg tilbakemelding om hvem som eventuelt kan...

Jeg takker herved for tilbakemeldingen deres om at Petter Moshus antakeligvis bor i Oslo, men dette var som sagt ikke det eneste spørsmålet i ovenfor nevnte brev. For sikkerhets skyld oversendes herved ny kopi slik at dere har et grunnlag for å lage en ny besvarelse til meg.

~~Med~~ vennlig hilsen

Rune Mølnes

Vi styrer et arkiv depot, hvor OL-dokumenter
er oppbevart, og kan derfor ikke svare på din
spørsmål. Moshus var sjef for design avd.
i 2000. Dette er hva vi etter beste evne
kan hjelpe deg med.

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Nord-Trøndelag fylkeskommune,
Regional- og utviklingsavdeling,
Fylkets hus,
Seilmakergata 2,
7735 STEINKJER

Oslo 28.04.02

FORVALTNING AV BØLAREINENS RIKE.

§ 11 2.ledd i forvaltningsloven:

«Dersom det må forventes at det vil ta uforholdsmessig lang tid før en henvendelse kan besvares, skal det forvaltningsorganet som mottok henvendelsen, **snarest mulig gi et foreløpig svar**».

Den 10.03.02 sendte jeg brev til dere vedrørende forvaltningen av Bølareinens rike. Det har nå gått uforholdsmessig lang tid siden dere skulle ha besvart mitt brev som ovenfor nevnt. Riksantikvaren har delegert et ansvar til dere i forbindelse med forvaltningen av bl a helleristninger i Nord-Trøndelag. Dette ansvaret er delegert til dere i samarbeid med Saemiedigkie på Snåsa.

At jeg som privatperson skal måtte bruke masse penger på porto for å få til en korrespondanse med offentlige instanser som unnlater å gjøre det de er forpliktet til etter loven, nemlig å besvare alle skriftlige henvendelser, føler jeg som avmakt og umyndiggjøring. Hvis det er slik stelt med dere at dere ikke har nok mannskap på kontorene deres til å ivareta slikt arbeid, ber jeg dere herved om å ta dette forholdet opp med deres overordnede, slik at situasjonen kan formaliseres på et anstendig nivå – til glede for både dere og slike som meg. Eller, hvis det er slik at dere har fått en budsjettsprekk, ber jeg dere på en eller annen måte gi meg beskjed slik at jeg kan sende dere doble sett med frimerker ved neste korsvei.

Jeg ivrer etter å komme videre i min prosess, og vil at dere svarer umiddelbart etter mottakelse av dette mitt brev.

Med ønske om at dere ikke skal begå flere lovbrudd.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Kopi til: Saemiedigkie, Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtese, Snåsa
Riksantikvaren

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Det historisk filosofiske fakultet,
Pb 1079 Blindern,
0316 OSLO

Oslo 28.04.02

AD RELIGIONSTILPASSET OPPLÆRING AV ARKEOLOGISTUDENTER.

Hvilke kriterier for religionsvitenskap ligger til grunn for å kunne fullføre arkeologistudier i dag? Det er i særdeleshet studier vedrørende steinalderen jeg sikter til, men også på et mer generelt grunnlag. For å kunne forstå steinalderens liv og levnet bør man kanskje skjønne ganske mye om animisme? For å skjønne overgangen til bronsealderen og jernalderen gjelder kanskje det samme prinsipp: at animisme er en viktig del av det å kunne forstå det som har skjedd i Norge i forna dager?

Mener dere på Det historisk filosofiske fakultetet at det er en dyd av nødvendighet å studere inngående animistisk religion for å kunne tolke f eks helleristninger på en tilfredsstillende måte, eller holder det med en allmenn religionsopplæring i slike tilfeller?

Jeg er midt inne i et viktig stadium av mitt arbeid for selv å forstå noe som helst av hva som kan ha skjedd i periodene som ovenfor nevnt. Håper derfor på snarlig svar fra dere.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Det historisk filosofiske fakultet,
Pb 1079 Blindern,
0316 OSLO

Oslo 28.04.02

AD VESTENS STORE TENKERE OG FILOSOFER.

Hvordan ser dere på Det historisk filosofiske fakultet på det faktum at samer ikke er registrert i noen annaler meg kjent som filosofer eller som store tenkere i Vesten. Hva kommer det av at Friedrich Schelling får bred omtale som naturfilosof, all den tid samer som naturmennesker i seg selv ikke blir referert med ett eneste ord verken som naturfilosofer eller som naturlige filosofer. Har ikke mennesker som samer, som har levet av og med naturen i mange tusen år allerede, nok kompetanse på områder som Schelling behersket til fulle?

Det finnes som sagt flere samiske grupperinger i Sápmi. Hva vet dere på Det historisk filosofiske fakultet om disse, og tror dere selv at vi som ikke er samer har noe mer å lære av vårt urfolk i filosofiske retninger enn det vi allerede vet i dag om emnet?

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

NRK,
Bjørnstjerne Bjørnsonspl. 1,
0340 OSLO

Oslo 28.04.02

**AD PURRING PÅ MITT BREV AV 22.01.02 SAMT FORESPØRSEL LAMMING OG
KALVING.**

§ 11 2.ledd i forvaltningsloven:

«(Dersom det må forventes at det vil ta uforholdsmessig lang tid før en henvendelse kan besvares, skal det forvaltningsorganet som mottok henvendelsen, snarest mulig gi et foreløpig svar»).

Den 22.01.02 sendte jeg brev til dere vedrørende *Fakta på lørdag* 19.01.02 som tok for seg løver og lam. Jeg skriver brev i den hensikt at de skal besvares. Det ville jo vært regelrett sløsing med penger for meg bare å sende brev ut i løse luften uten mål og mening. Hvis det har seg slik at dere har så trange budsjetter at dere ikke har penger til frimerker, vil jeg på en eller annen måte ha beskjed. Da kan jeg alltid stikke bortom med ett...

For leden hadde dere et lite men sedvanlig innslag om et av vårens vakreste eventyr, lammingen. Jeg må innrømme at det tar seg flott ut med slike oppmuntringer i rikskanalen, men hvorfor sender dere aldri slike små gledessnutter om reinkalvingen i sørsamisk område? Da kunne dere samtidig ta for dere den eldgamle tradisjonen med kjevling av reinkalvene i håp om at denne sørsamiske tradisjon om mulig kunne få sin velfortjente renessanse. Jeg føler meg ganske overbevist om at vi som liker å se på NRKs programmer, hadde hatt et like stort utbytte av og fått de samme fornemmelsene ved å se snutter fra reinflokken. Ekstra stort hadde det blitt det med joiking i bakgrunnen som i takksigelse for de nyfødte som kommer til verden. De spiselige produktene som ble til som følge av kjevlingen hadde vi også sikkert hatt nytte av å kunne mer om. Vi ville hatt godt av det rent næringsmessig sett også!

NRK er en kanal for hele Norge. Programmer vedrørende samiske anliggender rent generelt, sørsamiske mer spesielt, skal etter mitt syn normaliseres på samme vis som tradisjonelt jordbruk på en slik måte at det ikke skal være nødvendig med helt spesielle, annonserte programmer. Snarere må slike kalvingstradisjoner inn i NRKs programspekter som en like stor selvfølgelighet som lamming fra landets fjøsdrift.

La meg slippe å purre mer på mine brev stilet til dere. Hvis det er til trøst for dere, vil jeg forfølge slike saker de neste 30 år. Er dere mest tjent med ubesvarte brev i slike sammenhenger, sier det i tilfellet mest om dere selv.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Petter Moshus,
Vingolfv. 35,
1170 OSLO

Oslo 05.05.02

DEN OLYMPISKE MESTER FRA RØDØY? TID FOR ETTERTANKE OG REFLEKSJON.

Tro hva han tenker i dag, personen fra Rødøy som gikk på sine ski for flere tusen år siden, om å bli et forbilde for dagens olympiere. Jeg har fundert mye på dette med hans motiver for å gå på ski. Var det for å konkurrere? Trengte han en gullmedalje for å øke grad av motivasjon og selvtillit for å utstå nok et løp? En helt uvanlig skiteknikk må de imidlertid ha hatt på den tiden rødøymannen boltret seg. I litteraturen står det jo at samene brukte 2-3 meter lange ski i sin tid, så proporsjonene stemmer jo godt. Hadde du som sjefsdesigner i LOOC noen som helst slags formening om hvem denne mannen kunne være siden du valgte nettopp denne figurative godbiten fra forna dager? Hvilke kriterier lå til grunn i ditt valg den gangen? Hvilken nærhet mener du at du har til slike ristninger, siden du uhemmet grep inn i denne personens slumrende tilværelse de siste tusenvis av årene? Tror du oppriktig at IOOC' kommersielle begjær uten videre kan assosieres med rødøymannens virke på denne jord? La du religiøse prinsipper til grunn da du fattet vedtak om å ta utgangspunkt i ristningen fra Rødøy i LOOCs piktogramserie under OL på Lillehammer i 1994?

Hvis man er i det minste i tvil om fordums menneskers intensjon for livsutfoldelse, bør man kanskje vise litt mer ydmykhet overfor sensitive ristninger fra forna dager, og ikke varemerkebeskytte andre folks verdensbilder til det ugjenkjennelige inn i dagens situasjon - som det sømmer oss. I all din iver, spurte du rødøymannen først om han ville være med i vinterolympiaden på Lillehammer? Det kan jo alltid hende at denne personen ikke var særlig interessert i slikt oppstyr, snarere å bli forstått for helt andre grunnleggende ting. Å bli tvunget med på noe mot sin vilje kan få konsekvenser, men du har vel allerede "sikret" LOOC med mønsterbeskyttelse via Patentstyret. Alt dette vet jeg litt mer om når du sender meg din redegjørelse i sakens anledning.

Lillehammer og Norge er rede for nye utfordringer og et nytt OL. Har du tenkt å videreføre "suksessen" med piktogrammene fra forrige OL, eller skal rødøymannen få hvile i fred? Han selv har nok bivånet det hele og ser sikkert frem til mindre eller retttere sagt ikke noe oppstyr denne gangen.

Ellers er jeg veldig opptatt av hvordan du arbeider videre med "suksessen" fra Lillehammer-OL ute i den store verden. Vil flere ristningspersoner måtte få lide samme skjebne som rødøymannen etter at du har drevet konsultativt arbeid i utlandet en tid?

På forhånd tusen takk!

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Kopi til: Riksantikvaren

Markeds- og
kommunikasjonsavdelingen
Publikumsservice

Postadresse: 8608 Mo i Rana
Besøksadresse: Svenskeien 20

Sentralbord: 815 65 900
Telefaks: 75 12 27 77

E-post: info@nrk.no

Norsk rikskringkasting as
Foretaksreg.: NO976 390 512 MVA

www.nrk.no

Rune Molnes
Postboks 59 Manglerud
0612 OSLO

Dato:
23. mai 2002

REINKALVING – VÅRENS VAKRESTE EVENTYR

Det er viktig for NRK at publikum er engasjerte og gir tilbakemelding på programmer som sendes i både radio og fjernsyn.

Dine ønsker/tips om visning av Sørsamisk kultur på NRK er registrert og videresendt Programredaksjonen.

Brevet du sendt den 22.01.02 vedrørende Fakta på lørdag 19.01.02 kan jeg ikke se at vi har mottatt her ved NRKs publikumsservice. Har du kopi av brevet kan den sendes direkte til vår avdeling da vi besvarer alle brev/e-post.

Med vennlig hilsen

—

Roy Nordheim
Informasjonskonsulent

UNIVERSITETET I OSLO

Rune Molnes
Pb 59 Manglerud
0612 OSLO

Institutt for kulturstudier
Postboks 1010 Blindern
N-0315 Oslo

P.A.Munchs hus 4.etg.

Telefon: +47 22 85 59 43
Telefaks: +47 22 85 48 28

Historisk-Filosofisk fakultet

Oslo 27. mai 2002
Saksnr. 02/4912

SVAR PÅ TO HENVENDELSER

Som visebestyrer ved Institutt for kulturstudier vil jeg med dette bekrefte at Det historisk-filosofiske fakultet har mottatt følgende to henvendelser fra deg (begge datert 28.4.02):

“Ad Vestens store tenkere og filosofer”

og

“Ad religionstilpasset opplæring av arkeologistudenter”.

På det første spørsmålet må vel svaret kort og godt være at samene selvsagt ikke mangler forståelse for naturen, for dens vesen og dens verdier, men at de simpelthen har stått utenfor den filosofiske tradisjonen i Vesten og aldri har tatt del i de diskusjonene som har vært ført der.

Det andre spørsmålet synes å forutsette en bakgrunn eller en foranledning som jeg ikke kjenner og dermed heller ikke fullt ut forstår. Derfor finner jeg det heller ikke naturlig å gå inn i noen diskusjon om et “inngående studium av animistisk religion” skulle være nødvendig for å tolke helleristninger på en tilfredsstillende måte.

Med vennlig hilsen

Sigurd Hjelde
professor

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

NRK,
Markeds- og kommunikasjonsavdelingen,
8608 MO i RANA

Oslo 02.06.02

Deres ref.: Roy Nordheim

AD MITT BREV PR 22.01.02, FAKTA PÅ LØRDAG.

Oversender herved kopi av mitt brev til NRK som tidligere nevnt.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Kopi til: Saemiedigkie, Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtese, Snåsa

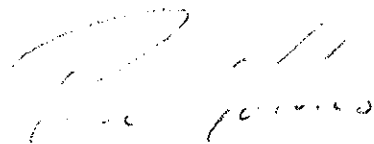
NRK
Reiseradioen

Oslo 020802

NASJONALFJELL

Herved foreslår jeg Tjækkere som Norges
nasjonalfjell.

Med vennlig hilsen

Per Arne Rønne

Pb. 59 Manglerød, 0612 Oslo

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

Nasjonalgalleriet,
Pb. 8157 Dep.,
0033 Oslo

Oslo 09.08.02

AD TOLKNING AV KUNST OG KUNSTNERE.

Ligger bergkunsten fra steinalderen inne som ledd i kunstutviklingen i Norge i Nasjonalgalleriets arkiver og statutter?
Kunsten å spore kunst frem til kunstner er en av vår tids store pasjoner, og av aller største betydning for søking etter identitet, opphav og tilhørighet. Litt har det vel å si med hensyn til selvtillit og respekt og gjøre også.

Har Nasjonalgalleriets fagfolk noen formening om hypotesen (min egen) om en direkte kobling mellom bergkunsten og motivene på samenes runebommesymboler, og at koblingen er ment forstått på grunnlag av et stringent religiøst livsløp?
Nåejtiene (sørsamisk benevnelse på deres sjamaner) så kanskje på symbolikken i steinalderen som reklameskaperne ser på utformingen av nåtidens figurmerker (logos) i industriell sammenheng? Begge kunstformer er stilistisk utformet med den klare hensikt å skulle bringe budskapet raskest og sikrest frem?
Eksemplene jeg kom med her må ikke forstås som en slags kronologisk linje frem til i dag entydig sett med vestlig tankegods, snarere som et "tyveri" fra steinaldermenneskenes genuine oppfatning av menneskets sjelsliv; brukt i et materialistisk begjær.

Hvilken mening har dere om viktigheten av Norges bergkunst i steinalderen som "byggekloss" i forståelsen og utøvelsen av kunst i dag?

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Kopi til: Saemiedigkie, Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtese, Snåsa
Riksantikvaren

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Knut Aukrust,
Institutt for kulturstudier,
Pb 1010 Blindern,
0315 OSLO

Oslo 09.08.02

Deres ref.: 02/4912

AD «SVAR PÅ TO HENVENDELSER» PR 27.05.02.

Oversender herved kopier av mine brev stilet til Det historisk filosofiske fakultet pr 28.04.02. Som ovenfor antydnet fikk jeg svar fra Institutt for kulturstudier ved visebestyrer Sigurd Hjelde. Sigurd Hjelde forstår ikke mine brev fullt ut, derfor er denne henvendelsen for sikkerhets skyld stilet direkte til deg som bestyrer av instituttet.

Jeg slår meg ikke til ro med at en professor ved Norges viktigste universitet ikke forstår slike elementære selvfølgeligheter som jeg fremsetter i mitt brev vedr. religionstilpasset opplæring av arkeologistudenter. I tillegg føler jeg at svaret Sigurd Hjelde ga i forbindelse med mitt andre brev, "Ad Vestens store tenkere og filosofer", er litt diffust og overfladisk fra en person jeg absolutt hadde forventet noe mer dyptpløyende fra.

Det er av største betydning at et probat svar kommer fra instituttet. Det kan vel ikke ha seg slik at det bare er jeg som har slike tanker i mødrelandet?

Ser frem til fruktbar kommunisering i tiden som kommer.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes
menneske

Kopi til: Saemiedigkie, Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtese, Snåsa
Riksantikvaren

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Liv Sandven,
Rådhuset, Trondheim kommune,
Munkegata 1,
7004 TRONDHEIM

Oslo 09.08.02

AD FESTKONSERT PRINSESSEBRYLLUP DEN 23.05.02

Vel overstått?

Fantastisk fint at Trondheim kommune fikk bredde i sin festkonsertpresang til Märtha og Ari ved å invitere Johan Sara jr. Men var det nødvendig å dra helt til Máze for å finne samer som kunne joike brudeparet? Burde det ikke heller vært en større utfordring å trekke frem samisk kultur i trøndelagsfylkene? Rike samiske tradisjoner over mange tusen år tilbake i tid burde ha vært selve krumtappen i hele arrangementet. Det forutsettes vel at Trondheim kommune trekker frem det beste man har til en hver tid – spesielt ved en sådan anledning?

Hvilke kriterier lå til grunn for å diskvalifisere sørsamisk joik til fordel for nordsamisk? Med så rike sørsamiske tradisjoner som trøndelagsfylkene besitter, burde ikke dette da ha vært et førstevalg? Økonomisk sett også?

Med ønske om dialog.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Kopi til: Saemiedigkie, Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtse, Snåsa

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

Riksantikvaren,
Pb. 8196 Dep.,
0034 Oslo

Oslo 09.08.02

AD UBESVARTE BREV TIL RUA.

Ved å henvende meg til Riksantikvaren har jeg fått vite at en del av forvaltningen av Bølareinens rike ligger hos RUA.

Det jeg ikke får vite er hva RUA mener om mine skriftlige henvendelser til dem. Som overordnet myndighet for RUA ber jeg herved Riksantikvaren om hjelp til å få svar på mine brev av 10.03.02 og 28.04.02, som for sikkerhets skyld følger vedlagt.

I all min enfoldighet forstår jeg ikke hvorfor Bølareinens rike blir på en måte administrert av en kommersiell interesseorganisasjon, uten medvirkning fra Sametinget på Snåsa. Kjører man langs veien finnes det ikke fnugg av den samiske inspirasjon i det hele tatt, noe som etter min mening grenser opp mot noe som strengt tatt er lovstridig.

Med Riksantikvarens hjelp håper jeg å komme videre ut av et dødvanne inn i noe mer oppbyggelig.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Kopi til: Saemiedigkie, Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtse, Snåsa
RUA

TRONDHEIM KOMMUNE
Ordføreren

Rune Molnes
Postboks 59 Manglerud

0612 OSLO

Vår saksbehandler

Vår ref.
02/22206/
oppgis ved alle henv.

Deres ref.

Dato:
09.08.2002

AD FESTKONSERT PRINSESSEBRYLLUP DEN 23.05.0

Jeg vil først få takke for brev av 09.08.02.

Når det gjelder festkonserten i Olavshallen 23.05.02, har Trondheim kommune lagt rammebetingelsene for konserten, der vi bl.a. ønsket at samisk kultur skulle være representert. Vedrørende selve utvalget av kunstnere / artister, er det vår samarbeidspartner Søren Hjorth Konsert Management som har hatt ansvaret for dette.

Svært mange utøvere, deriblant flere som representerte samisk kunst- og kultur, ønsket å delta. Det endelige utvalget av medvirkende var basert på produsentens helhetsvurdering, både teknisk og kunstnerisk. Det har således ikke vært Trondheim kommune og vår samarbeidspartners intensjon å diskvalifisere sørsamisk eller nordsamisk joik.

Jeg ser brevet ditt som et positivt innspill for fokus på sørsamisk kultur. Ved neste anledning Trondheim kommune ønsker å presentere samisk joik, vil vi ta kontakt, for i samråd se på mulighetene for presentasjon.

Med hilsen
TRONDHEIM KOMMUNE

Liv Sandven
varaordfører

Kopi til: Saemiedigkie, Byjrese - jih kultuvrevarjelimmiengoevtese, Snåsa
Søren Hjorth Konsert Management

Postadresse:
7004 Trondheim
e-postadresse:
postmottak@trondheim.kommune.no

Besøksadresse:
Munkegata 1
Trondheim

Telefon:
72 54 61 15

Telefaks:
72 54 77 72

Organisasjonsnummer:
NO 942 110 464

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Saemiedigkie,
Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtese,
7760 SNÅSA

Oslo 11.08.02

AD SIKKSAKKMØNSTER I SØRSAMISK TERMINOLOGI.

Sikksakkmønster er en utgammel uttrykksform i Norge generelt, i samisk og sørsamisk del av Norge spesielt.

Hvilken betydning har sikksakkmønsteret i sørsamisk anvendelse i dag, og hvilken opprinnelig betydning mener dere at dette hadde i forna dager?

Hvor lang tid tilbake mener dere dere kan spore sikksakkmønsteret i sørsamisk kunsthåndverk, utstyrstilfang o.a.?

Har fagarkeologer utenfor deres egen krets noen gang tidligere konsultert dere om sørsamisk bruk av sikksakkmønster i de forskjelligste sammenhenger og tidsepoker?

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

NASJONALGALLERIET OSLO

┌
Rune Molnes
Pb. 59 Mønglerud
0612 Oslo
└

┐

┘

Deres ref.

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
2002.2.sH

Dato
13. august 2002

Kjære Rune Molnes

Vi har mottatt ditt brev vedr. bergkunsten og en mulig sammenheng mellom denne og samenes kunsthåndverk. Nasjonalgalleriets virksomhet omfatter ikke bergkunsten, så vi kan dessverre ikke være behjelpelige. Muligens vil professor Knut Helskog ved Tromsø museum kunne gi deg noen synspunkter.

Med vennlig hilsen

/ Sidsel Helliesen
assisterende direktør

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

Nasjonalgalleriet,
Pb. 8157 Dep.,
0033 OSLO

Deres ref.: 2002.2.sH

Oslo 15.08.02

AD TOLKNING AV KUNST OG KUNSTNERE.

Takk for et oppklarende svar fra dere pr 13.08.02. Jeg er umåte glad for enhver tilbakemelding som om mulig kan føre prosjektet videre inn i solnedgangen...

Hvilken mening har dere om viktigheten av Norges bergkunst i steinalderen som "byggekloss" i forståelsen og utøvelsen av kunst i dag?

Etter Nasjonalgalleriets vurdering: hvilken plass har sørsamisk kunst i Norges monumentalkunst, og hvilken oppfatning har dere om sørsamisk kunst og kunstnere som inspirasjonskilde og referanse i utførelse av mer tradisjonell norsk kunst i monumental sjanger?

Finnes det en egen avdeling for sørsamisk monumental kunst i Nasjonalgalleriet som kan beskues på lik linje med annen norsk kunst?

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Kopi til: Saemiedigkie, Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtese, Snåsa
Riksantikvaren

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

NRK,
Markeds- og kommunikasjonsavdelingen,
8608 MO i RANA

Oslo 25.08.02

AD SØLVSUPER NRK P1 DEN 25.08.02. OLE JOHAN SÆTRE.

Nok et fint program fra NRK gikk av stabelen i dag tidlig. Denne gang i radioen, med skogsjefen i Trondheim, Ole Johan Sætre, som objekt. Et morsomt og interessant program ble det, men hvorfor ikke et tilsvarende program med sørsamisk vinkling? Finnes det etter NRKs vurdering en sørsamisk interesse av og i skogen i Trøndelag? I tilfelle hvilken/-e?

Av forståelige grunner kan jeg ikke få med meg absolutt alle programmer som går i NRK radio og TV. Dere må derfor ha meg unnskyldt hvis dere siden forrige henvendelser skulle ha kommet til å smette inn et lenge etterlengtet program med den rette profilen. Det er imidlertid så påfallende ensidig fokus på Den hvite mannens virke og visjon i den sørnorske natur i vår ellers så eminente riksmidium som NRK jo er.

Det er slett ikke bare for min egen del at jeg gjør slike henvendelser til dere, kanskje ikke for sørsamenes del heller. Snarere for resten av oss som ikke vet at det en gang finnes sørsamer. Aller minst om detaljkunnskap og deres høyst berettigede plass i det norske samfunn for øvrig.

Hvis dere er interessert: dere finner sørsamene ved vealma`n...

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Kopi til: Saemiedigkie, Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtese, Snåsa

Rune Molnes
Postboks 59, Manglerud
0612 OSLO

Markeds- og
Kommunikasjonsavdelingen
Publikumsservice

Postadresse: 8608 Mo i Rana
Besøksadresse: Svenskeien 20

Sentralbord: 815 65 900
Telefaks: 75 12 27 77

E-post: info@nrk.no

Norsk rikskringkasting as
Foretaksreg.: NO976 390 512 MVA

www.nrk.no

Dato:
20. september 2002

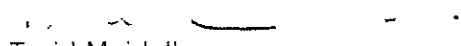
SØLVSUPER

Takk for ditt brev datert 25.08.2002.

Det var hyggelig at du likte programmet som gikk den 25.08.2002.

Jeg kan ikke se at det er planlagt noe lignende program med sør-samisk vinkling. Vi har imidlertid videresendt ditt ønske som et tips/forslag til Faktaredaksjonen.

Med vennlig hilsen

Turid Meidell
Informasjonskonsulent

Harald Reitan
Naturredaksjonen/RC42
NRK Fakta

Rune Molnes
Pb. 59 Manglerud
0612 OSLO

SØRSAMER I NATUREN

En henvendelse fra deg som har gått via NRKs markeds- og kommunikasjonsavdeling i Mo, har havna på mitt bord.

Du spør om det finnes sørsamer i naturen, og jeg leser: i naturprogrammer på NRK. Det gjør det.

Jeg har respekt for at vi har seere og lyttere som med kritisk holdning leter etter sine egne interesseområder. Vi velger ikke bevisst bort sørsamiske verdier. Vi har oppsøkt dem flere ganger både i radio og TV – i Femundsmarka, i Sanddøldalen i Nord-Trøndelag, for å nevne noe av det jeg husker uten å gå i loggene.

Vi klarer ikke å gjøre alle til lags til enhver tid. Vi får klager fra fiskere, jegere, ornitologer, botanikere ... på at vi aldri berører det de er opptatt av. Vi har imidlertid stoff fra alle disse områdene, iblant, uten at vi satser spesielt på noen av dem.

Sørsamisk tilnærming til natur er heller ikke noe vi satser spesielt på. Men vi velger det ikke bevisst bort. Det viser historien vår.

Vennlig hilsen /

Harald Reitan
Prosjektleder naturredaksjonen
NRK Fakta

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

Nordisk Råd,
P.O. boks 3043,
DK-1021 KØBENHAVN K
DANMARK

Oslo 10.11.02

AD NORDISK RÅDS 50-ÅRSJUBILEUM.

Jeg ønsker herved tilbakemelding fra Nordisk Råd om hva de samiske interessene i Sápmi har hatt å si i Nordisk Råds 50-årige historie. Kan man med hånden på hjertet si at samiske interesser har hatt likeverdige arbeidsvilkår som resten av befolkningen, og at samer derigjennom har vært med som pådrivere og inspirasjonskilde i nasjonsbyggingens Norden? Som dere har observert finnes det sørsamer også. Rent isolert sett: hvilken rolle har sørsamer spilt de siste 50 år i Nordisk råds sammenheng?

Som det eldste folkeslag i Norden, har samene førstehånds kunnskap om stedegne forhold og er således en primærkilde som man kan øse ubegrenset av. Jeg håper dere kan stadfeste min drøm om at det samiske har hatt likeverdig betydning i Nordisk Råd i alle disse årene!

Med vennlig hilsen

Rune Molnes.

Kopi til: Nordisk Råds norske delegasjon.

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

Riksantikvaren,
Pb. 8196 Dep.,
0034 OSLO

Deres ref.: 2002/203-4 imo Ark B-382

Oslo 10.11.02

AD FORVALTNINGEN AV BØLAREINENS RIKE.

Etter flere henvendelser til RUA vedr. forvaltningen av Bølareinens rike samt brev til Riksantikvaren om ditto pr. 09.08 d.å., har jeg fremdeles til gode å få noen som helst slags tilbakemelding. Er det virkelig slik stelt i Norge anno 2002 at man ikke skal få svar fra offentlige forvaltningsinstanser i helt elementære saker angående rikets forhistorie. Dette minner meg mer om et gufs fra middelalderen, enn et dagens ytringsfrihets ideal i et av verdens mest demokratisk åpne samfunn, Norge.

Hva kommer det egentlig av at svar uteblir fra en av Riksantikvarens egen delegerte forvaltningsmyndighet?

Jeg forventer at Riksantikvaren tar et grep i forhold til situasjonen i RUA, slik at jeg i fremtiden kan rette henvendelser dit i visshet om at det kommer et svar i retur. I motsatt fall ber jeg herved om et svar fra Riksantikvaren om hvilken annen overordnet instans jeg må/bør henvende meg til i sakens anledning.

Samtidig forespør jeg herved om Riksantikvaren kan sende meg kopi av sist oppdaterte skjøtselsplan for området Bølareinens rike.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes.

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

Bølareinens rike,
Jens Bjarne Mohrsen,
Valøy,
7700 STEINKJER

Oslo 10.11.02

AD BØLAREINENS RIKE. SØRSAMISK BOPLASS.

Hvordan gikk det med årets søk etter mulige boplasser i Bølareinens rike? Boplasser fra forna dager er som fingeravtrykk å regne. Det burde i tilfelle av funn være mulig med identifisering basert på tidligere stadfestinger andre steder. Herunder også andre steder i Norden.

Hvilken ekspertise ble benyttet under søket og fra hvilket land kom disse? Var fagekspertisen ved Saemien sijte med som part under søket som foregikk? Hvem hadde det overordnede ansvar for hvem som skulle være med under søket?

Du nevner i ditt brev av 12.03 d.å. at dere ivaretar ajourføring av info-tavler i Bølareinens rike. Har dere ajourført disse det siste året, og i så fall med et sørsamisk perspektiv?

Hva med det religiøse aspektet i Bølareinens rike - har dere hatt dette oppe til vurdering?

Ellers er jeg opptatt av din interesse for Bølareinen og hva som foregår i området. Jeg vet ingenting om deg. Ville det ikke være en ide å fortelle meg hva du ellers driver med og hvorfor denne interessen for dette? Hvem er du?

Med vennlig hilsen

Rune Molnes.

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Saemiedigkie,
Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtse,
7760 SNÅSA

Oslo 10.11.02

AD SIKKSAKKMØNSTER I SØRSAMISK TERMINOLOGI.

Jeg henviser herved til mitt brev til dere av 11.08 d.å. vedr. ovenfor nevnte problemstilling. Sørsamiske kulturelle anliggender viser seg å tilhøre en særdeles smal kategori. Saemien sijte er en døråpner for, etter min mening, Norges desidert viktigste part i urfolksammenheng.

Hvis man er vitebegjærlig er det således begrensede steder man kan henvende seg for faglig konsultering om slike forhold. Er man i tillegg inne i en prosess hvor tiden kommer til en i hurtigtogs fart, blir ikke situasjonen særlig enklere.

Jeg mener det er av avgjørende betydning hvilke tolkninger sørsamer selv har rundt sikksakkmønster i ornamentering og signalisering utad – kanskje endog som personlig tilkjenneivelse og legitimering, signering?

Håper å høre fra dere snart!

Med vennlig hilsen

Rune Molnes.

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

Knut Aukrust,
Institutt for kulturstudier,
Pb. 1010 Blindern,
0315 OSLO

Deres ref.: 02/4912

Oslo 10.11.02

AD RELIGIONSTILPASSET OPPLÆRING AV ARKEOLOGISTUDENTER.

Jeg strever med å få et probat svar fra Institutt for kulturstudier på en helt elementær problemstilling: Hvilke kriterier for religionsvitenskap ligger til grunn for å kunne fullføre arkeologistudier i dag?

Som jeg har antydnet i tidligere korrespondanse med instituttet, ligger min største interesse i studier og en mer formfullendt forståelse av steinaldermenneskenes liv og virke i Norge og Norden for øvrig.

Det blir utdannet arkeologer hvert år regner jeg med. På denne bakgrunnen burde det ikke være et manglende referansegrunnlag det står på. Slik jeg ser det, burde Institutt for kulturstudier være takknemlig for innspill utenfra eget apparat i bestrebelsene med å skjønne mer av vårt kjære lands forhistorie.

Jeg håper med dette å komme inn i en mer konstruktiv dialog med dere om et ellers så viktig emne relatert til nasjonal tilhørighet.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes.

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Miljøverndepartementet,
Pb. 8013 Dep,
0030 OSLO

Oslo 10.11.02

AD HYTTEFELT OG VILLREIN I SØRNORSKE FJELLOMRÅDER.

Sårbare fjellområder forurenses fra flere hold. Dette må frontes som best mulig og strategier må legges i videst mulig forstand.

En type forurensing er utvidet og mer liberal hyttebygging, som i sin tur vil fortrenge villreinen i de aktuelle fjellområdene som nevnt.

Har Miljøverndepartementets fagpersonell samarbeid med sørsamisk fagpersonell på sin dagsorden? Sørsamer er som kjent det eldste folkeslag i de sørnorske fjellområdene og har i kraft av dette en genuin innsikt i hvordan inngrep og unødvendig ferdsel kan reguleres gjennom paragrafer i viltloven. Dessuten er sørsamer en viktig del av Norges urfolk og besitter uovertrufne evner i relasjoner knyttet til samspillet mellom menneske og natur. Ingen i Sør-Norge kjenner vel bedre samvariasjonen mellom menneske og reinsdyr enn sørsamene. I det sørsamiske tid-rom forefinnes fremdeles utøvende reineiere som har nettopp disse fjellområder som sine virkeområder – om lag etter samme lest som sine forgjengeres forgjengere gjennom mange tusen år allerede. Utgangspunktet burde være det best tenkelige!

Belastningen som alle de planlagte hyttene utgjør, setter dere i Miljøverndepartementet i en fremskutt og ansvarsfull posisjon. Mange forhold må avveies og beslutninger må fattes i egenskap av naturens egne uskrevne, men dog så ugjenkallelige lover.

Sett fra et slikt utsiktspunkt vil et inngående samarbeid med sørsamisk fagpersonell bringe med seg substans til nytte og glede for flere.

Håper å høre fra dere i sakens anledning.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes.

Frykter at nye hyttefelt fortrenger villreinen

Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) frykter at et stort antall nye hyttefelt kan fortrenge villreinen i sørnorske fjellområder.

I dag har vi en situasjon der det er godkjent planer for i overkant av 21 000 hytter og hytte-tomter bare i fylkene Buskerud og Oppland. Hvordan har de enkelte kommunene her ivare-tatt hensynet til villreinen, og sett sine planer for hyttebygging i sammenheng med den totale be-lastningen som de 21 000 planlagte hyttene ut-gjør, spør NJFF i et brev til Miljøverndepartemen-tet.

De oppfordrer Miljøverndepartementet til å fastsette forskrifter som gjør det mulig å bruke to paragrafer i viltloven for å hindre inngrep og regulere ferdselen i områder som er viktige for viltet.

060902 (NTB)

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Avis 1,
Pb 1178 Sentrum,
0107 OSLO

Oslo 15.11.02

NÅ ER DET JUL IGJEN – JA, NÅ ER DET LUTEFISK IGJEN!

Liker Andreas Nordland lutefisk? I så fall burde han utsette sitt måltid lutefisk til havets torskebestand er friskmeldt og bærekraftig igjen!

Jeg skjønner alvorlig talt ikke sytingen til Andreas i Avis 1 pr 14.11.02 om at torsken snart er utryddet og borte fra våre tallerkener. Er det ikke det som har vært hele vitsen hele tiden, da, at flere og flere skal nyte denne lutefiskdelikatessen? Eller har det seg slik at slike delikatesser for all fremtid skal forbeholdes slike som Andreas, slike som virkelig forstår?

Vi lever som alle vet i et samfunn hvor markedskreftene rår. Så også i lutefiskmarkedet. Hvem av dem som driver med lutefisk vil at det bare er Andreas som skal få komme til bords? Er Andreas så naiv i sin tro at leverandørene driver med lutefisk bare for nostalgis skyld, uten omsyn til fortjeneste og økt omsetning? I så fall er det underlig at han i det hele tatt har fått en slik fremskutt posisjon som øyensynlig en redaktørstilling er. I aviser kjenner man igjen begreper om å nå ut til flest mulig, skulle jeg tro.

Hvis Andreas er så redd for at lutefisken snart uteblir fra julehøytiden, burde han snarere sette i gang en kampanje som reduserte forbruket av torsk i stedet for å snakke om dette som om han er totalt avhengig av å nyte den. Det hadde blitt mer troverdig om han snakket i varme ordelag for at vi alle sammen burde spise mindre fisk, spesielt i julehøytiden!

Andreas snakker varmt og omsorgsfullt om torsken, som om den svømmer taust rundt i havet med sitt lille skjegg på haken. Dette er ikke riktig! Det er nylig utgitt en CD-plate med blant annet torskens samtale seg i mellom. Kanskje det kunne bli en fin livsoppgave for lutefiskelskeren Andreas å transkribere disse samtale, slik at han om mulig kunne stadfeste en gang for alle om torsken selv synes det er kult å havne på middagsbordet til sultne nordmenn i julestria.

Andreas bør ikke bekymre seg for hans eget måltid lutefisk regner jeg med. Knapphet på ressurser er ensbetydende med økede priser på lutefiskmiddagen. Vi vil antakelig aldri komme i den situasjonen hvor det ikke finnes en eneste torsk igjen i havet. Men i slike ressursnåle tider er det tross alt folk med økonomisk ryggrad som råder grunnen. De andre må ta til takke med lukten av vidunderet. Oppdrettsnæringen kan på sikt også komme oss i møte som en reddende engel, hvis de da ikke roter det til med en type torsk som vokser så fort at den blir så løs i fisken at lut blir helt unødvendig, da.

På tampen vil jeg gjerne bidra konstruktivt med noen gode forslag. La oss meske oss i og fråtse i lutefisk hver vår gang. Vi måtte selvsagt selv holde rede for hvilken jul vi sist spiste torsk. På denne måten kan dobbelt så mange få smake på delikatessen fra havet. Dessuten kan man oppfordre folk om å spise opp maten sin, ikke kaste rester etter middagen. På dette området er det et formidabelt svinn i den vestlige verden. Rundt julebordstider vanker det også en del alkohol. Jeg tør ikke tenke på all den lutefisken som kommer opp igjen den gale veien...

Hvis du elsker lutefisk, Andreas, så la den være! Da har i hvert fall *du* takket torsken.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes.

**UNIVERSITETET
I OSLO**

Rune Molnes
Pb 59 Manglerud
0612 OSLO

Institutt for kulturstudier
Postboks 1010 Blindern
N-0315 Oslo

P.A.Munchs hus 4.etg.

Telefon: +47 22 85 59 43
Telefaks: +47 22 85 48 28

Historisk-Filosofisk fakultet

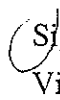
Oslo 21. november 2002

RELIGIONSTILPASSET OPPLÆREING AV ARKEOLOGISTUDENTER

Institutt for kulturstudier (IKS) har mottatt ditt brev av 10.11.02, der du spør hvilke "kriterier for religionsvitenskap" som "ligger til grunn for å kunne fullføre arkeologistudier i dag".

Ettersom IKS ikke har noe ansvar for utdanningen av arkeologistudenter, kan vi ikke se at vi er rette instans til å svare på dette spørsmålet. Vi må derfor henvise deg til Institutt for arkeologi, kunsthistorie og arkivering (IAKK, adr.: postboks 1019 Blindern, 0315 Oslo) og håper at man der vil kunne bidra til den oppklaringen du etterlyser.

Med vennlig hilsen

 Sigurd Hjelde
Visebestyrer

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

IAKK,
Pb. 1019 Blindern,
0315 OSLO

Oslo 27.11.02

AD RELIGIONSTILPASSET OPPLÆRING AV ARKEOLOGISTUDENTER.

Rent religionsvitenskapelig sett, hvilke kriterier ligger til grunn ved arkeologistudier i Norge i dag? Vikingtidens religiøse perspektiver kan man kanskje argumentere seg frem til gjennom mer tradisjonelle læremidler, men hva med studier av steinalderens religion? Er animisme en del av pensum for arkeologistudentene? I så fall, hvilke bøker eller kilder refererer man i så fall til?

For å skjønne overgangene mellom steinalder til bronsealder og frem til jernalder og vikingtid, behøver man kanskje inngående kunnskaper i nettopp animisme?

Kan man i det hele tatt sette seg inn i den egentlige betydningen av helleristninger i Norden uten å vite det fnugg av animistiske grunnprinsipper rent generelt, samisk førkristen religion mer spesielt? Mener dere ved Institutt for arkeologi, kunsthistorie og arkivering at det kan finnes en reell sammenheng mellom nåetienes runeбомmesymboler og de nærmest identiske symbolene ved i dag kjente helleristningsfelt? Kanskje det genuint kunstneriske innhold på hver av de individuelt utformede runeбомmer faktisk var det redskapet som måtte til ved de samme helleristningsfeltene – forna dagers ”katedraler” – som for å fullbyrde symbiotiske krefter?

Jeg er midt inne i et viktig stadium av mitt arbeid for selv å forstå noe som helst av hva som kan ha skjedd i periodene som ovenfor nevnt. Spørsmålene som stilt i dette brev er bare et lite snev av en uhorvelig mange andre som popper frem hver eneste dag. For et universitet regner jeg imidlertid dette utvalg av problemstillinger som mer enn overkommelig i én enkelt henvendelse. Håper derfor på snarlig svar fra dere.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes.

DET KONGELIGE
MILJØVERNDEPARTEMENT

Rune Molnes
Pb. 59 Manglerud
0612 OSLO

Deres ref

Vår ref

02/3702-- P/BCH

Dato

29 NOV 2002

Ark:

ANG. HYTTEFELT OG VILLREIN I SØRNORSKE FJELLOMRÅDER

Vi takker for henvendelse av 10. november 2002.

Hytteutbygging i Norge skjer i hovedsak i medhold av plan- og bygningsloven, der kommunene har et hovedansvar. Det viktigste plannivået for avklaring av hyttepolitikken er kommuneplanens arealdel, der hovedtrekkene i arealbruken – bl.a. hytteområdene – blir avklart. Det forutsettes en åpen prosess i kommunene om denne planleggingen, og det er ønskelig at tilgjengelig kunnskap trekkes inn. Vi slutter oss til at sørsamisk kompetanse om reinens bruk av fjellet og samvariasjonen mellom menneske og reinsdyr er viktig å trekke inn her. Dette vil i hovedsak være kommunenes ansvar.

Vi ser det samtidig som viktig at planleggingen av fjellområdene blir langsiktig og helhetlig, og at både interkommunal planlegging og fylkesdelplaner er viktige redskaper. Det er behov for en type bruk- og verneplaner der kunnskapen om menneskenes bruk av utmarka og fjellet kobles sammen med verneverdier, f.eks biologisk mangfold.

Det er de seinere åra utarbeidet flere fylkesdelplaner for å avklare forholdet mellom bl.a. villrein og hyttebygging, for eksempel i Rondane og Dovrefjellområdet. Departementet ser på dette som en interessant planform, som kan gi et godt grunnlag for kommunenes mer detaljerte planlegging. Kunnskap om reinens leveområder, syklus m.v. er helt sentrale for å få til en god forvaltning av slike områder.

Vi viser ellers til at Sametinget, miljø- og kulturvern avdelingen på Snåsa er fagmyndighet som skal høres i alle saker som omfatter sørsamiske områder. Kunnskapen om sammenhengen mellom arkeologi og økologi er viktig og interessant i villreinområdene, og vi slutter oss til at sørsamisk kompetanse her er viktig.

Miljøverndepartementet følger utviklingen i hytteutbyggingen, og har for tiden flere prosjekter i gang for å forbedre kunnskapen om og forståelsen for bedre planlegging av hytteområder.

Departementet registrerer henvendelsen som et interessant innspill, som vi vil følge opp bl.a. i arbeidet med å forbedre planprosessene. Departementets fagavdelinger innenfor naturvern og kulturvern har for øvrig løpende kontakt med sørsamisk fagpersonell i forbindelse med saker som ligger innenfor de sørsamiske områdene.

Med hilsen

Jarle Jensen e.f.
avdelingsdirektør

Bjørn Casper Horgen
seniorrådgiver

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

NRK,
Markeds- og kommunikasjonsavdelingen,
8608 MO i RANA

Oslo 30.11.02

FINNES DET SØRSAMER I NATUREN?

I NRK radio og TV forefinnes naturprogrammer støtt og stadig, men jeg har det til overs å ha fått inntrykk av at sørsamer er et like naturlig valgt objekt som Den hvite mannen er det. År ut og år inn med fokus på den ene part, vil ubønnhørlig føre til et skjevt bilde av realiteten og forståelsen av hva den *virkelige* naturen er for noe. Vi kan bli forledet til å tro at det som opp gjennom årene er blitt sagt i sakens anledning, er det utvetydige og eneste riktige.

Jeg betviler ikke, og fornekte ikke valgene NRK gjør når man en gang skal finne verdige kandidater og formidlere av norsk og nordisk natur. Poenget mitt er at valget aldri faller i sørsamenes favør.

Samme hvor man ser og i hvilken sammenheng, premissene er lagt på forhånd. Sikkert i beste mening, men helt sikkert ikke etter beste forstand. Vi går og tror at det bare er vi selv som forstår naturen på best mulig måte, all annen logikk er feil. Dette gjør oss til slutt forvaltningshemmet, noe som igjen får følger for tiltak som blir satt ut i livet, og som etter planen skulle være effektive i så vel forebyggende som preventiv forstand. Som det eldste folkeslag i Norden er samene generelt, her sørsamene spesielt, det genuint rette medium i forståelsen av prinsippene i naturens tid-rom-dimensjon. Kompleksiteten knyttet opp mot den empatiske tilnærming er sørsamene oss overlegen i så henseende. Det er vel kanskje derfor NRK velger bort denne primærkilden?

Ikke vet jeg. Det kommer seg også av at dere heller ikke svarer på mine henvendelser mer konkret og spesifikt. Stort sett det eneste jeg har fått som tilbakemelding er at dette øyensynlig skal være riktig adresse for henvendelser av denne art. Jeg skriver "aldri". Mitt aller høyeste ønske er å ta feil sett med utgangspunkt i brevets innhold og intensjon.

Bortvelging av det sørsamiske perspektiv for naturforståelse oppfatter jeg som en ren stigmatiseringsprosess. All den tid *noe* relatert stoff blir vist, fremstår dette nærmest som noe sært og uvirkelig og på en måte noe som ikke vedgår oss i det hele tatt. Mye av grunnen til dette er blant andre NRKs egen skyld. Ensidig fokusering fra tidenes morgen setter spor. Spor som det vil bli umulig å fjerne, og som det for enkelte vil bli like umulig å følge. Som dere sikkert skjønner er det ikke alle som går samme sti to ganger. Nettopp av frykt for å bli sporet...

Vennligst gi meg tilbakemelding på om at sørsamer er og/eller har vært et like naturlig, benyttet og skattet objekt i oppbyggingen av NRKs naturprogrammer og strategi. Dette vil i fall bli en påminnelse for meg om eventuelt å være mer årvåken hva gjelder programoversikten, samt nok et argument for å se stadig mer på NRKs ellers så utmerkede naturprogrammer i fremtiden.

Jeg ber herved om en tilbakemelding fra NRK om hvordan dere forholder dere til mine henvendelser i sakens anledning. Alternativt om jeg må henvende meg til en annen instans innad i NRK, slik at ikke flere portokroner blir kastet ut av vinduet. Jeg også har trange budsjetter å forholde meg til.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes.

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

Miljøverndepartementet,
V/K-avdelingen,
Pb. 8013 Dep.,
0030 OSLO

Oslo 18.12.02

AD MANGLÉNDE SVAR PÅ HENVENDELSER VEDR. BØLAREINENS RIKE.

Som overordnet instans ber jeg herved Miljøverndepartementet om bistand slik at vedlagte brev kan besvares på vanlig måte.

Følgende instanser har ikke svart på respektive brev:

Fylkeskonservatoren i Nord-Trøndelag	27.01.02
Nord-Trøndelag fylkeskommune, RUA	10.03.02
Ditto	28.04.02
Bølareinens rike v/Jens Bjarne Mohrsen	10.11.02
Riksantikvaren	09.08.02
Ditto	10.11.02

Fylkeskonservatoren i Nord Trøndelag og Nord-Trøndelag fylkeskommune, RUA, har ikke svart på mine henvendelser i det hele tatt. Bølareinens rike og Riksantikvaren har svart på mine henvendelser før de aktuelle datoene.

Etter min mening bør ikke situasjonen være den at de som er satt til å forvalte Norges fornminner svarer på de henvendelsene de selv finner for godt. Ingen henvendelser bør stå ubesvart i slike viktige saker!

Håper herved at Miljøverndepartementet kan rette opp en ubalanse i korrespondansen. Ikke bare sett i forhold til vedlagte brev, men også brev i overskuelig fremtid.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Kopi av dette brev til:

- Fylkeskonservatoren i Nord-Trøndelag
- Nord-Trøndelag fylkeskommune, RUA
- Bølareinens rike
- Riksantikvaren

BRONSE OG MAKT – MEN KRAFT?

Hva er vel jernets iskalde makt mot bronsens kraftfulle varme?

Var det tross alt noe i Thor Heyerdahls hypotese om Odin som et levende menneske?

Bronsen, denne formfullendte legering – som skapt for solens folk! Dekorert til ære for det aller helligste: Biejjie! Sammenholder vi bronzen med skafthulløksene og de genuint utformete flintdolkene, får man «språket»; kommuniseringen mellom menneskene og Raedtien aehtjie – Den rådende Far. Konsentriske steinsettinger som offersteder finnes flere steder i vårt langstrakte land. Motiver som er identisk med bronsealderens dekor...

Gravla man store ledere i bronsealderen i gravkamre med steinhellere dekorert med geometriske mønstre lik vevde tepper for at vedkommende skulle holde varmen? Neppe. Heller som personlig identifisering på lik linje med mønsteret på shetlandsgenserne var/er det. Geometriske mønstre er som skapt for slik identifikasjon... Andre motiver som går igjen fra bronsealderens gravkamre minner rett og slett om de samme motivene som finnes på de sørsamiske nåejtiers gievrier, som igjen minner påfallende mye om helleristninger. De geometriske mønstrene har Den hvite mannen heller ingen referanser til. Sørsamene derimot, bruker dem som det mest naturlige av alt den dag i dag. Har man ikke tatt seg bryet og sjekket denne koblingen før, må man forhåpentligvis gjøre det for all fremtid.

Min hypotese er at Den hvite mannen aldri har vært en steinaldermann og heller ingen bronsealdermann. Han etablerte seg først med det iskalde jernets herkomst. Først da kom bonden ordentlig til sin rett, og maktbegjæret kunne utvikle seg parallelt med den kristne tro og kongemakt slik vi kjenner det i dag.

Hvor står vi så? Hva med norrøn mytologi, runer, skaldene, det norrøne språket og ikke minst det mest potent av alt; selve båtbyggerkunsten – alt må jo ha sin opprinnelse. Mon tro om ikke Odin, representant for de animistiske verdensanskuelse, var det mennesket som forgjeves prøvde å stå imot det iskalde jernets maktgrep eller kanskje som ektefødt naivist i et forsøk på å føre animismen videre inn i den nye tidsepoken.

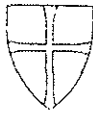
Jeg mener herved at norrøn mytologi intet annet er enn et speilbilde av Den hvite mannens innerste vesen – fremprovosert nettopp av Odin. Kaoskreftene er blitt gjort til gjenstand for Den hvite mannens samvittighet og dobbeltmoral. Psyken kan lett få en knekk hvis man står foran valget om full erkjennelse og selvransaking kontra bruk av former for avlat. Det er lettere for Den hvite mannen å unnskyldte upassende handlinger enn det er å reflektere over seg selv som person. Det uttalte ord og gjerning strides om kapp med den innerste tanke og mening. Slik sett kommer djevelen ut fra Den hvite mannens indre og frister. I opprinnelig samisk forstand er mennesker og natur som en symbiose, mens det i kristen terminologi blir lagt til rette for at naturen er til for menneskene. Gjerne med *homo sapiens sapiens* som Gud selv. Djevelen var et ukjent fenomen i førkristen samisk religion. Han kom inn med kristendommen!

Odin kan ha skapt, i kraft av sine egenskaper som en av de største nåejtier, grunnlaget for vikingenes norrøne mytologi. En videreutvikling og omdefinering av en mer menneskelig tilpasset animistisk verdensanskuelse (i dag går slike ugjerninger under kategorien blasfemi) – satt i scene av åndelig mindreverdig og egenrådige jernaldermenn med maktbegjær. Med andre ord en religiøs kraftkamp! Jernaldermannen skapte sin egen norrøne myte ut fra erkjennelsen av nåejtienes egenskaper i å grave frem Den hvite mannens sanne sjelclige karakter – uten selv å ha det samme maktbegjær. Den hvite mannens mindreverdigetskompleks reflekteres be i behovet for å bli sett. Det skinnhellige ligger utenpå som en glans og blender oss andre til forlegenhet og bibringer oss til taushet og underdanighet.

En ny æra er i emning: «Tiden som kommer!» Den hvite mannens tid er gått. Det han ikke har skjönt, er at makt og kraft er to uforenlige faktorer. Griper man makten, så følger løgneren. Da har man samtidig forsakert kraften. Tiden som kommer vil bli avgjørende for om hypotesen om at bronsealderfolket virkelig var sørsame – dette prektige naturfolk vi fremdeles finner langs ugåtte stier. Det vil i så fall resultere i at forhistorien må defineres mer fordomsfritt. Fremdeles betraktes steinalderen og bronsealderen som «i tåka» av Den hvite mannen. I jernalder og vikingtid går det derimot groiere! Kanskje denne tåka letter hvis vi slutter å betrakte bronsealderens brave folk som tradisjonelle krigere, snarere mer som religiøse forkjempere?

Godt nyttår!
Med vennlig hilsen

Rune Molnes.

NORD-TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE
AVDELING FOR KUNST, KULTUR OG KULTUR MINNER

Rune Molnes
Pb. 59 Manglerud
0612 OSLO

Vår ref.:
2002/00453-10/EIS

Arkiv:
651

Deres ref.:

Dato:
03.01.2003

Steinkjer - Forvaltning av Bølareinens rike

Viser til tidligere brev fra dem vedrørende forvaltningen av Bølareinens rike. Videre til svar på ulike brev fra henholdsvis interesseorganisasjonen Bølareinens rike, Vitenskapsmuseet i Trondheim og Sametinget med kopi til oss. Disse ulike instansene har tidligere gitt deg utfyllende redegjørelser. Det er vår oppfatning at mange av dine spørsmål har blitt besvart gjennom disse brevene. Vi beklager imidlertid sterkt at det tidligere ikke har kommet noe brev fra oss. Til opplysning så er Fylkeskonservatoren i Nord-Trøndelag og Nord-Trøndelag fylkeskommune, RUA samme kontor, så du kan spare deg for dobbeltkorrespondansen hit.

Vi vil innledningsvis vise til Vitenskapsmuseets brev av 04.02.02 der det i andre avsnitt blir redegjort for de ulike aktørene og deres rolle i forvaltningen av kulturminner. Se også Sametingets brev av 01.03.02 vedrørende deres forvaltningsrolle spesielt. Vi finner det ikke hensiktsmessig å repetere de ulike aktørenes roller. Konklusjonen til Sametingets miljø- og kulturvern avdeling ved Snåsa i brev av 01.03.02 viser også at det organ som er satt til å forvalte den samiske kulturarven er klar over sin rolle.

Situasjonen er ikke "helt ny" som en følge av påvisningen av en ny figur. Ristningen er svært interessant, men endrer ikke på forvaltningsrutinene.

Det er all grunn til å tro at ikke alt er sakt vedrørende tolkning av ristningsområdet ved Bølaelva. Forskningen frembringer til stadighet ny informasjon og forslag til tolkninger. Dette er forskningens vesen. Nord-Trøndelag fylkeskommune ønsker å delta i utviklingen, og har med stor interesse fulgt helleristningseksperternes studier på Bøla og andre steder. De foreslåtte tolkningene av figurene blir tatt til etterretning, og vi finner så langt ingen grunn til å bestride de hypoteser som er fremlagt.

En skøtelsesplan er på trappene, og informasjon om Bøla er lagt ut på nettstedet www.bergkunst.net. Dette er da selvfølgelig tilgjengelig for alle med tilgang til Internett. Videre har vi jevnlig dialog med de ulike aktørene vedrørende utvikling og tilrettelegging av kulturminnene ved Bøla.

Hvor vidt det over hode er mulig å "tilfredstille alle involverte parter interesser i området" er vi usikre på. Vi er satt til å forvalte kulturminnene slik at ettertiden også kan få glede av dem.

Det er derfor viktig at man behandler området så skånsomt som mulig. Vårt ønske er å kunne vise frem de flotte ristningene til alle som vil se, uten at kulturminnene tar skade. Da er de også tilgjengelige for dem som eventuelt ønsker å komme med alternative tolkninger. Dette kan være fruktbart for forskning og forvaltning. Ditt engasjement viser hvorledes kulturminnene pirrer folks nysgjerrighet og det er flott at tanker blir satt i sving ved opplevelser av kulturminnene våre.

Med hilsen

Ragnhild Kvalø
Fylkeskultursjef

Eirik Solheim
Arkeolog

Kopi: Miljøverndepartementet, v/ Kulturminneavdelingen
Riksantikvaren
Bølareinens rike
NTNU/Vitenskapsmuseet
Sametinget, Miljø- og kulturvern avdelingen, Snåsa

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

Deichmanske bibliotek,
Henrik Ibsens gate 1,
0179 Oslo

Oslo 06.01.03

TRENGER VI EGENTLIG FOLKEBIBLIOTEKENE?

Vi lever i en tid hvor landets professorstand låser seg inne på sine kontorer og stadfester sin autoritet ved ikke å ta i mot forespørsler fra allmuen. Man lar ekspertene avgjøre hva som skal være offisielt aksepterte normer og former for sannhet. Stiller allmuen kontroversielle spørsmål eller forholder seg uenig i det professorene har kommet frem til gjennom forskning, blir det veldig stille. Så stille at man til slutt føler seg sikker på at det er en selv som har rett – ikke ekspertene. Jeg har gått meg lei på at det skal gå an nærmest å ta patent på den øyensynlige sannheten i et av verdens mest ytringsfrie land.

Av og til kan det også synes som om noen for en hver pris vil ha det slik. Nedbyggingen av folkebibliotekene er en krise for ytringsfriheten og et indirekte signal på at man ønsker seg det totalitære. Uten folkebiblioteket hadde ikke en slik ulært person som meg hatt den ringeste mulighet til å komme til orde sånn noen lunde faglig.

Det kan jeg takke veiledningen for!

Disse fantastisk allvitende og alltid imøtekommande mennesker som ikke lar noen sak være for vanskelig. De kan søke i alle registre på den minste bokstav og gir seg ikke før alle på biblioteket er blitt spurt! Hvis de mot formodning ikke kommer frem til det ønskede resultat, henvender de oss til andre. Her finnes ingen dogmer – det man ikke vet selv, vet sikkert en annen. Alle sitter på samme haugen og utgjør således en mye større kompetanse enn de fleste professorer til sammen – som på sin side bygger egne uinntakelige hauger av noen festningsverk. Ingenting siver ut i fare for å måtte gå fra borde og ut på bar bakke – alt som i et renkespill.

Med uvurderlig hjelp fra veiledningstjenesten på Deichmanske bibliotek skal det være mulig å konfrontere makteliten med vriene problemstillinger. Kanskje det er nettopp dette man ikke ønsker seg?

Et folkebibliotek er etter mitt syn ikke bare til som en stimulus for økt leselyst. Ei blott til lyst, snarere også som en generator for vitebegjærlige og utadrettede personer. Hvis ytringsfriheten skal måles i kroner og øre må vi nødvendigvis betale en stiv pris, for hvem er vel tjent med et fortiet samfunn hvor kun makta rår? Hver og en av oss er en helt unik kraft i det uendelige tid-rom – dog ikke som kanonmat og mat for grådig kapitalisme og maktbegjær.

La folket få leve det ut! Lenge leve folkebiblioteket!

Med vennlig hilsen

Rune Molnes.

PS. Dere kan bruke dette innlegget som dere selv ønsker. Jeg har full forståelse for om dere velger å kaste det i søpla. DS.

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

Nord-Trøndelag Fylkeskommune,
Fylkets Hus,
7735 Steinkjer

Deres ref.: 2002/00453-10/EIS

Arkiv: 651

Oslo 08.01.03

AD FORVALTNINGEN AV BØLAREINENS RIKE.

«Nord-Trøndelag fylkeskommune ønsker å delta i utviklingen, og har med stor interesse fulgt helleristningseksperternes studier på Bøla og andre steder. De foreslåtte tolkningene av figurene blir tatt til etterretning, og vi finner så langt ingen grunn til å bestride de hypoteser som er fremlagt.» I løpet av de siste tjue årene må det ha kommet på noen sitt bord alternative hypoteser fra de sørsamiske ekspertene i sakens anledning også. Ellers ville vel ikke de sørsamiske ekspertene ved Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtese, Snåsa blitt det forvaltningsmessige ansvar verdig – sammen med Nord-Trøndelag fylkeskommune?

Det mystiske med bergkunsten i trøndelagsfylkene, slik jeg ser det, er at sørsamisk innfallsvinkel og tolkning ikke er synliggjort. Jeg har gått igjennom sidene på nettstedet www.bergkunst.net. På tross av en til dels omfattende stofftilgang på disse sidene, har jeg frem til nå ikke sett en eneste kobling til Byjrese- jih Kultuvrevarjelimmiengoevtese på Snåsa. Hva kan dette komme av?

Hvis det skulle ha seg slik at de sørsamiske ekspertene ikke har vært pågående nok i den prosessen som er/har vært i gang, unnskylder jeg dem herved for det. Bølareinens rike blir profilert i en mye større utstrekning enn jeg kunne drømme om. Jeg sitter igjen med en følelse av vantro og avmakt med hensyn til den utviklingen som har fått utvikle seg fritt gjennom alle disse årene.

Hvem har vel interesse av at Norges forhistorie blir formidlet entydig fra en synsvinkel? De 25.000 besøkende bare de siste årene har fått med seg et inntrykk av at vi nordmenn er veldig usikre på vår fortid, og at vi fremdeles er i villrede om budskapet fra forna dagers storhetstid. Det kunne i det minste ha kommet frem at Byjrese- jih Kultuvrevarjelimmiengoevtese har det samme forvaltningsansvaret som Nord-Trøndelag fylkeskommune, men at de dessverre ikke har fått kommet til orde i denne omgangen. Det hadde i det minste vært en mer troverdig fremstilling overfor kunnskapstørste turister. Pedagogisk sett virker hele fremgangsmåten i Bølareinens rike veldig belærende på meg, med det som resultat at det slett ikke bare pirrer...

I mitt daglige arbeid kan jeg ikke annet enn å gjøre det sørsamiske folket kjent for allmuen. Hvis det har noen særlig interesse for dere, så kan jeg fortelle dere om at kunnskapene er så godt som fraværende. Det inntrykket jeg sitter igjen med nå, tilsier at sørsamene slett ikke kun har seg selv å takke for det.

Norge har bursdag i 2005. Dette passer ganske bra med ferdigstillelsen av hele museumsprosjektet deres. Jeg vil herved ha en uttalelse på om det ferdige museum vil ha likeverdige elementer samisk inspirasjon innbefattet. Det dere må være helt klar over, er at dette ikke kun dreier seg om historie i tradisjonell forstand, men snarere om religionshistorie. Etter min mening er dette prosjektet blasfemisk fundert og burde stoppes bare av den grunn. Føler dere selv at dere har tenkt dype nok tanker om hvilke «katedraler» dere bringer til torgs?

Det er en økonomisk lettelse for meg å slippe med dobbeltkorrespondering. Siden dere har svart denne gangen, håper jeg det blir trenden fremover også. Det koster meg kr 5,50 av private, surt tjente penger for hvert purrebrev også. Som en digresjon avslutningsvis tilføyer jeg at det ikke bare er mine egne, private tanker som kommer til uttrykk i brevene fra Oslo...

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Kopi til: Miljøverndepartementet, v/Kulturminneavdelingen
Riksantikvaren
Bølareinens rike
NTNU/Vitenskapsmuseet
Saemiedigkie, Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtese

DET KONGELIGE
MILJØVERNDEPARTEMENT

Rune Molnes
postboks 59 Manglerud
0612 Oslo

Deres ref

Vår ref
2002/4081- K/kla
Ark:

Dato

10. 01. 2003

Henvendelse om Bølareinens rike

Vi viser til Deres brev av 18. desember 2002 der De etterlyser svar på Deres henvendelser til Nord-Trøndelag fylkeskommune.

Miljøverndepartementet har mottatt kopi av Nord-Trøndelags fylkeskommunes svarbrev til Dem av 3. januar 2003, og ser av dette at De har fått svar på Deres henvendelser. I likhet med fylkeskommunen setter Miljøverndepartementet stor pris på den interesse og engasjement De viser for våre kulturminner.

Med hilsen

Binar Holtane e.f.
avdelingsdirektør

Kari Charlotte Larsen
rådgiver

Kopi:
Riksantikvaren
Nord-Trøndelag fylkeskommune, avdeling for kunst, kultur og kulturminner

UNIVERSITETET I OSLO

DET HISTORISK-FILOSOFISKE FAKULTET

Rune Molnes
Pb. 59 Manglerud
0612 Oslo

Institutt for arkeologi, kunsthistorie og
Lene Melheim
Postboks 1019, Blindern
0315 Oslo

Saksnr. 02/4912

Blindernveien 11

Telefon: 22 84 19 41

Telefaks: 22 84 19 01

Dato: 13.01.03

Web-adr.: <http://www.hf.uio.no/iakk/>

RELIGIONSTILPASSET OPPLÆRING AV ARKEOLOGISTUDENTER

Institutt for arkeologi, kunsthistorie og konservering (IAKK) har mottatt ditt brev av 27.11.02 der du etterspør opplæring av arkeologistudenter i religionsvitenskap og særlig animisme. Vi har også fått oversendt din tidligere korrespondanse med Institutt for kulturstudier (IKS), brev av 28.04.02 og 10.11.02.

Vi setter stor pris på den interesse du viser for vårt fag. Du stiller mange interessante spørsmål, og jeg vil i det følgende forsøke å besvare noen av dem.

- 1) Du åpner brevet ditt med å spørre: "... religionsvitenskapelig sett, hvilke kriterier ligger til grunn ved arkeologistudier i Norge i dag?"

Etter en periode med fokus på materielle og sosiale strukturer, har religionsstudier de siste 10 årene igjen spilt en sentral rolle i den arkeologiske forskningen. I tråd med internasjonale trender i arkeologien, er man i dag svært opptatt av symbolske og ideologiske sider ved menneskelig samhandling. Følgelig har religionskunnskap på linje med andre aspekter av det man med en fellesbetegnelse kan kalle "ideologi", vært en viktig del av den arkeologiske opplæringen som er gitt ved IAKK. Dette innebærer at litteratur om fortidens ritualer og forestillinger har en naturlig plass på pensum for arkeologi grunnfag og mellomfag, og nå også for ulike emner innen Bachelorstudiet.

Det må imidlertid understrekes at en bred religionsopplæring ikke kan gis innenfor rammen av et grunnstudium i arkeologi. Det er likevel gode muligheter for studenter med særlige interesser for religion til å ta emner fra religionshistorie (på IKS) som støttefag. Gjennom Kvalitetsreformen er det tilrettelagt for tverrfaglighet, og IAKK anbefaler eksplisitt religionshistorie som støttefag. Dette kan du lese om under Arkeologi på vår nettside (<http://www.uio.no/studier/program/akk/>). Studentene har selv sagt også mulighet til å fordype seg ytterligere i fortidens religioner på hovedfags- og etter hvert Masternivå.

- 2) Deretter spør du: "... men hva med steinalderens religion? Er animisme en del av pensum for arkeologistudentene? [...] hvilke bøker eller kilder refererer man i så fall til?"

Animisme er en relevant modell ved studier av steinalderens religioner, men jeg vil her svare med utgangspunkt i mitt eget fagfelt, som er bronsealderen. Animisme er et tema som har opptatt arkeologer i en årrekke, og som dermed utgjør en del av faghistorien. Jeg nevner eksempelvis Oscar Almgrens "Hällristningar och kultbruk" fra 1927, samt Georg Sverdrups

UNIVERSITETET I OSLO

DET HISTORISK-FILOSOFISKE FAKULTET

"Fra gravskikker til dødstro i nordisk bronsealder" fra 1933, som begge bl.a. er inspirert av antropologen Edward B. Tylors animismeteor. Disse bøkene er ikke på pensum, men blir omtalt i undervisningen.

- 3) Mener dere [...] at det kan finnes en reell sammenheng mellom [...] runebommesymboler og de nærmest identiske symbolene ved [...] helleristningsfelt?"

Det er noe uklart om du her sikter til de såkalte arktiske helleristningene (veideristninger) eller de sørsnkandinaviske helleristningene (jordbruksristninger). Dette er av en viss betydning når det gjelder evt. "reelle" sammenhenger. Uansett er en eventuell kontinuitet mellom de førstnevnte ristningene og nyere samisk symbolikk et tema det er stor uenighet om. Det pågår en omfattende faglig diskusjon om hvorvidt det finnes etniske eller kulturelle bånd mellom samer i nyere tid og steinalderens jegere/sankere. Slike sammenhenger må det forskes mer inngående på, en kulturell eller etnisk forbindelse er ikke noe som kan tas for gitt - til tross for eventuelle likheter i symbolske uttrykk.

Direkte sammenligninger mellom et nålevende og et "dødt" samfunn er alltid vanskelige pga. avstanden i tid. Det er lite sannsynlig at meningen bak symbolene er den samme gjennom et tidsrom på flere tusen år. Som arkeologer er vi opptatt av å undersøke konteksten symbolene inngår i, for å forstå symbolene og det samfunnet de ble laget i. Deretter bruker vi ofte levende eller historisk dokumenterte samfunn som analogi, dvs. sammenligning, for å sette oss inn i ulike måter å tenke og leve på. Kjente samfunn brukes som modeller for menneskelig atferd og ideer. Modellene kan være mer eller mindre overførbare på fortiden, og brukes ikke som en fasit, men mer som en metode for å oppnå nye innsikter. Samiske samfunn brukes ofte som modell i arkeologiske studier av landskap og naturoppfatning, men også i forbindelse med tolkning av ritualer.

Undervisningstilbudet her ved avdelingen skal gi studentene en grunnleggende innføring i arkeologi. Avdelingens undervisningspolitikk innebærer at vi ikke ønsker å innpode studentene med spesifikke tolkninger eller perspektiver, men derimot gjøre dem oppmerksomme på mangfoldet i forhistorien, og oppfordre dem til kritiske lesning. Arkeologi er et tverrvitenskapelig og vidtspennende fag som omfatter en oversikt over de viktigste trekkene i utviklingen f.o.m. paleolitikum t.o.m. middelalder. Nærmere bestemt dreier arkeologien seg om materiell kultur og fysiske spor i landskapet og hvordan dette har blitt tolket gjennom faghistorien. Studentene skal også få et innblikk i arkeologisk metode og aktuelle teorier. Det sier seg selv at det er begrenset i hvor stor grad det er mulig å gå i dybden på alle temaer. På hovedfags- eller Masternivå har studentene imidlertid gode muligheter til å fordype seg innen spesifikke temaer.

På IAKK jobber vi hele tiden for å forbedre undervisningstilbudet, og forsøker å ha en størst mulig bredde. Det må likevel sies at ethvert fagmiljø er nødt til å gjøre avgrensninger. Undervisningstilbudet vil til enhver tid være preget av generelle teoretiske trender og av lærerkreftenes kompetanseområder. Undervisningen snevres altså inn i forhold til den kompetanse som til enhver tid finnes på instituttet, og i forhold til hvilke emner som oppfattes som relevante i samtiden.

Animisme og samisk kultur/religion er for tiden ikke en del av kompetansen ved IAKK, og følgelig heller ikke en viktig del av undervisningen. Det er imidlertid to doktorgradsstudenter i arkeologi ved UiO som jobber med problematikk knyttet til det samiske, så det er ikke utenkelig at samisk kultur vil få en større plass i undervisningen i

UNIVERSITETET I OSLO

DET HISTORISK-FILOSOFISKE FAKULTET

framtiden. Derimot legger vi stor vekt på en mer bredspektret forskning på religion og ritualer, særlig innen bronsealder- og jernalderstudier. Dette er et av avdelingens satsningsområder, noe som gjenspeiles i undervisningen.

Institutt for arkeologi ved Universitetet i Tromsø har derimot spesialisert seg på samisk forhistorie. Du kan lese om instituttets tilbud, samt finne fram til aktuelle kontaktpersoner på deres nettside: <http://www.sv.uit.no/seksjon/ark/index.htm>.

Håper du har fått noen tilfredsstillende svar på dine spørsmål!

Med vennlig hilsen

Lene Melheim (universitetslektor i arkeologi)
på vegne av IAKK

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

IAKK,
Pb. 1019 Blindern,
0315 Oslo

Saksnr.: 02/4912

Oslo 19.01.03

AD RELIGIONSTILPASSET OPPLÆRING AV ARKEOLOGISTUDENTER.

At animisme og samisk kultur/religion for tiden ikke er en del av kompetansen ved IAKK, og følgelig heller ikke en viktig del av undervisningen, er veldig synd. Inngående studier av tidlig bronsealder er knapt 10 år gammel, så det er vel håp enda.

Institutt for arkeologi ved Universitetet i Tromsø gjør sikkert en utmerket innsats for å synliggjøre samisk forhistorie, men etter min mening er det viktigste samiske området i Sør-Norge, kanskje særlig i trøndelagsfylkene. Da er NTNU i Trondheim en riktigere instans, skulle jeg tro. I Nord- og Sør-Trøndelag har man et levende samfunn som med fordel kan sammenlignes med det "døde" i forna dager. Man reiser jorden rundt for å finne svar på vår mystiske fortid, på samme tid som sørsamene lever blant oss uten å bli sett. Går det egentlig an å komme til bunns i steinalder- og bronsealderproblematikken samtidig som vi ignorerer det sørsamiske folk?

Fint utformede skafthulløkser (såkalt stridsøks) blir i repeterende vendinger tolket som å skulle fremme fruktbarhet hos både folk og fe. Slik jeg ser det er slike redskaper "språk" som ikke er dechiffrert. Ulikheter er kun "dialekter" hos det samme sakrale folk. Religion må en gang ha kommet fra et sted. All den tid mennesker har levd lenge før verdensreligionenes tid, er det, slik jeg ser det, ganske innlysende at det foreligger en besjelet natur – i symbiose med mennesket – i utgangspunktet. Hvordan ellers kan man forklare overleveringer som ligger til grunn for religioner i dag?

Vi oppfører oss i dag som om vi er i stand til å redde jorden fra den sikre undergang på grunn av vår egen forurensning. Jorden har tålt verre ting enn menneskers dårskap. I sannhet utrydder vi oss selv i stedet. Jorden vil bestå og lege seg selv uten vår inngripen. Steinalder- og bronsealderfolket levde ekstensivt med kraft. I dag lever vi intensivt med makt. Den kritiske overgangsfasen var jernets herkomst. Jernet er en teknologisk influensa som har gjort klimaet kaldere for *alle*. Kineserne omtalte i sin tid bronzen som det skjønne metallet og jernet som det stygge. Slik jeg ser det har man enda ikke begynt diskusjonen om hvem som kom når med hva. Forskningens vesen bør kjenne sin besøkestid – det bør ved sin ankomst også få operere fritt og udogmatisk...

Jeg er for øvrig takknemlig og meget godt fornøyd med svaret du ga meg. Slik saklighet som du utsetter meg for er veldig oppbyggende for meg som vitebegjærlig person, og vil ha udelt positiv innvirken på min vandring langs de ugåtte stier. Som en digresjon oversendes herved kopi av «Bronse og makt – men kraft?» som jeg sendte ut for litt siden.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes.

SAKSBEHANDLER
Inger-Marie Olsrud
DERES REF.

VÅR REF.
2002/203-11
Ark. B-382

INNVALGSTELEFON
22 94 04 54
DERES DATO

VÅR DATO

TELEFAKS
22 94 04 05

21 JAN. 2003

Rune Molnes
Pb. 59 Manglerud
0612 Oslo

SIKRING AV BERGKUNST - BERGKUNSTPROSJEKTET
KLAGE PÅ MANGLENDE SVAR FRA NORD-TRØNDELAG
FYLKESKOMMUNE

Vi viser til Deres brev datert 09.08.03 med klage på manglende svar fra Nord-Trøndelag fylkeskommune ang. forvaltningen av Bølareinens rike. Vi viser også til kopi av Deres brev til Miljøverndepartementet med klage på manglende svar fra blant annet Riksantikvaren.

Riksantikvaren beklager at det har tatt så lang tid å besvare Deres henvendelse. Dette skyldes i hovedsak at et svar forutsatte en avklaring fra fylkeskommunen. Dette har vi nå fått i form av kopi av fylkeskommunens brev datert 03.01.03. Vi har også mottatt kopi av svar fra Miljøverndepartementet datert 10.01.03.

Riksantikvaren ønsker lykke til i Deres videre engasjement i saken. Vi minner samtidig av vi ikke har anledning til å gå nærmere inn i diskusjoner om bergkunstens meningsinnhold eller tolkning.

Vennlig hilsen

Harald Ibenholt (e.f.)
seksjonssjef

Inger-Marie Olsrud

Gjenpart
Nord-Trøndelag fylkeskommune, avdeling for kunst, kultur og kulturminner
Miljøverndepartementet, avdeling for kulturminneforvaltning

Riksantikvar

Dronningens gate

Postboks 8196 Dep, 0034 Os

Telefon: 22 94 04 00 Telefaks: 22 94 04 04 E-post: riksantikvaren@ra.

SAEMIEDIGKIE SAMETINGET

Rune Molnes
Pb. 59, Manglerud
0612, Oslo

Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtse
Miljø- og kulturvern avdelingen

N-7760 Snåasa/Snåsa
Tellefovne (47) 74 13 80 60
Telefakse (47) 74 13 80 70
samediggi@samediggi.no
www.samediggi.no
NO 974 760 347

DIJREDAEJJA/SAKSBEHANDLER

DIJ.BUERKIEST./DERES REF.

MIJ.BUERKIEST./VÅR REF.

BIEJIE/DATO

Nanni Mari Westerfjeld, 74 13 80 61

02 / 2534 - 2

28.01.2003

nanni.mari.westerfjeld@samediggi.no

Angående sikksakkmønster i sørsamisk terminologi

Vi viser til deres brev av 11.08.02, samt brev av 10.11.02. Vi beklager at det har tatt så lang tid før vi har svart på deres henvendelse.

Den samiske ornamentikken har hatt en utviklingsperiode som strekker seg over flere tusen år. Betydningen av de enkelte mønstrene er nært knyttet til samisk kosmologi og samfunnsforståelse.

I en samisk kontekst har man ikke hatt en tradisjon på at man har lagt ut om, eller beskrevet sin tolkning av mønstrene og sammensetningen av dem. Dette er knyttet til en taus kunnskap, men er likevel en kommunikativ uttrykksform der de med kulturell kompetanse kan se hvem som har laget gjenstanden, og hvilken region vedkommende kommer fra. Kommunikasjonen er derfor svært avhengig av at det er en gjensidig kulturell forståelse mellom aktørene, og at de kjenner til, og kan tolke de kulturelle konvensjonene. Det blir derfor svært vanskelig å gi en generell fortolkning av sikksakkmønsteret i samisk ornamentikk, fordi den er så knyttet til konteksten og uttrykksformen.

For videre lesning om emnet viser vi til Maja Dunfjelds doktoravhandling Tjaalehtjimmie, Institutt for kunsthistorie, Universitetet i Tromsø 2001.

Heelsegh / Med hilsen

Nanni Mari Westerfjeld
raeriije / rådgiver

Andreas Stångberg

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

Miljøverndepartementet,
V/K-avdelingen,
Pb. 8013 Dep.,
0030 Oslo

Deres ref.: 2002/4081-

K/kla

Oslo 04.02.03

OFFER VED INKURIE?

Veivalgene vi tar henleder oss irret – om mulig krysses våre stier i en ny visjon hvor sjelen, ikke bare mekanikken, kan få fritt spillerom...

Det er store visjoner for Norsk Helleristningsmuseum, der det antydes at døren skal være åpen for en debatt om vår fortid og hvor ingenting skal stå ubesvart og uprøvd. Et offentlig prosjekt til 50 millioner kroner kan virke ambisiøst rent materielt sett, men all den tid fagekspertisen ikke kan gi tilbakemelding slik de er pålagt etter forvaltningsloven i dag, fra en person som meg, er de da i stand til det når Norsk Helleristningsmuseum åpner om noen år? Slike spørsmål som jeg fremsetter, samt flere mer raffinerte, tvinger seg frem i tiden som kommer – også fra helt andre personer enn meg selv.

Jeg synes det mangler en del substans i dette prosjektet. En ekstensiv fornkultur blir overkjørt intensivt av kommersiell makt og blir med dette gjort ugjenkjennelig hvis man ser det fra et steinaldermenneskes ståsted. Jeg vil nødig fremstå som en kverulant uten tanker og ideer rundt alternative løsninger. For å kompensere litt for kapitalistiske krefter i Trøndelag, kan man kanskje heller vinkle hele prosjektet mot EU som et rent urfolksprosjekt. Så vidt meg bekjent finnes det godt om midler til seriøs satsing for den siste rest av urfolk i Europa. På en slik måte vil samtidig Miljøverndepartementet frigjøre en del midler til andre viktige formål. Kanskje realiseringen av Norsk Helleristningsmuseum ikke blir fullt så anstrengt hvis man klarer å vinkle det over til å gjelde et urfolksanliggende. Riktig spennende blir det hvis man tar kontakt med South Tyrol Museum of Archaeology for om mulig å kunne invitere Ismannen fra Ötzi. Et slikt besøk ville uomtvistelig satt i gang mang en følelsesladet og sunn diskusjon om det stolte folket som levde før oss. Universitetet i Tromsø fikk til et slikt opplegg – da burde det vel være mulig i denne sammenhengen også? Jo flere innfallsvinkler, desto større sjanser for “napp” hos (andre/nye) interessenter.

Den Hvite Mannens stamina er bemerkelsesverdig på flere måter. Han har valgt den lange dramatiske veien til fots i snøfokk og ismelting. Parallelt med dette fantes det en mer bedagelig livsførsel på Nordsjøfastlandet under istiden. Dette enorme tundra-landskapet har blitt fortrengt lenge nok. Fra Nordsjøfastlandet kunne man se kysten av “Norge” – ikke lenger unna enn en tur med skinnbåt. Forskningens vesen har kanskje mye av skylden for at innvandringen fra Nordsjøfastlandet frem til nå er lite påaktet, men bør etter min mening høre naturlig hjemme i Norsk Helleristningsmuseum som alternativ pedagogikk til mer tradisjonelt innvandringsmønster over fastland.

Jeg vil i samme åndedrag ønske dere alle sammen til lykke med dagen den 6. februar!

Med vennlig hilsen

Rune Molnes.

Kopi til: Nord-Trøndelag Fylkeskommune
Riksantikvaren
Bølareinens rike
NTNU/Vitenskapsmuseet
Saemiedigkie, Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtse

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

Saemiedigkie,
Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtse,
7760 Snåsa

Deres ref.: 02/2534-2

Oslo 06.02.03

INFANTILISME

Dere har frem til i dag mottatt noe av en til dels omfattende korrespondanse bl.a. vedr. Bølareinens rike. Dere må tro meg på at dette ikke har vært krampeaktig fra min side, kun en iboende og grunnleggende nysgjerrighet har ligget til grunn for min innblanding. Hvorvidt dere synes om mitt initiativ eller ikke har ikke vært noe tema for meg; jeg har jo ikke spurt dere i utgangspunktet og dere har ikke spurt meg. Dette er ene og alene min sære greie. Brevet til Miljøverndepartementet pr 04.02.03 samt dette til dere i dag blir imidlertid det siste fra min side i sakens anledning. Det må dukke opp en helt spesiell situasjon hvis jeg i det hele tatt skal kunne nå opp rent faglig sett. Jeg føler imidlertid ikke at det er galt å involvere seg på ufaglig grunnlag, nærmest uansett problemstilling.

Min høyeste drøm nå er at noen kan se meg inn i øynene mine og si til meg:

- Hør her gutten min, dette du sier og gjør nå er feil, fordi...

Da kunne jeg uten blygsel pakket sammen alt og konsentrert meg om helt andre ting i fremtiden. Det ligger liksom ikke i mitt mandat å bry meg mer på dette tidspunktet, men jeg vil sikkert ha noen skråblikk på hva som skjer fremover i den pågående prosess. Det viktigste for meg i denne perioden har vært alle svarene jeg *ikke* har fått. Det er jo på en måte det jeg søker med livet mitt; slik blir det hele mer meningsfullt, på en måte. Ubesvarte spørsmål blir gjenstand for videre grubling.

Jeg merker et enormt press på tiden før jernalderen nå om dagen. Jordbruk i steinalderen blir det nye store satsingsområdet. Kanskje for å strekke Den Hvite Mannens tilsynelatende liv og levnet på denne planeten lengst mulig tilbake i tiden. I denne prosessen mener jeg dere hører hjemme, men da må dere på banen med rett rygg og hevet hode. Det vil ikke virke slik at dere får mindre rett etter hvert, snarere at dere får en langt vanskeligere jobb med å overbevise mange nok om deres eget standpunkt og berettigelse i dette særdeles spennende temaet. Fremdeles er det "ingen" her i Oslo (andre steder i Sør-Norge eller hele Norge for den sakens skyld?) som vet *at* det eksisterer sørsamer, langt mindre viten har man om sørsamenes språk og kultur! Utgangspunktet i en slik stor sak er jo ikke akkurat det best tenkelige, dog heller ikke håpløs. Det skal mye selvtillit til hvis man vil stå imot Den Hvite Mannens retorikk! Dette vet dere selvsagt alt om fra før – paradoksalt nok er det sørsamiske folk godt forberedt.

I dag blir steinaldermannen fremstilt som "Jesus". Dette er en mangelfull utviklingsprosess som ingen burde være tjent med. Selv om jeg ikke har særlig mer å "bidra" med i Bølareinens rike er det fremdeles nok av problemstillinger...

Med vennlig hilsen

Rune Molnes.

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

Miljøverndepartementet,
V/K-avdelingen,
Pb. 8013 Dep.,
0030 Oslo

Deres ref.: 2002/4081-

K/kla

Oslo 06.02.03

AD MITT INITIATIV I BØLAREINENS RIKE.

I en slik sak som dette må det være lov å bli sentimental, men det tar heldigvis ikke overhånd. Noe av det viktigste jeg foretar meg nå er faktisk å ty til erkjennelsen. Det kommer til et punkt hvor man av rent faglige grunner ikke strekker til lenger. Det er veldig synd, fordi saken «Bølareinens rike» er forferdelig trist og et eksempel på hvor ille det kan gå med et undertrykt folk. Jeg har ganske enkelt ikke klart påkjenningen bare å stå som taust vitne til det hele. Kanskje det nettopp er noe slikt som må til for at jeg selv også kan utvikle faglig dugelighet. Jeg hadde i utgangspunktet ikke tenkt at dere skulle motta kopi av brevet til Saemiedigkie av 06.02.03, men i og med at dere tross alt er øverste myndighet føler jeg for at dere skal få innblikk i hele tankerekken.

Det ville vært en trist sorti om landets fagekspertise lot denne saken fare av gårde i et slikt tempo som man gjør i nevnte museumsplanlegging, uten å ta til følge følelser og “skjult” kunnskap som ligger i det sørsamiske folk. Deres innfallsvinkel er etter min oppfattelse helt speilvendt den “offisielle”. For dem er det sikkert mye større å la disse tingene få fred slik at man i ærbødighet kan nyte en ekte stemning av fordums storhet. Min erfaring så langt er i hvert fall at de som planlegger Norsk Helleristningsmuseum ikke er særlig interessert i dialog om alternativ tenkning rundt disse fornminnene. Det mener jeg de må ta til etterretning – det kommer nok andre som tross alt har mer peiling enn meg selv. Hva da?

Jeg har begynt å brette opp ermene, men forskutterer ikke utfallet. Dog er der langt mellom hypotese og fakta...

Med vennlig hilsen

Rune Molnes.

Vedlegg: Kopi av brev til Saemiedigkie pr. 06.02.03

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

Miljøverndepartementet,
V/K-avdelingen,
Pb. 8013 Dep.,
0030 Oslo

Deres ref.: 2002/4081-

K/kla

Oslo 17.02.03

**FINNES DET FREMDELES SPOR ETTER BARNEKULTUREN I OSS?
PROSJEKT SØRSAMISK PEDAGOGIKK, RELIGION OG KULTUR I FORNA DAGER**

Jeg arbeider for tiden med en problemstilling med utgangspunkt i vedlagte artikkel fra *Åarjel-saemieh*, årbok nr. 7 av pedagogen Albert Jåma.

Finnes det noen som helst slags mulighet for at noen av de andre avdekkede og fortolkede fornminnene i Norden også kan tilskrives pedagogisk barneaktivitet i forna dager? At absolutt alt blir oppfattet som voksen fruktbarhetsmagi forbundet med markens grøde og håp om gode avlinger, finner jeg betenkelig og noe ulogisk. Ingenting av det jeg har lest til nå i nordisk arkeologisk sammenheng refereres til mulig barneaktivitet. Jeg velger kun å vektlegge selve det faktum at det er et misforhold mellom vår tolkning av fortiden som en voksen verden sett i forhold til at det faktisk var barn i de samme periodene også.

Pedagogikk i undervisnings- og oppdragslesesøyemed var kanskje viktigere før enn nå? Bildet av fortiden blir fortegnet og uriktig hvis man ensidig legger vekt på magi knyttet til mat og økt produksjon når det relativt sett er like fundamentalt å knytte fruktbarhet opp mot reproduksjon og skikkethet i reprodusering samt oppfostring av små barn. Da bør man i så fall like godt kunne spore pedagogikk i helleristninger og andre fornminner – ikke bare religion? Kanskje snarere begge disse elementer som uatskillelige?

Nåejtie: den samiske åndelige leder. Var både prest, lege, vismann, spåmann og pedagog; ved helleristnings-"tavla" – i "katedralen"?

Jeg ønsker herved å undersøke muligheten av tolkning av fornminner som ovenfor antydnet ut fra et pedagogisk ståsted. Etter hvert vil jeg komme i en intervjusituasjon. Dette vil si at jeg rent fysisk reiser rundt til alle berørte parter i Bølareinens rike, samt en rekke andre forbindelser i inn- og utland, med et fast opplegg for om mulig å finne nye tråder som kan nøstes opp videre ved en senere anledning.

I tiden som kommer vil jeg i tillegg gjøre noen undersøkelser på om det faktisk er begått forvaltningsfeil under planleggingen av Norsk Helleristningsmuseum. RUA og Sametinget er blitt delegert likeverdig forvaltningsansvar blant annet i området Bølareinens rike. Så langt kan jeg bare registrere initiativ fra RUAs side.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes.

Vedlegg: Kopi av *Spor etter barnekulturen* av Albert Jåma.

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

Saemiedigkie,
Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtese,
7760 Snåsa

Oslo 21.02.03

FANGET I DET REPETERENDE IMPERATIV?

Jeg lovet dere nærmest på tro og ære at forrige brev skulle måtte bli det siste i sakens anledning. Imidlertid dukker det opp nye momenter og innfallsvinkler. Brevet til Miljøverndepartementet av 17.02.03, som følger vedlagt, er en indikasjon i den retning. Sistnevnte brev var jeg sterkt i tvil om jeg skulle sende kopi av til dere, men strengt tatt kan vel ikke situasjonen bli verre, håkke som?

Det er en svært god ide å fokusere sterkt på helleristninger i den sårt tiltrengte utvidelsen av Saemien Sijte. Det er kanskje helt rett at en del av helleristningene i Trøndelag er jordbruksristninger, men jeg mener det er diametralt motsatt like feil å påstå at dette ikke angår sørsamene. All forskning frem til dags dato refererer en kontinuitet gjennom hele steinalderen og bronsealderen frem til jernets mørke skygger la seg over landet. Med jernets herkomst stoppet denne kontinuiteten opp; alt begynte liksom på nytt. Det er jo merkelig, all den tid bronsealderen la til grunn en langt fremskreden og avansert kultur på alle menneskelige og naturbetingede plan.

Dere selv legger til grunn en flere tusen år gammel tradisjon og tilblivelse, og hvorfor ikke da i økologisk henseende? Forskningen forfekter også et ekstensivt jordbruk i bronsealderen, noe som skulle tilsi et økologisk driftsmønster? Med jernet ble det straks intensivt. Hva er problematisk med økologisk jordbruk i forhistorisk sørsamisk terminologi? Er det noe dere er, er det vel utadrettet og omfattende? At dere ikke hadde nubbesjanse i jernalderens jordbruksreformer, sier seg nesten selv. Som kompensasjon fant jo sørsamene solskatten...

Finner man et passende argument og gjentar dette til det kjedsommelige, blir det til slutt manifestert som "sannhet". Den Hvite Mannen har oppfunnet alle termer innen forskning, herunder også pedagogikken. Pedagogisk sett mener jeg bestemt at Han har lært bort og overført en arv basert på løgn til kommende generasjoner. Dette mener jeg man snart bør mene noe mer om.

Jeg beklager dypt dette brevet, men alt trenger seg på med umenneskelig kraft. På mange vis er jeg en superegoist som ikke selv velger å sprenges i stykker ved å holde munnen lukket og ha pennen liggende låst nede i skuffen. I stedet har jeg altså valgt muligheten av å sende et stolt urfolk ut i den totale forlegenhet. Det blir i så fall til en pris jeg ikke makter å betale...

Med vennlig hilsen

Rune Molnes.

Vedlegg: Brev til Miljøverndepartementet av 17.02.03

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

Nord-Trøndelag Fylkeskommune,
Fylkets Hus,
7735 Steinkjer

Deres ref.: 2002/00453-10/EIS Arkiv: 651

Oslo 25.02.03

KLAGE PÅ VEDTAK OM BYGGING AV «NORSK HELLERISTNINGSMUSEUM».

Etter min vurdering må det i sin tid ha blitt fattet et vedtak om bygging av et nasjonalt helleristningsmuseum til 50 mill. kroner i Nord-Trøndelag. Jeg har, delvis forgjeves, ved en til dels omfattende argumentasjon i brev form forsøkt å få et innblikk i hva som skjer i prosessen Bølareinens Rike. Saemiedigkie på Snåsa har delt forvaltningsansvar overfor relaterte fornminner sammen med Nord-Trøndelag fylkeskommune. Så langt jeg kan registrere er Saemiedigkie blitt holdt utenfor ovenfor nevnte prosesser.

Jeg klager herved på vedtak om bygging av «Norsk Helleristningsmuseum» i Nord-Trøndelag. Som argumentasjon til denne klage refererer jeg til min tidligere korrespondanse med Nord-Trøndelag fylkeskommune og annen relatert korrespondanse til andre parter i sakens anledning, samt uavklart forhold vedrørende Saemiedigkies deltakelse i planleggingsfasen for nevnte museum. Kopier av all korrespondanse er sendt alle berørte parter fortløpende på et tidligere tidspunkt, og vil herved ikke bli vedlagt denne klage.

Jeg forholder meg til forvaltningslovens regler om tilsvær på korrespondanse, og vil herved minne om at herværende klage vil bli sendt deres overordnede, Riksantikvaren, hvis svar ikke kommer innen 3, tre uker.

Håper svaret dere gir får oppklarende betydning for meg. Jeg tolker prosessen Norsk Helleristningsmuseum som en ren pedagogisk reform, ikke et historisk dokument. Spørsmålene jeg har stillet – eller snarere svarene som er uteblitt – styrker meg i troen på at hele vår forhistorie på langt nær er kartlagt. Våre etterkommere har ellers fortjent bedre beskjed om vår fornhistorie enn det som er fremlagt så langt.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Kopi til: Saemiedigkie
 Riksantikvaren
 Miljøverndepartementet
 Sivilombudsmannen

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

Saemiedigkie,
Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtse,
7760 Snåsa

Oslo 25.02.03

AD «KLAGE PÅ VEDTAK OM BYGGING AV "NORSK HELLERISTNINGSMUSEUM"»

Etter lang tids og grundig vurdering av prosessen Bølareinens Rike, har jeg herved valgt en mer stringent formell tilnærmingmåte i sakens anledning.

Har Saemiedigkie på Snåsa på noe gitt tidspunkt frasagt seg det forvaltningsansvar som Riksantikvaren delegerte i sin tid?

Er Saemiedigkie på Snåsa på noe gitt tidspunkt blitt forespeilet en deltakelse i planleggingen av Norsk Helleristningsmuseum? Motsatt: Har dere selv sagt dere uvillige til en slik deltakelse?

I prosessen Bølareinens Rike er det kun ubesvarte spørsmål. Det jeg savner aller mest er at noen kan si til meg at dette er en ikke-sak, fordi...

Kopi av klage til Nord-Trøndelag fylkeskommune følger vedlagt.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Sivilombudsmannen
Stortingets ombudsmann
for forvaltningen

Besøksadresse
Akersgata 8, inngang Tollbugata
Postadresse
Postboks 5 Sentrum, 0101 Oslo

Telefon 22 82 85 00
Grønt nummer 800 80 059
Telefaks 22 82 85 11
post@sivilombudsmannen.no

Rune Molnes
Postboks 59 Manglerud
0612 OSLO

SOM

I år referanse
2003-0467B-1cka
CKA/ecw

Deres referanse

I år sakshandler
Cecilie Karlson

Dato
28.02.2003

KLAGE PÅ NORD-TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE

Vi viser til Deres brev til Nord-Trøndelag fylkeskommune datert 25. februar 2003, mottatt i kopi her 26. februar 2003.

Brevet forstås sendt hit til orientering, og det gir ikke grunn til noe herfra.

Med vennlig hilsen
For ombudsmannen

Kai Kramer-Johansen
kontorsjef

Cecilie Karlson
førstekonsulent

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

Riksantikvaren,
Pb. 8196 Dep.,
0034 Oslo

Referanse Riksantikvaren: 2002/203-4 imo Ark: B-382

Referanse Nord-Trøndelag Fylkeskommune: 2002/00 453-10/EIS Arkiv: 651

Oslo 22.03.03

KLAGE PÅ VEDTAK OM BYGGING AV «NORSK HELLERISTNINGSMUSEUM».

§ 11 2.ledd i forvaltningsloven:

«Dersom det må forventes at det vil ta uforholdsmessig lang tid før en henvendelse kan besvares, skal det forvaltningsorganet som mottok henvendelsen, snarest mulig gi et foreløpig svar.»

Riksantikvaren har delegert et forvaltningsansvar til en offentlig instans som ikke svarer på skriftlige henvendelser. I en nasjonal satsing som det planlagte Norsk Helleristningsmuseum på Lerbald i Nord-Trøndelag tross alt er, burde, etter min egen vurdering, Nord-Trøndelag fylkeskommune svare probat på alle typer henvendelser. Som jeg tidligere har uttrykt, forefinnes Norges fremste ekspertise i ovenfor nevnte byggeprosjekt. Man har ofret utrolig mye tid, krefter penger og prestisje for å få i gang dette store monumentet over forna dager. Museet er ment å skulle gagne hele det norske folk som oppseding og økt forståelse av vår egen fortid. Da kan det ikke være slik at noen henvendelser ikke passer inn, dog ikke som ubesvarte, eller...?

Den Hvite Mannen legger til grunn at fortidens mennesker ofret for at man skulle få gode avlinger, samt fruktbarhetsmagi som en heller abstrakt tilnærming til sæden som ejakulat. Det kan vel like gjerne tenkes at man ofret til gudene fordi nåejtie som pedagog på forhånd hadde funnet ut hva gudene selv ønsket seg av oss. Nåejties oppgave var/er å innlemme allmuen i skikk og bruk. Gjorde man ikke beskjed, ble det heller ingen avling...

På bakgrunn av Nord-Trøndelag fylkeskommunes unnfalleshet i min klagesak til samme pr. 25.02.03, «Klage på vedtak om bygging av Norsk Helleristningsmuseum», henstiller jeg herved til Riksantikvaren om at dere må stoppe den videre planlegging og bygging av Norsk Helleristningsmuseum på Lerbald, subsidiært et annet sted og under annet navn enn det som kommer til uttrykk på hjemmesiden http://www.bergunst.net/dmb_byggeprosjekt/visjonen.html, før enn Nord-Trøndelag fylkeskommune som forvaltningsansvarlig instans redegjør probat for mottatt klage samt tidligere korrespondanse, herunder brev til Nord-Trøndelag fylkeskommune av 08.01.03.

Man blir bergtatt av magien i berget og fanget i verdensveven. Som edderkoppen spinner sitt – skapes verdensveven av hvem? Herskeren registrerer enhver raslen i sitt nett. I en kokong kan man bivåne det hele uten mulighet for å kunne ytre seg i tale, men tilstanden er som et refugium for den frie tanke i det endeløse tid-rom. Er det så noen grunn til bekymring...?

Med vennlig hilsen

Rune Molnes.

Kopi til: Nord-Trøndelag fylkeskommune
Saemiedigkie
Miljøverndepartementet
Sivilombudsmannen

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

Sør-Trøndelag fylkeskommune,
Erling Skakkes gate 14,
7004 Trondheim

Deres ref.: *Trøndelags historie*, seminar på Sverresborg den 21.03.03. Fagredaktør: Ida Bull.

Oslo 24.03.03

FINNES DET "BØLAREIN" I SØR-TRØNDELAG?

Takk for et vellykket arrangement på Sverresborg den 21.03.03!

Den Hvite Mannen kan ikke animistisk. Litteraturen til saemieh er naturen i seg selv. Den Hvite Mannen må først lære seg å transkribere animistisk til norsk før enn man kommer noen steg videre i denne "vanskelige" tilnærmingen til sørsamene i trøndelagsfylkene. *Trøndelags historie* vil bli mer formfullendt hvis man mer enn i dag møter sørsamene i deres egen "skolestue".

Naturen er litteratur. Samtidig som nåejtie også i selv seg er litteratur, er han også en litterær person som formidlet/-er en skriftløs informasjon fra gudene til allmuen via oversanselig kunnskap, petroglyfer og ditto på gievrie. Nåejtie som pedagog hadde/har uinnskrenket myndighet i denne formidlingen. Med skafthulløksene, som Den Hvite Mannen ynder å kalle stridsøkser, "banket" nåejtie sitt budskap inn i hodene på sine disipler i forna dager. Nåejtie var også allmuens prest. Likesom prestskapet tok seg av undervisningen i den tradisjonelle grunnskoles spede begynnelse i kirkebygg, således formidlet nåejtie sin pedagogikk ved tavla i den animistiske katedral [helleristningsfeltet].

Den stiliserte formen petroglyfene og ditto på gievrie har, er en kraftfull og tydelig, lett forståelig og virkningsfull (for forna dagers sørsamer) litteratur i all sin enkelthet. Ristningene i gravkisten fra Mjeltehaugen på Giske på Sunnmøre er litteratur – ikke hypoteser om et gravrom pyntet med vevde tepper. Sikksakkmønster og annen ornering satt i system er nært knyttet til samisk kosmologi og samfunnsforståelse. Slik litteratur er knyttet til en taus kunnskap man ikke har hatt en tradisjon på å legge ut om. Ornamentikken som litteratur kan knyttes opp mot en kommunikativ uttrykksform der involverte parter med kulturell kompetanse kunne se hvem som hadde risset, samt hvilken region vedkommende kom fra. Ristninger på berg og bein m.m. i steinalderen og bronsealderen må kunne tolkes som litterære og kulturelle konvensjoner – formalisert og videreutviklet gjennom runene i tidene som fulgte(?).

Norsk er et rikt lineært, teknokratisk språk, men utfattig på det naturbetingede plan sett i forhold til samisk. Samisk er et genuint språk til forståelse av naturen i symbiose med mennesket. Naturen blir i samisk beskrevet i et tilnærmet ubegrenset omfang. Det er som om alt er litteratur: hver liten stein, fjell, snøfugg, skareføre, fjell, vann, flintdolker, båtøkser... Samene kan få til et slikt rikt språk fordi naturen er besjelet og sakral. Animistisk som språklig pasjon tørket ut i møte med latinske seriffer og majuskler...

Den Hvite Mannens kultur er gjennomsyret av ekshibisjonistisk arkitektur i form av monumentalbygg. Sørsamene, derimot, har aldri sett behov for å forme noe som fra naturens side er fullkomment i utgangspunktet.

Skal man lete etter spor av sørsamer i forna dager, må man, paradoksalt nok, lete opp naturen som den er – helt upåvirket av menneskelig overprøving; langs ugåtte stier.

Finnes det "Bølarein" i Sør-Trøndelag?

Mørketiden er ikke over. Det ble påpekt fra samisk side under seminaret på Sverresborg at man måtte bort fra gammel dogmetenking for å komme videre i prosessen med de sørsamiske interessene. Jeg oversender herved kopi av en klage jeg har sendt til deres kolleger i Nord-Trøndelag i forbindelse med etableringen av Norsk Helleristningsmuseum. Den Hvite Mannen har, slik jeg ser det, økonomisk båndlagt Bølareinens rike på en måte slik at man har repetert seg selv blind (og gjort oss andre blinde) for alternativene. At landets fremste eksperter innen arkeologi ikke besvarer elementære henvendelser som jeg fremsetter, skremmer meg. Som dere ser av vedlagte kopier, står min klage til Nord-Trøndelag fylkeskommune, i liket med en rekke andre skriftlige henvendelser i sakens anledning, ubesvart. Skal det være slik, i et prosjekt til 50 millioner kroner, i et land hvor demokratiet og ytringsfriheten råder grunnen, som omhandler Norges fortid, at man i ytterste konsekvens må gå til rettssak for å få svar på skriftlige henvendelser? Tross alt er det formidlede tanker jeg fremsetter. Disse føler jeg er blitt ærekrenkt på det mest usømmelige i denne saken. Hvilken glede har man av et slikt nasjonalt museum [arkitektonisk ekshibisjonisme] hvis man er nødt til å sile ut innspill og la de stå som ubesvart? Jeg stiller disse spørsmålene fordi jeg erfarte at flere av de personene som er involvert i saken om Bølareinens rike, positivt var til stede under seminaret på Sverresborg den 21.03.03. At man i tillegg er valgt som medforfatter (-ere?) i *Trøndelags historie*, får meg til å undres over om resultatet av dette 3-bindsverket kanskje kun blir en slags samisk abstraksjon. Jeg vektlegger ikke betydningen av utstrakt grunnforskning i denne omgangen, men en poengtering av at forskningen frem til i dag har vært mangelfull, bør vel mildt sagt være et sentralt tema i verkets første bind!?

Tiden som kommer vil kanskje bringe på det rene om det finnes "Bølareiner" i hele Norden.

Dere skal imidlertid ha full ære for deres initiativ i sakens anledning. Håper det ikke var for at dere ikke visste hvor betent dette temaet egentlig er. Dere sørget i det minste for at jeg ikke angret turen helt fra Oslo i ens ærend!

Med vennlig hilsen

Runc Mølnes.

Vedlegg: Kopi brev til Ntfk pr 25.02.03
 Kopi brev til Riksantikvaren pr 22.03.03
 Bronse og makt – men kraft?

Kopi til: Ntfk
 Saemiedigkie

Rune Molnes,
Pb. 59 Manglerud,
0612 Oslo

Sør-Trøndelag fylkeskommune,
Erling Skakkes gate 14,
7004 Trondheim

Deres ref.: *Trøndelags historie*, seminar på Sverresborg den 21.03.03. Fagredaktør Ida Bull.

Oslo 02.04.03

AD «FINNES DET "BØLAREIN" I SØR-TRØNDELAG?» PR 24.03.03.

Jeg er av den formening at ovenfor nevnte brev til Sør-Trøndelag fylkeskommune er av en slik prinsipiell betydning, at jeg herved vil at dere skal kommentere brevet, svare på spørsmålene, utrede deres eget syn på sørsamisk herkomst i forna dager samt redegjøre for det bakenforliggende aspekt ved deres storslagne satsing: seminaret på Sverresborg den 21.03.03.

Det kom frem såpass mye interessant fra sørsamisk hold i forbindelse med seminaret på Sverresborg som jeg mener dere umulig kan komme utenom i forbindelse med *Trøndelags historie*, at en synliggjøring av Sør-Trøndelag fylkeskommunes holdninger i sakens anledning, vil måtte være av betydning for de samme sørsamiske interessene. All den tid dere ikke selv vet alt om sørsamisk kultur i forna dager enda, vil en slik kommunikasjon kanskje avhjelpe litt på sannferdigheten av det som blir det endelige, ferdigtrykte 3-binds-verket *Trøndelags historie*.

Svar utbedes innen 26.04.03

Med vennlig hilsen

Rune Molnes.

Kopi til: Saemiedigkie
Ntfk
Riksantikvaren
Miljøverndepartementet
Sivilombudsmannen

Vedlegg: *Finnes det "bølarein" i Sør-Trøndelag?* pr 24.03.03.

NORD-TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE
SAMFUNN OG MILJØ

Rune Molnes
postboks 59 Manglerud
0612 OSLO

Vår ref.:
2002/00453-20 EIS

Arkiv:
651

Deres ref.:

Dato:
08.04.2003

Vedrørende klage på vedtak om bygging av "Norsk helleristningsmuseum"

Vi viser til ditt brev av 25.02.03. Vi vil sterkt beklage at det har tatt tid å svare på din henvendelse. Dette skyldes at vi har en stor mengde forvaltningsmessig relevansi saksbehandling som daglig må behandles.

Vi beklager på dine vegne at din innsigelse vedrørende etablering av over nevnte museum ikke kan tas til følge. Du har i følge forvaltningsloven dessverre ingen innsigelsesrett i den aktuelle sak. Du baserer din innsigelse på innholdet/ eller rettere mangel på sådan i et museum som ennå ikke er bygd. Alle kan vi like eller ikke like innholdet i museum vi besøker, men det gir intet grunnlag for eventuelt å kreve museet ikke bygd. I dette tilfellet er det ved Stjørdal kommune fattet vedtak om at man ønsker å etablere et museum som tar sikte på å formidle bergkunst. Hva museet skal fylles med er jo ikke avklart ennå, ut over de overordnede føringer lagt til grunn i vedtaket. Fylkeskommunen er først og fremst å regne som økonomisk støttespiller.

Samisk kulturminnevern er en aktør vi har et godt samarbeide med, og som forvaltningsaktør blir deres innspill alltid tatt til etterretning. Fagfolk fra alle relevante forvaltningsorgan og forskningsmiljøer vil kunne la seg høre i den videre utviklingen av Bergkunstmuseet.

Med hilsen

Ragnhild Kvalø
Fylkeskultursjef

Eirik Solheim
Konservator/arkeolog

Kopi: Riksantikvaren
Samisk kulturminneråd, Saemien Sijte, 7760 Snåsa
Stjørdal museum
Stjørdal kommune

Sivilombudsmannen
Stortingets ombudsmann
for forvaltningen

Besøksadresse
Akersgata 8, inngang Tollbugata
Postadresse
Postboks 3 Sentrum, 0101 Oslo

Telefon 22 82 85 00
Grønt nummer 800 80 059
Telefaks 22 82 85 11
post@sivilombudsmannen.no

Rune Molnes
Pb. 59 Manglerud
0612 OSLO

SOM

Vår referanse
2003-0761B-1cka
CKA/ecw

Deres referanse

Vår sakshandler
Cecilie Karlson

Dato
10.04.2003

KLAGE PÅ SØR-TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE

Det vises til Deres brev 2. april 2003 til Sør-Trøndelag fylkeskommune, mottatt i kopi her 7. april 2003.

Brevet er sendt hit til orientering, og gir ikke grunn til noe herfra.

Med vennlig hilsen
For ombudsmannen

Kai Kramer-Johansen
kontorsjef

Cecilie Karlson
rådgiver

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Nord-Trøndelag Fylkeskommune,
Fylkets Hus,
7735 Steinkjer

Deres ref.: 2002/00453-20 EIS

Arkiv: 651

Oslo 11.04.03

AD VEDTAK OM BYGGING AV BERGKUNSTMUSEET. STJØRDAL KOMMUNE.

Jeg refererer herved til deres brev til meg pr 08.04.03.

"Samisk kulturminnevern er en aktør vi har et godt samarbeid med, og som forvaltningsaktør blir deres innspill alltid tatt til etterretning. Fagfolk fra alle relevante forvaltningsorgan og forskningsmiljøer vil kunne la seg høre i den videre utviklingen av Bergkunstmuseet."

Jeg kan bevisse at sørsamer føler tilknytning til "Norge" og "Sverige" over flere tusen år.

Nord for Snåsa, ved en hovedferdselsåre, ligger det en stor rasteplass. Ved denne rasteplassen får man inngående informasjon om Bølareinens Rike samt intensjoner om videreutvikling. Saemiedigkie var for et par år siden ikke nevnt med ett eneste ord som aktør i Bølareinens Rike. Hvorfor ikke?

Saemiedigkie på Snåsa som forvaltningsmyndighet for automatisk fredede kulturminner, herunder bergkunst, i Nord-Trøndelag er ikke linket opp mot hjemmesiden <http://www.bergkunst.net>. Hvorfor ikke?

I boken *Det levende berget* av Kalle Sognnes, som er en slags legitimering, av flere, av hele ideen bak etableringen av Bergkunstmuseet, er det samiske perspektivet nevnt kun med noen få linjer. I denne boken levnes det samiske liten ære og betydning i en større sammenheng.

Hvordan kan dette ha seg?

Jeg mener dere skal besvare dette spørsmålet også, fordi Kalle Sognnes i kraft av å være professor, er en meget sentral aktør i nettopp etableringen av Bergkunstmuseet.

Under seminaret på Sverresborg tidligere i år kom det frem en del informasjon deres kolleger i Stfk ikke visste om sørsamer.

Føler dere i Ntfk at dere vet mer beskjed? I så fall, vil dere underrette deres kolleger i Stfk om ditto?

Forstår jeg deres brev til meg av 08.04.03, at Samisk kulturminneråd, Saemien Sijte på Snåsa vil få en mer synlig posisjon i den videre utviklingen av Bergkunstmuseet? (Les: på en måte slik at det sørsamiske blir et like tydelig alternativ til den meningsytring som til nå har blitt lagt til grunn for forståelsen av Trøndelags fornhistorie, herunder bl.a. punktene som nevnt i dette brev samt sørsamiske innlegg på seminaret på Sverresborg?).

På hvilket/-e plan har Ntfk et godt samarbeid med Samisk kulturminnevern?

Hvilke innspill med relevans til etableringen av Bergkunstmuseet fra Samisk kulturminnevern har Ntfk tatt til etterretning?

Jeg har bladet en stor mengde data om Norges fornhistorie. Stoffet jeg refererer til er for det meste skrevet av norske arkeologer. På tross av sammenlignbar ornamentikk, er det påfallende lite fakta og

referanser til sørsamer og deres herkomst og mulige eksistens i Norge fra og med siste istid frem til år 1700 e.Kr.

Hvordan kan dette ha seg?

Dette er viktige momenter i etableringen av Bergkunstmuseet. Pedagogisk sett vil Bergkunstmuseet bli en premissleverandør til forståelse av sørsamenes forhistorie for den oppvoksende generasjon. Til Ntfs orientering er Oslos befolkning uvitende om at det i det hele tatt finnes sørsamer som eget folk. I mitt daglige arbeid taler jeg til et jomfruelig uvitende publikum. De jeg taler til er også skolerte akademikere.

Er Ntfk inneforstått med at skoleklasser og lærerkrefter fra hele landet kan komme til å frekventere Bergkunstmuseet samt Bergkunstmuseets hjemmeside, også i den hensikt å få vite mer om sørsamenes historiske og kulturelle utvikling?

Til deres orientering har mitt hovedpoeng hele tiden vært om Saemiedigkie som forvaltningsmyndighet, på lik linje med Ntfk, har vært premissleverandør i planleggingen av Bergkunstmuseet. Ikke at "du baserer din innsigelse på innholdet/eller rettere mangel på sådan i et museum som ennå ikke er bygd". Hvis ikke Saemiedigkie på Snåsa har vært en del av denne planleggingen sammen med Ntfk, erkjenner Ntfk at Ntfk har gjort en feil, og at dette i så fall er en forvaltningsfeil?

Mener Ntfk med sitt svar til meg pr 08.04.03 at jeg ikke har rett til å komme med innsigelser overfor noe jeg mener er en forvaltningsfeil, underforstått noe Ntfk ennå ikke har klart å svare avkreftende på?

Svar utbedes innen 05.05.03

Med vennlig hilsen

Rune Molnes.

Kopi: Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtese
Riksantikvaren
Stjørdal museum

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Stjørdal kommune,
Pb 133,
7501 Stjørdal

Oslo 11.04.03

AD VEDTAK OM BYGGING AV BERGKUNSTMUSEET. STJØRDAL KOMMUNE.

Jeg refererer herved til Ntfks brev til meg pr 08.04.03 med kopi til Stjørdal kommune:
"I dette tilfellet er det ved Stjørdal kommune fattet vedtak om at man ønsker å etablere et museum som tar sikte på å formidle bergkunst. Hva museet skal fylles med er jo ikke avklart ennå, ut over de overordnede føringer lagt til grunn i vedtaket."

Hvilke er de overordnede føringer lagt til grunn i vedtaket om bygging av Bergkunstmuseet?

Var Saemiedigkie på Snåsa som forvaltningsmyndighet for automatisk fredede kulturminner, herunder bergkunst, part da vedtaket om bygging av Bergkunstmuseet i sin tid ble fattet?

Svar utbedes innen 05.05.03.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes.

Kopi til: Byjrese- jñh kultuvrevarjelimmiengoevtese
Riksantikvaren

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Riksantikvaren,
Pb 8196 Dep.,
0034 Oslo

Deres ref.: 2002/203-4 imo Ark: B-382

Oslo 11.04.03

AD VEDTAK OM BYGGING AV BERGKUNSTMUSEET. STJØRDAL KOMMUNE.

Jeg refererer herved til Ntfks brev til meg pr 08.04.03 med kopi til Riksantikvaren.

Ntfk unnlater å svare på om Saemiedigkie har vært part i et vedtak som er blitt fattet om bygging av Bergkunstmuseet.

Hvem har innsigelsesrett i saker hvor det er begått forvaltningsfeil, herunder i saker hvor min påstand om begått forvaltningsfeil i forbindelse med vedtak om bygging av Bergkunstmuseet, ikke er blitt avkreftet?

“Fylkeskommunen er først og fremst å regne som økonomisk støttespiller.”

Var Nord-Trøndelag fylkeskommune som forvaltningsmyndighet for automatisk fredede kulturminner, herunder bergkunst, part da vedtaket i Stjørdal kommune i sin tur ble fattet om bygging av Bergkunstmuseet?

Var Saemiedigkie på Snåsa som forvaltningsmyndighet for automatisk fredede kulturminner, herunder bergkunst, part da vedtaket i Stjørdal kommune i sin tur ble fattet om bygging av Bergkunstmuseet?

Nord-Trøndelag fylkeskommune er først og fremst en økonomisk støttespiller i den videre utviklingen av Bergkunstmuseet. Hvilken rolle har Saemiedigkie på Snåsa i den samme utviklingen?

Svar utbedes innen 05.05.03.

Med vennlig hilsen

Rune Molnes

Kopi til: Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtese
Miljøverndepartementet

Rune Molnes,
Pb 59 Manglerud,
0612 Oslo

Saemiedigkie,
Byjrese- jih kultuvrevarjelimmiengoevtse,
7760 Snåsa

Oslo 16.04.03

AD SOLKORS I SØRSAMISK TERMINOLOGI. SNARTEMO.

Et bandolær ble funnet sammen med Snartemo-sverdet. Dette sverdet er ca 1500 år gammelt. Vedlagt følger kopi av ovenfor nevnte bandolær.

Hvilken sørsamisk betydning ilegges solkorset, eller hakekors som noen velger å kalle det? Slik jeg tolker solkorset, må det ha/ha hatt en helt spesiell religiøs betydning. Håper på snarlig svar!

Med vennlig hilsen

Rune Molnes.

SAKSBEHANDLER
Inger-Marie Olsrud
DERES REF:

VÅR REF.
2002/203
Ark. B-382

INNVALGSTELEFON
22 94 04 54
DERES DATO

VÅR DATO

23 APR. 2003

TELEFAKS
22 94 04 05

Rune Molnes
Pb. 59
0612 Oslo

AD VEDTAK OM BYGGING AV NORSK HELLERISTNINGSMUSEUM

Vi viser til Deres brev datert 11. april 2003 vedrørende Norsk Helleristningsmuseum.

Spørsmål 1: Innsigelsesrett og saksbehandling

Enhver person eller institusjon har innsigelsesrett. Riksantikvaren kan i denne saken imidlertid ikke se at det er begått saksbehandlingsfeil da det står enhver person eller institusjon fritt å etablere denne type virksomheter.

Spørsmål 2: Nord-Trøndelag fylkeskommunes medvirkning

Riksantikvaren kjenner ikke til om, eller på hvilken måte Nord-Trøndelag fylkeskommune har medvirket i prosessen.

Spørsmål 3: Sametingets medvirkning

Riksantikvaren kjenner ikke til om, eller på hvilken måte Sametinget har medvirket i prosessen.

Spørsmål 4: Sametingets videre rolle

Riksantikvaren har ikke kjennskap til Sametingets videre rolle i den videre utviklingen av prosjektet.

Riksantikvaren anser seg med dette ferdig med denne saken. Riksantikvaren er ikke part i saken før det eventuelt foreligger en søknad om dispensasjon i anledning utbygging.

Vennlig hilsen

Harald Ibbelt (e.f.)
seksjonssjef

Inger-Marie Olsrud

Gjenpart: Sametinget
Miljøverndepartementet

Riksantikvaren

Dronningens gate 13

Postboks 8196 Dep, 0034 Oslo

Telefon: 22 94 04 00 Telefaks: 22 94 04 04 E-post: riksantikvaren@ra.no

SAKSBEHANDLER
Inger-Marie Olsrud
DERES REF.
-
VÅR REF.
2002/203
Ark. B-382

INNVALGSTELEFON
22 94 04 54
DERES DATO
22.03.03
VÅR DATO

TELEFAKS
22 94 04 05

23 APR. 2003

Rune Molnes
Pb. 59
0612 Manglerud

SIKRING AV BERGKUNST - BERGKUNSTPROSJEKTET
KLAGE PÅ VEDTAK OM BYGGING AV NORSK
HELLERISTNINGSMUSEUM

Vi viser til Deres brev datert 22. mars 2003, samt Deres brev til Nord-Trøndelag fylkeskommune datert 25. februar 2003 og Nord-Trøndelag fylkeskommunes svar datert 11. april 2003.

Riksantikvaren beklager den lange saksbehandlingstiden og henviser her til Nord-Trøndelag fylkeskommunes svar.

Når det gjelder Deres anmodning om å stoppe den videre planleggingen og utbyggingen av Norsk Helleristningsmuseum, slutter Riksantikvaren seg til fylkeskommunens avslag samt deres begrunnelse for dette.

Vennlig hilsen

Harald Ibenholt
seksjonssjef
(e.f.)

Inger-Marie Olsrud

Gjenpart: Nord-Trøndelag fylkeskommune
Sametinget
Miljøverndepartementet
Sivilombudsmannen

Riksantikvaren

Dronningens gate 1

Postboks 8196 Dep, 0034 Oslo

Telefon: 22 94 04 00 Telefaks: 22 94 04 04 E-post: riksantikvaren@ra.no

Sør-Trøndelag fylkeskommune

Rune Molnes
Postboks 59 Manglerud

0612 OSLO

Deres ref.:
Vår ref.: 200202528-44 656
Oppgis ved alle henvendelser
Vår dato: 25.04.2003

Viser til brev dat. 24.03.03 og 02.04.03.

Vi vil takke for positiv tilbakemelding fra deg ang. seminaret om sørsamisk historie på Sverresborg den 21.mars i brev av 24.03.03. Vi er glad for at du fant seminaret utbytterikt. Vi vil også takke for dine bidrag som vi har oversendt fagredaksjonen for Trøndelags historie som innspill til arbeidet med historieverket.

Henstillingene i brev av 02.04.03 er omfattende og vi har dessverre ikke kapasitet til å foreta de utredninger det spørres om i brevet.

Vi vedlegger imidlertid et eksemplar av årsmelding for rådgivende utvalg for samiske spørsmål i Sør-Trøndelag fylkeskommune. Dette som en informasjon om fylkeskommunens arbeid relatert til sørsamiske forhold.

Med vennlig hilsen

Magnar Rønstad
e.l.

Tove Gaupset

SØR-TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE

RÅDGIVENDE UTVALG FOR SAMISKE SPØRSMÅL

Arnt Frøseth og Rolf Aas på befaring ved Essand med Leif Nordseth fra Trondheim Energiverk og Idar Bransfjell, Essand reinbeitedistrikt.

ÅRSMELDING 2002

RÅDGIVENDE UTVALG SAMISKE SPØRSMÅL – ÅRSMELDING 2002.

Funksjon og oppgaver:

Utvalget er opprettet av fylkesutvalget i sak 14/2001 og er et rådgivende organ for fylkeskommunen i saker som berører samiske forhold i fylket. Utvalget har følgende arbeidsområde etter de vedtatte retningslinjene:

”Utvalget kan avgi uttalelse i saker det blir forelagt og som skal legges fram for fylkesutvalget eller fylkestinget. Av saker som skal forelegges utvalget til uttalelse er;

- fylkeskommunale planer (fylkesplan og fylkesdelplaner)
- fylkeskommunale budsjett (årsbudsjett og økonomiplan)
- høringssaker på utvalgets arbeidsområde.

Utvalget kan selv fremme saker overfor fylkeskommunen.

Utvalget skal i sin virksomhet medvirke til nødvendig samarbeid mellom fylkeskommunen, andre offentlige organer og samiske organisasjoner.

Utvalget skal etter utgangen av hvert år avgi melding om sin virksomhet.”

Utvalgets medlemmer: Rolf Aas (leder), Lina Homme (nestleder) Gunnhild Sun Bellsli, (fra fylkestinget) Inge Danielsen (Sør-Tøndelag/Hedmark reinsamslag), Aasta Joma Granefjell (Sør-Trøndelag/Hedmark Saemiej Saervi).

Virksomheten:

Utvalget har lagt vekt på å være et drøftingsorgan for saker som er til behandling i fylkeskommunen, men ønsker også å være en drivkraft for å realisere målsettingene og tiltakene i fylkesplanen. Utvalget har videre lagt opp til økt samarbeid med andre ved å invitere eksterne til deltakelse i møtene.

Fylkesmann Kåre Gjønnes og Siv Tørudbakken fra fylkesutvalget i Hedmark fylkeskommune har deltatt på de fleste møtene. Ordførerne i de distriktskommunene hvor møtene har vært avholdt har vært invitert med og deltatt på deler av samlingene.

Møter: Utvalget har avholdt tre møter og en befaring i 2002. Det er valgt å ha hovedtema på aktuelle politiske saker med vekt på oppfølgingstiltak.

Statssekretær Ander J.H. Eira møtte utvalget **18.mars** og innledet om Regjeringens samepolitikk med vekt på sørsamiske forhold. Utvalgsmedlemmene redegjorde for de viktigste sakene for sørsamene og la særlig vekt på den vanskelige situasjonen for det sørsamiske språket. *Møtet ble fulgt opp med et brev til statssekretæren med henstilling om å avklare sentral finansiering for Rørossamisk opplæringsprogram i KUD.*

2. september gjennomførte utvalget befaring i Essand/Tydal i forbindelse med Trondheim Energiverks plan om overføring fra Finkoisjøen til Essand/Nesjøen. TEV holdt orientering for utvalget i Tydal rådhus og i etterkant ble det holdt befaring sammen med representanter fra Essand reinbeitedistrikt og ordfører i Tydal. Utvalget møtte videre en representant for grunneiersameiet i området. Fylkesordføreren deltok i befaringen.

3. september avholdt utvalget møte i Neatun, Tydal. Viktigste saker var foruten drøfting av inntrykk etter befaringen, sørsamisk interreg og orientering om forvaltningsansvaret for samiske museer. Etter møtet fikk utvalget omvisning på Tydal bygdemuseum.

Gjennom utvalgets opplegg i Essand/Tydal fikk fylkeskommunen kjennskap til utbyggingsplanen og berørte parter syn tidlig i prosessen. Utvalget har ikke avgitt uttalelse i saken, da den politiske behandlingen ble lagt til komite og fylkesting.

21.oktober avholdt utvalget temamøte på Røros om foredlingssituasjonen i reindrifta. Reindrifta i Sør-Trøndelag/Hedmark har det beste økonomiske resultatet i primærproduksjonen på landsbasis. Nils Tony Bransfjell orienterte om sine erfaring som reindriftsutøver og produsent, og Tom Ivar Bern fra SND redegjorde for verdiskapingspotensialet og SNDs innovasjonsprogram. *Verdiskaping i reindriften ble foreslått som ett av fokusområdene i den regionale innovasjonspiloten Mat fra Trøndelag og dette følges opp av SND.*

Mål og resultater:

Utvalget vil styrke det sørsamiske språket. Utvalget har bidratt til å få på plass finansiering av prosjektet Rørossamisk opplæringsprogram. Fylkeskommunen v/Røros videregående skole har sammen med Røros kommune fra 1.3.03 igangsatt programmet skal styrke opplæringen i sørsamisk språk og om sørsamiske forhold gjennom det 13-årig skoleløpet. Prosjektet har en ramme på 1.5 mill og er nå er finansiert av KUD og fylkeskommunen (kr.450.000 kap.551 post 50 i 2001.)

Utvalget vil ha

- ***bedre dialog om arealbruken i reinbeiteområdene***
- ***økt verdiskaping i reindrifta***

For å bidra til lokal avklaring i arealbruksspørsmål har fylkeskommunen etter råd fra utvalget tatt initiativ sammen med fylkesmannen til samråd om arealbruk. En arbeidsgruppe har kommet med forslag til et prosjekt som skal resultere i retningslinjer for arealbruk og næringsutvikling samt prinsipper for samarbeid i reinbeiteområdene som skal behandles i relevante fora.

Utvalget har videre bidratt til å sette behovet for konfliktdempende tiltak i arealbruken og verdiskaping i reindrifta i fokus i innlandsprogrammet.

Utvalget vil ha bedre samarbeid mellom museene i det sørsamiske området.

Etter at Sametinget overtok forvaltningsansvaret for de samiske museene, har kulturavdelingene i Sør- og Nord-Trøndelag fylkeskommune tatt initiativ til et museumsnettverk for det sørsamiske området. Rørosmuseet har oppfølgingsansvaret. Saken er drøftet i utvalget.

Utvalget vil ha bedre framdrift i det sørsamiske interreg-programmet.

Utvalget har ved flere drøftet hvordan regionen kan nytte seg den sørsamiske interreg-satsingen. Fylkesordfører Arnt Frøseth er medlem i beslutningsgruppen i det sørsamisk interreg-programmet og har henvendt seg Sametinget om framdriften etter drøfting i utvalget.

Økonomi og sekretariat:

Kr. 5.850.- er brukt til drift av utvalget i 2002.

Planavdelingen har innehatt sekretariats- og tilretteleggerfunksjonen.

Virksomhet i 2003:

Innspill til fylkesplanprosessen 2004-2007 vil være et sentralt tema i 2003.

Sametinget ønsker å styrke og formalisere samarbeidet med fylkene i sørsamiske området gjennom en partnerskapsavtale. Dette blir også et sentral sak i kommende år.